

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Fakulta pedagogická

Katedra geografie

Bakalářská práce

Religiózní struktura obyvatel jižních Čech

Vypracoval: Michaela Vacková

Vedoucí práce: doc. RNDr. Dagmar Popjaková, PhD.

České Budějovice 2014

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci vypracovala zcela samostatně na základě pokynů a rad vedoucího s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé práce s databází kvalifikačních prací theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích .....

Michaela Vacková

Poděkování:

Mé poděkování patří paní doc. RNDr. Dagmar Popjakové, PhD. za odborné vedení, cenné rady, připomínky, informace, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnovala.

Anotace:

VACKOVÁ, M. (2014): Religiózní struktura obyvatel jižních Čech. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, Katedra geografie, 87 s.

Bakalářská práce se zabývá religiózní strukturou obyvatelstva Jihočeského kraje 2011. Hlavním cílem práce je charakterizovat a analyzovat obyvatelstvo kraje podle jeho náboženského vyznání za využití dat ze Sčítání lidu, domů a bytů 2011. Analýza je provedena na úrovni okresů a obcí s rozšířenou působností, částečně dochází také k porovnání v rámci České republiky. Na základě dat z předešlého sčítání (2001) a odborné literatury sleduje změny v náboženském chování obyvatelstva a jejich provázanost např. se stářím populace a podílem obyvatel žijících ve venkovských sídlech. V souvislosti s daným tématem práce též předkládá souhrn odborné literatury, na jejímž základě podává přehled o vývoji náboženství, dějinách křesťanství a významných církvích působících na území České republiky.

Klíčová slova: Míra religiozity, religiózní struktura obyvatel, Jihočeský kraj, církev, náboženské vyznání, geografie obyvatelstva, křesťanství

Abstract:

VACKOVÁ, M. (2014): Religious structure of the population of the South Bohemia. Bachelor thesis. University of South Bohemia in České Budějovice, Faculty of Education, Department of Geography, 87 s.

The bachelor thesis deals with the religious structure of the population of the South Bohemian Region in 2011. The main aim of this work is to characterize and analyze the population of the region according to his religion, using data from the Census 2011. Analysis is performed at the level of counties and municipalities with extended powers, it can also occurs comparison to the Czech Republic. Based on data from the previous census (2001) and expert literature monitors changes in religious behavior of the population and their relation to age structure of the population as well as the share of the population living in the rural settlements. In connection with the issue of work is also presented a summary of the literature on the basis of an overview of the evolution of religion, the history of Christianity and the major churches operating in the Czech Republic.

Key words: religiosity rate, religion structure, South Bohemian Region, church, faith, population geographpy, christianity

OBSAH

1	Úvod a cíle práce	7
2	Teoreticko-metodologická část.....	11
2.1	Použitá literatura	11
2.2	Zdroje dat	15
2.3	Metodika zpracování práce.....	16
3	Vývoj náboženství a hlavní náboženské směry v ČR.....	21
3.1	Vývoj náboženství ve světě	21
3.2	Křesťanství	23
3.3	Křesťanství na území České republiky	26
3.4	Hlavní náboženské směry na území ČR.....	29
4	Náboženství jako objekt výzkumu religiózní geografie	34
5	Geografická charakteristika kraje.....	37
5.1	Stručná sociálně-demografická struktura území.....	37
5.2	Demografická analýza.....	39
6	Religiózní struktura obyvatelstva Jihočeského kraje 2011.....	43
6.1	Religiozita obyvatel Jihočeského kraje v kontextu České republiky	43
6.2	Hlavní rysy religiózní struktury obyvatel jižních Čech 2011.....	51
6.3	Změny v religiózní struktuře obyvatelstva Jihočeského kraje mezi SLDB 2001 a 2011	62
6.4	Shrnutí.....	68
7	Závěr	73
8	Seznam použité literatury a zdrojů	75
8.1	Seznam literatury.....	75
8.2	Internetové zdroje	77
9	Seznam grafů a tabulek	82
10	Seznam map	82
11	Přílohy	83

1 ÚVOD A CÍLE PRÁCE

Náboženství je v České republice často skloňovaným pojmem, ne však toliko ve významu věřícího obyvatelstva, jako spíše v souvislosti se stále stoupající sekularizací. Na základě provedených výzkumů je v současnosti Česká republika v podstatě označována za jednu z nejsekularizovanějších zemí moderního světa. Tento jev je tedy jedním z hlavních bodů zkoumání náboženství u nás. V rámci střední Evropy se současný stav nepodobá víceméně žádné ze sousedních zemí, a tak je nutno podobné rysy hledat až v severovýchodní Evropě u pobaltských států. Nejblíže náboženské situaci České republiky je nejspíše Estonsko, které rovněž vykazuje odlišné rysy než země v jeho těsné blízkosti (např. Litva). Vliv na sekularizaci potažmo pak míru religiozity našeho území mělo v minulosti několik faktorů. Podle některých autorů současný stav způsobilo především období komunismu, které církevní život tvrdě popíralo a snažilo se ho podrobit nadvládě státní správy. Z jakého důvodu se však liší současný stav ČR od stavu na Slovensku, které rovněž prošlo touto etapou dějin? Z dostupných zdrojů je zřejmé, že markantní vliv na tuto skutečnost mělo postavení, které církve na území jednotlivých států zaujímaly vůči vládnoucímu režimu. Například v religiózně velice silném Polsku, ale i na sousedním Slovensku, se církev v těžkých historických etapách vždy snažila stavět na stranu lidu a bojovat tak za jeho práva, to bezpochyby posílilo vztah obyvatel k náboženství a náboženskému životu. Rovněž režim státu si uvědomoval možnosti církve v ovlivňování obyvatelstva a z toho správně vyvodil možnost získat její podporou loajalitu obyvatel. Naopak na území České republiky neměla církev vždy zcela vyhraněný postoj a často se přikláněla více k vlastním zájmům, než k zájmům lidu. To zapříčinilo, že se české obyvatelstvo obracelo vždy spíše k racionálním možnostem, než aby hledalo útěchu v náboženské víře (Marga 2007). Z druhého pohledu se řada autorů přiklání k příčinám sahajícím do hlubší historie země, například k problémům s náboženským vyznáním v období reformace. Nejvýznamnější rozdíl ovšem vidí ve stavu, ve kterém se česká religiozita nacházela v období před II. SV., kdy docházelo k rozmachu modernizace, vědění a technologické revoluci. České území bylo v té době na vysokém stupni modernizace a technologicko-vědeckého pokroku, který sám o sobě obracel obyvatelstvo od víry spíše k racionalizaci. Sekularizace tedy byla na vzestupu již v této době, a tak když země

zasáhla II. SV. a nástup komunismu, nebyly např. Česko a Slovensko na stejné úrovni (Václavík 2010).

Pojem religiózní struktura obyvatel je možno vyložit jako charakteristiku náboženského vyznání obyvatelstva určitého území. Její zkoumání je prováděno v rámci oboru religiózní geografie, který se zabývá náboženskými stavbami a symboly, ale také projevy náboženství, které souvisí s prostorovými a funkčními vlivy na obyvatelstvo (Havlíček 2007). Na jejím základě je možné obyvatelstvo členit a strukturovat podle míry religiozity nebo například podle příslušnosti k jednotlivým církvím a náboženským společnostem. Hlavním zdrojem dat pro tento výzkum je Sčítání lidu, domů a bytů prováděné v České republice v desetiletých intervalech. Zjišťování kategorie “náboženské vyznání“ bylo do programu Sčítání lidu, domů a bytů ke 3. březnu 1991 zařazeno opět po 40 letech. V předrevoluční době bylo náboženské vyznání komunistickou vládou tvrdě potíráno, a proto také sčítací listy tuto kategorii neobsahovaly (Srb, Anderle 1993).

Z výše uvedeného vyplývá, že práce se snaží hodnotit religiózní strukturu především z kvantitativního hlediska na základě získaných dat, se kterými je možné statisticky pracovat, ale rovněž se snaží nacházet i souvislosti religiozity s faktory nacházejícími se mimo toto hledisko. V možnostech práce tedy není zcela komplexní pohled na obecnou religiozitu Jihočeského kraje, ale spíše popis její struktury a analýza nejdůležitějších faktorů, které religiozitu přímo ovlivňují. Text práce je tematicky rozdělen na několik dílčích oddílů, které se zaměřují na jednotlivé oblasti zkoumání. V jeho úvodu je popsána metodika zpracování práce, použitá odborná literatura a také zdroje statistických dat. Dále jsou shrnuty důležité informace, které jsou základem samotné religionistiky, jako historie a vývoj náboženství, vývoj křesťanství a nástin nejdůležitějších církevních spolků na území ČR. Jelikož se práce zabývá především religiózní strukturou obyvatelstva, která úzce souvisí s religiózní geografii, nachází se zde též kapitola shrnující stručný nástin historie religiózní geografie. Nedílnou součástí práce je rovněž charakteristika Jihočeského kraje a to zejména charakteristika demografická a socioekonomická. Hlavní oddíl bakalářské práce se zaměřuje na charakteristiku náboženské struktury Jihočeského kraje. Ústředním motivem kapitoly je popis stávajícího stavu náboženské struktury kraje, který byla zhotoven s využitím výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 2011. Je zde podrobně analyzována prostorová diferenciacie religiozity v rámci celého kraje, jeho jednotlivých okresů a obcí

s rozšířenou působností. Jihočeský kraj je podrobně srovnáván s ostatními kraji v rámci České republiky. Na základě srovnání s výsledky předešlého sčítání, které proběhlo v roce 2001, je zde nastíněn vývoj religiózní struktury kraje.

Hlavním cílem Bakalářské práce je zhodnocení religiózní struktury obyvatelstva Jihočeského kraje podle aktuálních výsledků sčítání obyvatel k 26. 3. 2011. Práce předkládá podrobnou analýzu míry religiozity v regionech vybraného kraje, dále také hodnotí podíl jednotlivých náboženských skupin v rámci kraje, okresů a obcí s rozšířenou působností (ORP), rovněž přináší srovnání se stavem zjištěným v předešlém sčítání provedeném v roce 2001 a tímto mapuje vývoj religiozity v kraji za prvních 10 let 21. století. V úvodní části hlavní kapitoly práce poskytuje srovnání Jihočeského kraje s ostatními kraji v rámci České republiky. Jedním z dílčích cílů práce je zpracování dat ze Sčítání lidu, domů a bytů 2011, jejich zařazení do kontextu kraje a samotná prezentace v podobě textové, ale i v podobě grafické (grafy, mapové výstupy). Ze zadání bakalářské práce vycházejí i další dílčí cíle a to zejména zpracování rešerše použité literatury, nastínění vývoje náboženství a křesťanství ve světě a v České republice, dále také základní charakteristika hlavních náboženských směrů na území ČR. Neméně důležité místo zaujímá v práci vyčlenění a základní charakteristika území Jihočeského kraje.

Hypotézy:

1. Na základě výsledků SLDB 2001 Pištora (2004) dokládá, že naprostou většinu věřících v České republice tvoří osoby hlásící se k římskokatolické církvi, stejně jako ve většině střeoevropských zemí. Z tohoto důvodu je možno předpokládat výsadní postavení Římskokatolické církve ve struktuře věřícího obyvatelstva i v roce 2011. Zároveň se však na základě porovnání dat z cenzů 1991 a 2001 projevuje značný úbytek podílu této církve na úkor menších církevních společností, jehož pokračování je možné předpokládat i ve výsledcích v posledním sčítání obyvatel.
2. Z odborné literatury vyplývá (Řeháková, Hamplová 2009), že nejvyšší podíl věřícího obyvatelstva je charakteristický v rámci věkové kategorie postproduktivního obyvatelstva, je tedy možné očekávat souvislost mezi mírou religiozity a indexem stáří obyvatelstva. Dalším důležitým ovlivňujícím faktorem je podíl obyvatelstva žijícího ve venkovských sídlech, neboť je

statisticky prokázáno, že míra religiozity se snižuje s velikostí obce (Sčítání lidu, domů a bytů 2001: Jihočeský kraj 2003).

3. V návaznosti na data a souvislosti publikované v odborném periodiku (Srb, Anderle 1994), ale také na postupném opadání porevolučního náboženského „boomu“, který byl zaznamenán již v SLDB 2001 (Václavík 2010) je možno usuzovat další nárůst podílu obyvatelstva v kategorii „bez vyznání“.

2 TEORETICKO-METODOLOGICKÁ ČÁST

Pro úvodní vhled do problematiky, kterou se práce zabývá, je velice důležité studium příslušné literatury. Na jeho základě je možné získat a správně interpretovat hlavní myšlenky týkající se náboženství, religiozity a její struktury. Protože se religionistika a religiózní geografie nachází na rozcestí několika vědních oborů (Nešpor 2007), je i použitá odborná literatura značně rozmanitá, pro vypracování tak bylo využito odborné literatury, textů v odborných periodických a sociologických studiích. Dalším informačním východiskem práce jsou statistická data, která umožňují ucelený pohled na problematiku demografie a na jejichž základě je vypracována hlavní část práce zabývající se religiózní charakteristikou kraje.

2.1 Použitá literatura

Z důvodů logického seskupení použitých pramenů, jsou díla seřazena podle tematických okruhů a souvislostí. V úvodu se nachází díla zabývající se religionistikou, předkládají především základní nástin historie a vývoje oboru. K pochopení základní problematiky religionistiky poslouží dílo Břetislava Horyny (1994) Úvod do religionistiky. Autor zde předkládá obecný pohled na religionistiku jako takovou, vymezuje základní pojmy, popisuje ale také obecné dějiny náboženství a jejich teorie, dále se pak zaměřuje na systematiku religionistiky a její historický kontext. Jak již bylo zmíněno religionistika je věda částečně na pomezí několika vědních oborů, přínosným je rovněž pohled z hlediska současné sociologie, který zprostředkovává dílo Řehákové a Hamplové (2009) Česká religiozita na počátku 3. Tisíciletí. David Václavík ve svém díle Náboženství a moderní česká společnost (2010) podává pohled na vývoj náboženství na území České republiky od počátku 19. století, zejména se však zaměřuje na období po revoluci 1989. Dále zde předkládá skutečnosti a důvody, které měly podle jeho názoru základní vliv na stav religiozity v české společnosti po pádu komunismu. Podobnou problematikou avšak v kontextu ostatních postkomunistických států se zabývá dílo Religion between Church, State and Society (2007) autora Irimia Marga, které nabízí pohled na problém nízké religiozity ČR ze zcela jiného úhlu. Z hlediska sociologie se náboženstvím zabývá rovněž Nešpor v díle Sociologie náboženství (2007).

Další oddíl tvoří literatura nabízející pohled na historii náboženství a také na konkrétní náboženské směry. Důležité skutečnosti o obecném vývoji náboženství ve světovém měřítku se nachází v díle Encyklopedie náboženských směrů v České republice (Vojtíšek 2004), autor se zde zaměřuje jak na historický kontext náboženství, tak i na zevrubný popis jednotlivých náboženských směrů, které se vyskytují na území ČR. Dějinami náboženství na území Československa v 20. století se zabývá Boháč (1999) ve své knize Atlas církevních dějiny českých zemí 1918-1999. Dějiny křesťanské církve v Čechách, ale i ve světovém kontextu zpracovává Šoltész (1990) v knize Dějiny křesťanské církve. Základní pojmy a souvislosti týkající se náboženství obecně jsou vysvětleny v díle Encyklopedie náboženství (Elser 1997), které rovněž obsahuje popis jednotlivých náboženských směrů. Otázka náboženství je v českých zemích především otázkou křesťanství a jeho jednotlivých proudů a odnoží. Podrobný pohled na dějiny katolické církve se nachází v knize Malé dějiny katolické církve (Küng 2005), dílo je logicky rozděleno do částí podle historických souvislostí a obsahuje rovněž autorovi poznámky k danému tématu. Podobnou problematikou se zabývá Fillipi (2001) ve svém díle Křesťanstvo, popisuje zde podrobně jednotlivé odnože křesťanské církve i jejich historii. Mezi novější odnože křesťanské víry na území České republiky patří církev Svědkové Jehovovi. Informace k problematice této církve a mnohých dalších přináší Barrett ve své knize Sekty, kultury, alternativní náboženství (1998), zabývá se zde podrobněji hlavními postoji, názory a praktikami církve. Pro pochopení geografických souvislostí struktury religiozity je důležité hledat možné souvislosti. Vyšší míru religiozity je tak možné předpokládat například v místech výskytu důležitých náboženských institucí, jako jsou například kláštery a řeholní společenstva. Popis nejdůležitějších z nich se nachází v díle Tichá srdce (Ježková, 2013), které se zabývá jejich historií, ale i důležitými představiteli jednotlivých společenství.

Následuje odborná literatura týkající současného stavu religiozity na našem území. Ta je zprostředkovávána především prostřednictvím článků v odborných periodických Demografie a Sociologický časopis. Srovnání s předešlými lety poskytuje článek Náboženské vyznání obyvatelstva České republiky k 3. březnu 1991 (Srb, Anderle, 1994), ve kterém se autoři podrobně zabývají zejména proměnou pohledu obyvatel na náboženství po 40 leté éře komunismu. Podrobněji se zde zaměřují především na podíl obyvatelstva „bez vyznání“ a na počet příslušníků šesti nejsilnějších církví porevoluční

doby. Pištora (2004) se ve svém článku Římskokatolická církev ve sčítání 2001 zabývá postavením římskokatolické církve v současné české společnosti. Poukazuje zde na výsostné postavení římskokatolické církve, ale i na nízkou míru věřících osob v porovnání s ostatními evropskými zeměmi. Obecný pohled české společnosti na víru předkládá Hamplová (2008) ve svém článku Čemu Češi věří: dimenze soudobé české religiozity, popisuje zde především přesun české společnosti v posledních letech do kategorie tzv. alternativní religiozity, tedy věřících nehlásících se k žádné církvi ani náboženské společnosti. Hlubší historický pohled na problematiku poskytuje text Eriky Kadlecové Z výsledků výzkumů religiozity v Severomoravském kraji (1965), který upozorňuje na některé důležité faktory ovlivňující míru religiozity obyvatelstva.

Důležitou součástí prostudované literatury je literatura týkající se oboru demografie, neboť pomáhá ve vymezení základních pojmů a zprostředkovává pohled na studium obyvatelstva. Základní terminologii v oblasti demografie mapuje Mnohojazyčný demografický slovník (Pavlík, Kalibová, 2005) a podobnou problematikou se zabývá také Johnston (2000) ve své knize *The dictionary of human geography*. Pohled na tuto problematiku částečně z hlediska sociologie zprostředkovává dílo *Demografie (nejen) pro demografy* (Kalibová, 1993) Pojednává obecně o jednotlivých složkách vědního oboru demografie a jeho zkoumání. Zabývá se kupříkladu vymezení demografických pojmů, objektem a předmětem demografie nebo vztahem demografie k ostatním předmětům. Obor zabývající se geografickými aspekty náboženství se nazývá geografie náboženství. Tento obor je příbuznou disciplínou demografie, ale také sociální geografie a religionistiky. Základní pohled na religiózní geografii přináší Matlovič (2001) ve své knize *Geografia religii*. Popisuje zde vývoj geografie religii, strukturu religii a její klasifikaci. Zabývá se rovněž vývojem náboženství ve světě a základním popisem jednotlivých náboženských směrů. Další pohled na historii religiózní geografie nabízí Park (1994) ve svém díle *Sacred Worlds. An introduction to Geography and Religion*. Dílo popisuje vztah náboženství a geografie, popisuje historii a vývoj směřující k vzniku religiózní geografie a dále také vývoj samostatného oboru. Stávajícími trendy ve výzkumu religiózní geografie, ale i její historií a vývojem se zabývá Havlíček (2007) v odborném článku *Nové trendy výzkumu v religiózní geografii*. Věnuje se zde obecnému popisu oboru, ale také nejdůležitějším mezníkům a autorům v jeho vývoji. Změny ve struktuře religiozity během transformačního období po revoluci v roce 1989 popisuje článek *Changes in the geographical distribution of religion heterogeneity in*

Czech during the transformation period autorů Havlíčka, Hupkové a Smržové (2009). Zaměřuje se také na hlavní důvody, které změny ovlivnily a popisuje částečně i rozdíly, které způsobily odlišnost religiozního stavu v ČR. Charakteristiky ovlivňující náboženské rozložení a metody jeho zhodnocení shrnuje Hupková (2013) ve své prezentaci Věřící a nevěřící v prostoru Česka: územní rozložení náboženských charakteristik.

Další oddíl literatury se zabývá demografickou metodikou. Samotnou metodologií zjišťování náboženského vyznání se zabývá Morávková (2004) v článku Metodologie zjišťování náboženského vyznání při sčítání lidu, domů a bytů 2001. Podrobněji zde popisuje jednotlivá metodická východiska, proces projednávání a schvalování formulace otázky a celkový rozsah zpracování údajů o náboženském vyznání. Porovnání se současným sčítáním přináší článek stejné autorky (Morávková 2009) Obsah sčítání lidu, domů a bytů 2011, který hovoří především o změnách provedených v metodice sběru dat. Metodami v demografii a rovněž některými důležitými pojmy se zabývá také Jurčová v publikaci Slovník demografických pojmů (2005). Pro podrobnější charakteristiku souvislostí religionistiky bylo využito některých statistických metod, jejichž užití podrobně popisuje Walker (2013) ve své knize Výzkumné metody a statistika. Jelikož práce hledá souvislosti religiozity také s podílem venkovského obyvatelstva, vymezení tohoto pojmu předkládá Perlín (2010) ve svém článku Typologie venkovského prostoru Česka.

Důležité informace pro vytvoření kapitoly pojednávající o základních geografických charakteristikách kraje popisuje dílo Socioekonomický profil Jihočeského kraje (Jihočeský kraj 2012), které shrnuje jeho nejdůležitější charakteristiky. Dalším zdrojem informací v této problematice je Charakteristika Jihočeského kraje (ČSÚ 2012a), která podává především kvantitativní charakteristiku a popisuje statistické souvislosti. Pro potřeby hlavní kapitoly bakalářské práce slouží kromě dat Českého statistického úřadu, také publikace vydané v návaznosti na předešlá sčítání obyvatel. Tyto publikace přináší především základní pohled na danou problematiku. Sčítáním provedeným v roce 1991 se zabývají díla Honnera (1992) - Sčítání lidu, domů a bytů 1991: okres České Budějovice a Růžková (1994) - Sčítání lidu, domů a bytů 1991: pramenné dílo. Porovnání s předešlým sčítáním, ale také některé základní informace o Jihočeském kraji především z pohledu statistického přináší analytická publikace Sčítání lidu, domů a bytů

2001: Jihočeský kraj (2003). Informace týkající se především sídelní struktury poskytuje článek ČSÚ Demografický vývoj Jihočeského kraje (2001).

2.2 Zdroje dat

Hlavní téma bakalářské práce – religiozní struktura obyvatelstva vychází z výsledků Sčítání domů, lidu a bytů 2011. Sčítání obyvatelstva bylo v Čechách systematicky prováděno téměř 150 let, již od roku 1869 s desetiletou periodicitou. Výjimkou v této řadě je rok 1940, kdy v důsledku průběhu II. SV nebylo sčítání uskutečněno. “Přestože perioda 10 let je z pohledu statistického zjišťování dlouhá, lze obsahovou stránku sčítání obecně charakterizovat jako značně stabilní” (Morávková 2009). V průběhu let byla několikrát pozměněna metodika sčítání. V roce 1869 se sčítalo obyvatelstvo civilní přítomné, mezi lety 1880-1950 obyvatelstvo přítomné, 1961-1991 obyvatelstvo hlášené k trvalému pobytu a od roku 2001 jsou sčítáni obyvatelé s dlouhodobým trvalým pobytem v daném místě (SLDB 2012a).

Zatím poslední uskutečněné sčítání na území České republiky proběhlo v roce 2011. Pro přesnou úpravu jeho průběhu byl 4. 9. 2009 vydán zákon č. 296/2009 Sb., o sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011. Tento zákon obsahuje přesnou definici pro přípravu a provedení sčítání, podmínky pro poskytování údajů po zpracování dat a také určuje rozsah a obsah připravovaného cenzu (Morávková 2009). V cenzu 2011 obyvatelé vyplňovali v dotaznících následující položky (21): příjmení a jméno; rodné číslo; datum narození; pohlaví; státní občanství; bydliště v rozhodný okamžik (26. 3. 2011); bydliště rok před sčítáním (26. 3. 2010); bydliště matky v době narození; rodinný stav; mateřský jazyk; národnost; náboženská víra; nejvyšší ukončené vzdělání; obor vzdělávání; počet živě narozených dětí celkem; počet živě narozených dětí v současném (posledním) manželství; ekonomická aktivita; zaměstnání; postavení v zaměstnání; odvětví ekonomické činnosti; místo pracoviště nebo školy; dopravní prostředek; doba trvání dojížděky/docházky; frekvence dojížděky do místa pracoviště nebo školy (SLDB, 2012b). Všechny zmiňované údaje ve sčítacím archu byly povinné s výjimkou národnosti a náboženské víry, oba zmiňované jsou zákonem považované za dobrovolné. Jednou z hlavních změn provedených v metodice sčítání 2011, byl přechod na institut místa obvyklého pobytu, který byl proveden především z důvodu mezinárodní srovnatelnosti a snahy realističtějšího zobrazení struktury obyvatelstva

(Morávková 2009). Důležitými otázkami pro zhodnocení religiózní struktury jsou především věk, pohlaví a náboženská víra. Pro vyhodnocení religiozity jihočeského kraje je rovněž důležité bydliště v rozhodný okamžik, které nám umožňuje podrobně popsat rozmístění náboženských směrů na celém území kraje.

Sčítání lidu, domů a bytů provádí na území České republiky Český statistický úřad (ČSÚ). Sčítání probíhá jednou za deset let a zatím poslední SLDB proběhlo v roce 2011, z tohoto sčítání jsou čerpána data pro potřeby bakalářské práce. Zmíněná data jsou veřejně dostupná z webových stránek Českého statistického úřadu především ve formátu Microsoft Excel (ČSÚ 2013).

2.3 Metodika zpracování práce

Následující část práce se zabývá samotnou metodikou jejího zpracování. Pro vypracování práce bylo použito metod z různých oborů, neboť samotné téma práce leží na pomezí zejména oborů geografie a sociologie. Z oboru geografie s religiózní strukturou přímo souvisí především jedna z jejích důležitých součástí - demografie, která se zabývá reprodukcí lidské populace. Jelikož samotná reprodukce souvisí, jak s biologickými faktory, tak i s faktory společenskými je demografie úzce spjata se sociologií, která se zabývá procesy fungování společnosti a jednotlivých jedinců v ní (Kalibová 1993). S religiózní strukturou obyvatelstva pak přímo souvisí obor geografie náboženství, který je v podstatě součástí kulturní geografie a je nejvíce rozvinut právě v geografických oblastech s její vysokou úrovní (Johnston 2003).

Na samém počátku práce je nastíněn stručný úvod, jsou zde vytyčeny její cíle a také stanoveny hypotézy práce na základě informací zjištěných z prostudované odborné literatury. V následující části 2.1 je poté zpracován její ucelený přehled. Tento přehled je strukturován do několika částí, podle oblastí, kterými se daná literatura zabývá. Nejprve je zpracována oblast se zabývající se samotnou religionistikou a její historií, poté literaturou týkající se obecně náboženství a jeho dějin, ale také jednotlivých náboženských směrů. Dále se nachází literatura zabývající se náboženstvím ze sociologického hlediska. Následuje část zaměřující se na demografii, tato literatura předkládá především pohled na demografické pojmosloví a metody užívané v demografii. Nedílnou součástí je rovněž literatura zabývající se geografii náboženství. Poté kapitola uvádí zdroje literatury užitě pro vypracování základní geografické

charakteristiky kraje a literaturu utvářející úvod do problematiky sčítání. Následně je uváděna podkapitola týkající se zdrojů dat, které byly použity pro potřeby práce. Jsou zde popsány zdroje získávaných dat a také kategorie SLDB, které jsou důležité pro potřeby zpracování analýzy náboženské struktury.

Na základě prostudované literatury je zpracována kapitola 3. popisující vývoj náboženství a náboženských směrů v České republice. Tato kapitola nabízí obecný pohled na náboženství a poskytuje také jeho historický kontext. V úvodu kapitoly je nastíněn vývoj náboženství v celosvětovém měřítku, dále pak vývoj křesťanství, jakožto nejvýznamnější odnože náboženství na území České republiky potažmo celé Evropy. V další části se nachází stručné shrnutí nejdůležitějších informací o vybraných církvích, které jsou v České republice zastoupeny největšími počty věřících obyvatel. Jelikož práce se zabývá primárně religiozní strukturou obyvatelstva, nachází se zde kapitola 4., která shrnuje stručné dějiny religiozní geografie.

Následuje 5. kapitola práce, která se zabývá základní charakteristikou Jihočeského kraje. Stručně popisuje polohu Jihočeského kraje v rámci ČR, popisuje rovněž jeho administrativní členění na okresy a obce s rozšířenou působností (ORP) a blíže se zaměřuje především na jeho obyvatelstvo. Část zabývající se demografickou analýzou kraje se zabývá obyvatelstvem a jeho populačním vývojem (za využití metod geograficko-statistických), dále pak jeho rozdělením do věkových skupin a procentuelním zastoupením jednotlivých skupin v populaci. Tato část se dále zaměřuje rovněž na několik základních ukazatelů popisujících populaci daného území, jako například přirozený přírůstek, který udává rozdíl mezi počtem narozených a počtem zemřelých v kraji. Dalším důležitým ukazatelem populace je index feminity, který znázorňuje počet žen připadajících na tisíc mužů v populaci (Kalibová 1993). Výpočet je proveden na základě následujícího vzorce:

$$ife = \frac{S \text{ ženy}}{S \text{ muži}} \cdot 100$$

Kde: ife = index feminity
S = celkový počet

Stěžejní kapitola práce (6.) analyzuje a porovnává data zjištěná na základě Sčítání lidu, domů a bytů 2011. V úvodní části (6.1) se zaměřuje na porovnání náboženské struktury Jihočeského kraje s náboženskou strukturou v České republice. K základnímu porovnání krajů slouží srovnání míry religiozity. Hodnoty míry religiozity udávají podíl

věřícího obyvatelstva a celkového počtu obyvatelstva a jsou udávány v procentech. Její výpočet je prováděn následujícím způsobem:

$$MR = \frac{S \text{ věřících}}{S \text{ obyvatel}} \cdot 100$$

Kde: MR= míra religiozity
S= celkový počet

Na základě zjištěných dat jsou vyhodnoceny kraje s její nejvyšší mírou a následně také s mírou nejnižší. Tyto hodnoty jsou porovnávány s hodnotami Jihočeského kraje v tabulce vytvořené programem MS Excel 2007. Pro lepší grafické porovnání rovněž slouží mapa č. 1, která pomocí kartogramu a kartodiagramu znázorňuje míru religiozity a její strukturu. Druhá mapa č. 2 ukazuje podíl Římskokatolické církve za pomoci metody kartogramu a podíl zbývajících církví koláčovým diagramem. Mapové podklady jsou zpracovány v programu ArcMap 9.1 na základě podkladů ArcČR 500. Míra religiozity souvisí s několika různými demografickými faktory (vzdělanost, věková struktura, pohlaví, město/venkov apod.). Pro potřeby práce bylo zvoleno porovnání míry religiozity s indexem stáří populace a podílem venkovského obyvatelstva. Index stáří udává podíl osob v postproduktivním věku a osob ve věku předproduktivním (Jurčová 2005).

$$is = \frac{S(65+)}{S(0-14)} \cdot 100$$

Kde: is= index stáří
S= celkový počet

Venkovské obyvatelstvo je definováno, jako obyvatelstvo žijící v obcích s počtem obyvatel do 3 000 obyvatel (Perlín, 2010). Pro přesné zjištění závislosti sledovaných jevů s mírou religiozity jednotlivých regionů je použito výpočtu koeficientu korelace (Walker 2013). Tento koeficient udává míru závislosti dvou vybraných jevů a dosahuje hodnot od -1 do +1, kdy -1 značí silnou nepřímou závislost jevů, 0 nezávislost obou jevů a +1 silnou přímou závislost sledovaných jevů. Výpočet korelačního koeficientu byl proveden za použití programu Microsoft Excel 2007. Poté dochází ke zhodnocení krajů ČR na základě obou sledovaných souvislostí. Následuje porovnání míry religiozity na úrovni okresů a obcí s rozšířenou působností, zde jsou vyzvednuty regiony s její nejvyšší a nejnižší mírou a porovnány s hodnotami Jihočeského kraje.

Dalším kritériem, podle kterého jsou kraje porovnávány je deklarované vyznání obyvatel (věřící hlásící se k církvi, náboženské společnosti; věřící nehlásící se k církvi, náboženské společnosti, bez vyznání, neuvedeno) a také porovnání krajů podle příslušnosti věřícího obyvatelstva k jednotlivým, podle počtu příslušníků nejvýznamnějším, církvím na našem území (Římskokatolická církev, Církev československá husitská, Českobratrská církev evangelická).

Další část práce se zabývá analýzou náboženské struktury samotného Jihočeského kraje (6.2). Tato analýza je prováděna na dvou úrovních a to úrovni okresů a úrovni obcí s rozšířenou působností (ORP). Nejdříve je hodnocena a porovnávána míra religiozity jednotlivých regionů a následně je tato míra porovnávána s indexem stáří a podílem venkovského obyvatelstva, na základě korelačního koeficientu, jak je popsáno dříve. Obdobným způsobem jako u předešlé části jsou zde okresy a ORP porovnávány také podle čtyř kategorií (věřící hlásící se k církvi, náboženské společnosti; věřící nehlásící se k církvi, náboženské společnosti, bez vyznání, neuvedeno) a také podle příslušnosti věřících k vybraným církvím. Tato struktura je znázorněna za pomoci kartodiagramu okresů a ORP (mapa č. 4), který znázorňuje současně míru religiozity v regionech použitím kartogramu a dále pak její strukturu za využití koláčového diagramu. Pro grafické znázornění struktury religiozity podle církví je obdobným způsobem vypracován kartodiagram okresů a ORP (mapa č. 5) prezentující za pomoci kartogramu podíl Římskokatolické církve v jednotlivých regionech a za pomoci koláčového diagramu podíl zbývajících církví (Československá husitská, Českobratrská evangelická a ostatní).

Předposlední část kapitoly (6.3) porovnává stejným způsobem, jako předešlé části, výsledky získané v SLDB 2001 a 2011. Je však důležité zmínit, že mezi těmito sčítáními došlo v metodice sčítacích formulářů k několika změnám. Pokud se člověk v roce 2001 přihlásil jako věřící, musel uvést příslušnost k určité církvi nebo náboženské společnosti, zatímco v roce 2011 byla kategorie věřících rozdělena na “věřící hlásící se k církvi, náboženské společnosti” a “věřící nehlásící se k církvi, náboženské společnosti.” Tato změna způsobuje nepřesnosti v porovnávání obou sčítacích období. Poslední část kapitoly (6.4) pak nabízí shrnutí nejdůležitějších zjištěných informací v rámci zhodnocení vymezených cílů práce a také vyhodnocení v úvodu stanovených hypotéz.

Závěr uvádí zhodnocení práce na základě zjištěných informací, částečně také uvádí prognózu stavu do budoucnosti. Zároveň také stanovuje možné další oblasti výzkumu v této problematice. V úplném závěru jsou uvedeny použité zdroje literatury a zdroje internetové, dále pak přílohy ve formě map, tabulek a sčítacích listů.

3 VÝVOJ NÁBOŽENSTVÍ A HLAVNÍ NÁBOŽENSKÉ SMĚRY V ČR

3.1 Vývoj náboženství ve světě

Pro hlubší ponoření se do problematiky religiozity je třeba načrtnout alespoň stručný historický vývoj náboženství. Avšak není příliš jednoduché získat a interpretovat jeden jediný ucelený pohled na toto téma. Vymezení náboženství přináší jeden hlavní problém a tím je přílišná úzkost jeho definice. Ta se velice často omezuje pouze na tradiční religiozitu a příliš se nesnaží nalézt její okolnosti. Představa religiozity pak spočívá především ve víře v jakési dříve určené zákony nebo v účasti příslušníka církve při obřadech (Nešpor 2007). Podle Horyny (1994) je téměř jisté, že náboženství se neobjevilo v určitém čase a v určitém regionu, nýbrž bylo výsledkem dlouhodobého vývoje v několika na sobě nezávislých částech světa, v různých historických obdobích a nabývalo zde rozličných forem. Ve světové religionistice tak postupem času vznikla dvě dominantní odvětví zabývající se vznikem a vývojem náboženství a to jsou teorie náboženské evoluce a teorie náboženské deprivace. Kromě těchto zmíněných je možné se v české literatuře setkat také s pojmem Responzivní teorie.

Teorie náboženské evoluce má svou podstatu v postupném vývoji náboženství od jeho původních primitivních forem až k velmi úzce diferenciovaným a podrobně strukturovaným náboženským systémům. Robert N. Bellah (in Matlovič 2001) rozlišuje ve vývoji náboženství následujících pět etap:

Primitivní náboženství – jsou takové formy, které jsou charakteristické vírou v jakési ‘‘vyšší bytosti’’, ale tyto bytosti nemají jasný symbol. Všeobecně tyto bytosti oplývají většími schopnostmi a mocí než obyčejný člověk. Tyto primitivní formy nemají jasnou vnitřní strukturalizaci ani organizaci. Mezi příklady primitivního náboženství můžeme zařadit tyto formy: fetišismus (předměty zde symbolizují nadpřirozené síly), animismus (symbolizuje víru v duchovno obsažené v přírodě), manismus (uctívá předky), magie (věří v sílu magických rituálů, které jsou schopny ovlivnit přírodní procesy) a totemismus (uctívá totem, což je rostlinný nebo zvířecí prapředek a ochránce rodu).

Archaické náboženství – v tomto vývojovém období docházelo ke vzniku polyteistických náboženských forem. I zde je zřetelná návaznost na představy

o vyšších bytostech známé již z forem primitivních, dochází zde však k jejich diferenciaci. Projevuje se mírný odstup od přímé identifikace s božstvem, naopak se objevují první znaky náboženské bázně.

Historické náboženství- v této fázi náboženství dospělo k zjednodušení roztržštěných božstev a byl tak do budoucnosti značně posílen význam monoteismu. Objevuje se zde už také představa přechodu člověka do jiné dimenze bytí po jeho smrti.

Ranně moderní náboženství je charakteristické érou reformace, projevuje se zde postupný ústup od hierarchického přístupu ke vztahu mezi člověkem a náboženstvím.

Moderní náboženství již dospělo do fáze kdy je pevně organizováno a má rovněž ustálenou dogmatiku. Za nevýhodu v tomto ohledu můžeme považovat omezování samostatnosti jedince, které v budoucnosti povede k opětovnému rozdrobení do menších náboženských útvarů (Horyna 1994).

Teorie náboženské deprivace (neboli dekadentní teorie) se zakládá na naprostém opaku teorie evoluční. Předpokládá v počátku na místech výskytu prapůvodních náboženství velmi vyspělý náboženský směr, který byl postupem času rozkládán, a na jeho základě vznikaly nové jednodušší náboženské formy. Říká tedy, že monoteistická forma byla již na počátku všech náboženství (pramonoteismus).

Responzivní teorie předkládá chápání náboženství jakožto lidského fenoménu a rovněž toto chápání popisuje jako produkt mysli člověka. V závislosti na výše zmíněném se snaží hledat řešení vzniku náboženství u člověka samotného a tímto přesouvá hledání z etnologické sféry na sféru filozofické antropologie. První religiolog který přišel s touto teorií, byl evangelický teolog Jan Heller. Dle jeho názoru se původem náboženství stává lidská otázka o smyslu vlastní existence, kterou si musí položit sám každý člověk a postavit se tak vědomí vlastní konečnosti a neúplnosti. Na základě těchto úvah člověk nalézá náboženskou odpověď (Matlovič 2001).

3.2 Křesťanství

Náboženstvím s největším zastoupením věřících na území ČR je bezpochyby křesťanství. Křesťanstvím se označuje souhrn církví a náboženských společností, které se vztahují k Ježíši z Nazareta a k účtě kterou mu prokazují jeho učedníci (Elser 1997).

Křesťanství se řadí do skupiny monoteistických náboženství a jeho původ se nachází v Judaismu. Počátek křesťanského letopočtu je počítán od údajného narození Ježíše Krista. Tehdejší Židé považovali Ježíše z Nazaretu za vyvoleného mesiáše (mesiáš = pomazaný) a následovali tak jeho nauku. Ježíš byl jako náboženský reformátor odsouzen k násilné smrti ukřižováním a brzy po jeho smrti začali být pronásledováni i jeho učedníci.

Posvátný spis křesťanů nese stejný název jako posvátný spis v Judaismu – Bible, křesťanská verze je ovšem mnohem rozsáhlejší. Skládá se ze židovské Bible (39 spisů), kterou křesťané nazývají Starý zákon (Stará smlouva), dále pak připojují Nový zákon (27 knih, Nová smlouva), který pojednává hlavně o Ježíši z Nazareta. Nový zákon byl pravděpodobně sepsán na konci prvního století po Kr. Křesťané přijímají svátost křtu na základě víry v Boha jako Otce všech lidí, v jeho Syna Ježíše jako zachránce lidí z trestu za mravní přestoupení a v Ducha svatého jako nástroj Božího působení. Tímto obřadem se poté stávají členy křesťanské obce a účastní se tak jako její součást bohoslužeb a její charitativní a misijní činnosti.

Během dvaceti let po smrti Krista se křesťanství začalo šířit dále po světě. Velkou zásluhu na jeho šíření měla misijní činnost apoštolů, křesťanství se tak z jeho domovské Palestiny rozšířilo do Malé Asie, Mezopotámie, Sýrie, v pozdější době na území Řecka, sever Afriky a také do Římské říše. Zpočátku bylo křesťanství v Římské říši silně pronásledováno až do roku 313, kdy se oficiálně stalo římským národním náboženstvím. V průběhu 4. století křesťanská církev posilovala své postavení v římské společnosti, ale rovněž se snažila o jasnou formulaci víry a také o své sjednocení. V následujících stoletích se konaly ekumenické (tzv. všeobecné) koncily, v rámci kterých byla rozvedena nauka o Ježíši a také Boží trojjedinosti (Vojtíšek 2004).

Důsledkem tohoto teologického třídění vznikaly některé samostatné církve, které se většinou nacházely na samotném okraji Římského impéria. Pro tyto církve se vžilo souhrnné označení „starobylé východní církve“ (Etiopie, Arménie, Indie), (Elser 1997). V 11. století vyvrcholily neshody mezi východním a západním křesťanstvím a došlo tak

ke schizmatu (rozkolu), kdy se od hlavního křesťanského proudu oddělilo východní pravoslavné křesťanství. Tento rozkol byl zapříčiněn zejména progresivním rozvojem papežské autority, který nebyl pro východní křesťanskou větev přijatelný z hlediska jeho starokřesťanských tradic. Pravoslavná církev zakládá svoje uspořádání na společenství církví a jejich biskupů založeném na společných svátostech, liturgickém řádu a symbolech víry. Naproti tomu západní křesťané se více soustředili na centralizovanou správu společenství pod vedením papeže. Mezi další důležité faktory vedoucí k rozštěpení patřila i rozdílnost jazyka, kultury a především pak rozdílnost ritů (náboženských obřadů) a obecně náboženského života obou znesvářených částí. Definitivní rozkol zpečetily křížácké výpravy vysílané Římem, původně za účelem potlačení islámu, který se v té době začal až nebezpečně rozmáhat směrem na západ, ale rovněž za účelem snahy opětovného sjednocení církve pod centrální moc papeže a Říma (Küng 2005).

Od této doby jsou dějiny křesťanství poznamenány značnými neshodami, které vedly k četným rozštěpením. Ve 14. století dochází z důvodu nejasností a neshod uvnitř křesťanské církve dokonce k duplicitě papežů. Papež Urban VI. vládne z Říma a papež Klement VII. z Avignonu. Oba zvolení papeži se navzájem exkomunikují (vyloučí) a tím dochází v Západním křesťanství k dalšímu rozkolu. V této době bylo již téměř jisté, že církev musí nutně projít reformací. Roku 1409 kardinálové svolávají všeobecný koncil v Pise, na kterém dochází ke zbavení funkcí obou papežů a volbě papeže nového. Stávající papeži ovšem odstoupit odmítli a tak v církvi dochází k „proklatému trojpapežství“. Jednota církve byla poté opět nastolena až na ekumenickém koncilu v Kostnici (1414-1418) a následně byla zahájena již zmiňovaná reforma církve, která však nebyla příliš úspěšná a problémy Západní církve přetrvávaly (Küng, 2005).

Tyto problémy daly vzniknout některým sektám a rovněž v 16. století zapříčinily další velké rozdělení na římský katolicismus a protestantské reformační církve. (Elser, 1997) Období renesance v 16. století zasáhlo téměř do všech částí života obyvatel, nicméně nepříliš do struktury řízení katolické církve, velká reformace církve tudíž byla na spadnutí. Významným reformátorem té doby se stal Martin Luther, který kritizoval tehdejší poměry v církvi a hlásal návrat k Bibli. Podle jeho názoru měla být moc papeže značně omezena a soustředěna pouze na církevní život, zmíněné se samozřejmě nelíbilo hlavě církve a tak byl Luther vyzván k odvolání svého učení, jinak měl být stejně jako Jan Hus a další jemu podobní upálen. V konečném důsledku byl

však roku 1520 Luther „pouze“ exkomunikován z katolické církve. Podle území na kterém se hlavní reformační směry rozvíjely, můžeme hovořit o tzv. švýcarské, německé a anglické reformaci. Západní katolický svět je tak rozdělen na severní protestantskou část a jižní část sympatizující s papežem. Roku 1534 na území Anglie za vlády Jindřicha VIII. odštěpením od protestantismu vznikla další větev tzv. Anglikánská církev („Church of England“), jejíž hlavou již nebyl papež nýbrž král Anglie. Tato církev se původně více klonila ke katolicismu než k protestantismu, postupem času se však stala jakousi střední cestou. Ve stejné době se stupňovaly též protireformační tendence, které vyvrcholily svoláním Tridentského koncilu roku 1545, ten měl za úkol reagovat na vznik protestantismu a zároveň striktně definovat katolickou nauku (Küng 2005).

V následujících stoletích, především v průběhu osvícenských tendencí, církev utrpěla další vážné šrámy na své pověsti a značné ztráty věřících. V 17. století s nástupem moderny docházelo k velkým změnám v chápání společnosti a to mělo velký vliv i na náboženský život obyvatel. Prakticky v tomto období nastávají počátky procesu sekularizace společnosti, jejíž kultura již nadále není příliš spjata s náboženstvím. Do této doby také sahají kořeny náboženské tolerance, která byla ještě v období reformace prakticky nemyslitelná. Důležitým milníkem pro Římskokatolickou církev bylo rovněž období Velké francouzské revoluce (1789-1799), stala se tehdy prakticky jednou z jejích hlavních obětí a ztratila tak svou světskou moc. Majetek církve byl zestátněn a její vliv značně omezen. Hlavním problémem Římskokatolické církve byla její neschopnost přizpůsobit se stávajícím tendencím ve společnosti a hlavně její absolutní odmítání demokratických principů. Prakticky se tak v 19. století stala nejvíce zpátečnickým státem Evropy. Její neschopnost reagovat na změny ve společnosti, byla ještě více vyhrocena přístupem papeže, který ve strachu ze sílící moci států naprosto popřel moderní myšlení. V roce 1870 papež definuje dvě papežská dogmata, která následně vedla k odštěpení Starokatolické církve. V této době katolickou církev kromě vzdělanců (přírodovědci, filozofové) a intelektuálů opustilo také dělnictvo (Küng 2005).

Na počátku 20. století se Římskokatolická církev svými postoji dostává opět do opozice vůči modernizaci a lidským právům. Opět se uzavírá světu za hradby Vatikánu a ve snaze udržet své tradice a hodnoty na území katolických států dokonce uzavírá konkordáty s fašistickými režimy. Roku 1933 uzavírá tzv. Říšský konkordát, který zabezpečuje nacistickému Německu mezinárodní uznání a zároveň slibuje integraci

katolíků v nacistickém systému. V průběhu Druhé světové války potírání lidských práv dosáhne ze strany katolické církve obudných rozměrů, když prakticky popírá holocaust a odmítá veřejně promluvit o židovské otázce. Vše mělo změnit zvolení nového papeže Jana XXIII. roku 1958. Papež se poprvé veřejně zastával židů a na jeho rozkaz byl svolán II. Vatikánský koncil, který měl radikálně změnit postoj církve k lidským právům. Na jeho základě byly uznány ostatní církevní společenství jako plnohodnotné církve a rovněž návrat k původním křesťanským tradicím. Jan XXIII. bohužel umírá již po prvním zasedání koncilu (1963) a tak se koncil více než revolučním stal restauračním a ve výsledku bylo dosaženo spíše kompromisu. Rok 1978 byl pro římskokatolickou církev přelomový, tento rok nebyl totiž poprvé za papeže zvolen Ital, ale muž polské národnosti Jan Pavel II. Za jeho vlády byly opět zbrzděny všechny tendence mířící k reformaci po vzoru osvěcenství a církev opět stagnuje nebo se spíše navrácí ke starým pořádkům. Tyto „změny“ byly znovu úrodnou půdou pro vznik menších církví a sekt, do kterých tak emigrovalo mnoho katolíků, ale také podpořili další úbytky věřících. V podstatě je tedy možné říci, že římskokatolická církev stojí už několik desítek let na rozcestí mezi návratem k tradicím, které by do budoucna mohly znamenat její úplnou záhoubu, a modernizací, která by se mohla stát její budoucností (Küng 2005).

3.3 Křesťanství na území České republiky

Křesťanství na území dnešní České republiky začalo pronikat nejspíše na konci 8. století, ale prokazatelné důkazy se vztahují až ke století 9. Roku 845 došlo ke křtu 14 českých pánů i s družinami v Řezně. Mezi obyvatelstvo tehdejší Velkomoravské říše dorazilo ve druhé polovině 9. století. Na žádost velkomoravského knížete Rastislava byli do Čech vysláni věrozvěsti Konstantin a Metoděj (863). Kníže tímto aktem sledoval vymanění se svého území z vlivu bavorských kněží. Na základě misijní činnosti bylo na území přineseno též nové staroslovanské písmo hlaholice, do něhož byl přeložen Nový zákon. Rovněž mše byly slouženy ve staroslověnštině. Koncem 9. století roku 895 kníže Svyatopluk I. navrátil území zpět pod nadvládu latinské liturgie a Řezenského biskupství. Za vlády sv. Václava pokračovala christianizace země, docházelo k zakládání kostelů a též byl kladen důraz na vymícení pohanství. Roku 973 vzniklo na území Čech první biskupství, stalo se tak v Praze za vlády Boleslava II. Následně roku 1063 bylo založeno biskupství v Olomouci. V pozdním období

10. století také vznikaly první kláštery u nás, které se stávaly centry vzdělanosti a kultury. Jejich počet rychle narůstal a tak později v roce 1063 bylo v Olomouci založeno druhé biskupství na našem území. V období 13. - 14. Století docházelo k vzestupu církevní moci a též ke zvyšování její úrovně. Za vlády Karla IV., který byl velice zbožným panovníkem, došlo roku 1344 k povýšení pražského biskupství na arcibiskupství (Historie arcidiecéze 2013) a prvním pražským arcibiskupem byl jmenován Arnošt z Pardubic. Jedním z hlavních důvodů tohoto usilování byla nemožnost korunovat české panovníky na našem území, se vznikem arcibiskupství tak dostal 5. 5. 1344 Arnošt z Pardubic právo provádět korunovace. Na přelomu 14. a 15. století v českých zemích vrcholilo napětí, které bylo vyvoláno snahami o reformy náboženství v celé Evropě. V tomto období na našem území působilo mnoho kněží, kteří kázali o reformaci církve. Do popředí zájmu se dostal především Jan Hus, který kritizoval nešvary v české církvi a kázal proti odpustkům. Církevním představitelům se pochopitelně kritika příliš nezamlouvala a vše tak dospělo až k upálení dvou největších představitelů reformace v Českých zemích Jana Husa (1415) a Jeronýma Pražského (1416), (Šoltész 1990). Po jejich smrti zavládlo mezi obyvateli českých zemí rozhořčení, které vyústilo po nesčetných bojích a husitské revoluci k přijetí tzv. kompaktáty, ta umožňovala v českých zemích svobodu katolíkům i husitským kališníkům. Obyvatelé Českých zemí tak byly prakticky rozděleni na katolíky (přijímání pod jedno) a utrakvisty (přijímání pod obojí), v této době bylo přezdíváno „království dvojího lidu“. Mezi oběma stranami docházelo k častým třením, mezi kterými stál tehdejší panovník Jiří z Poděbrad, který se snažil obě strany smiřovat. Vše vyvrcholilo uvalením klatby na jeho osobu papežem. Po jeho smrti a ukončení válek došlo ke stabilizaci poměrů. Následovné uvolnění mělo za výsledek vznik církve Jednoty bratrské (1457), která do této doby působila jako sekta a tímto završila české snahy o reformaci církve. V průběhu 16. století se na naše území začalo šířit luteránství, které nacházelo živnou půdu především u českých utrakvistů. Tyto tendence zavedly vzniku dalších náboženských neshod. Roku 1556 přicházejí na naše území Jezuité, kteří se zasloužili o rozšíření vzdělanosti a kultury. Rudolf II. vydal pod nátlakem českých stavů tzv. “Rudolfův majestát” (1609), který se stal nejsvobodnějším náboženským zákonem Evropy. Tento majestát zaručoval rovnoprávnost křesťanů na území země a zároveň náboženskou svobodu poddaným. Listina ovšem umožňoval různý výklad práva a tak byla rozbuškou dalších nepokojů, které vyvrcholily povstáním proti králi

Ferdinandovi II. a bitvou na Bílé hoře (1620). Následně po roce 1628, byl zrušen Rudolfův majestát a na našem území byla opět připouštěna pouze katolická víra. Docházelo k tzv. rekatolizaci, na jejímž základě opustilo zemi mnoho velkých učenců doby v čele s Janem Ámosem Komenským (Nešpor 2010).

V období vlády Marie Terezie společnost přecházela k tzv. racionalizaci, ta měla dopad i na církevní život. Církev byla tímto omezena a docházelo k značným zásahům do jejího fungování. Toto období bylo rovněž obdobím reformace školství, která dospěla roku 1773 ke zrušení Jezuitského řádu. Roku 1781 byl osvícenským císařem Josefem II. vydán Toleranční patent, který umožňoval na území habsburské říše další náboženské směry jako pravoslaví a protestantismus. Celé období jeho vlády znamenalo úpadek vlivu římskokatolické církve a docházelo tak k rušení klášterů, církevních škol i kostelů. Důležitým zlomem pro katolické křesťanství byl první vatikánský koncil (1869-1870), který se příkře postavil proti katolickému modernismu. Od roku 1877 na českém území oficiálně vzniká církev Starokatolická. V poslední čtvrtině 19. století na našem území započaly své působení rovněž zahraniční misie probuzeneckých církví. Na základě těchto vlivů se česká společnost stala nábožensky pluralistická. Počátek samostatného československého státu nebyl pro církevní život příznivý. Mezi církví a státem docházelo k častým sporům a proticírkevní politiku zastával též T. G. Masaryk. Po vzniku samostatného československého státu v roce 1918 v zemi sílily nejen protirakouské tendence a společně s nimi i nevole ke katolicismu, který s ním souvisel. Toto bylo živnou půdou pro rozšíření evangelické církve a vytvoření českobratrské církve evangelické a církve československé (Šoltész 1990). Roku 1927 se po dlouhé době podařilo uspořádat vztahy státu a církve a na základě dohody “modus vivendi” byly církvi přiznány v podstatě stejné pravomoce, které jí náležely před rokem 1918. V období protektorátu a nacistické okupace se církev stavěla na pronárodní stranu a v rámci pořádaných poutí byl vyjadřován svůj protiokupační postoj (Vojtíšek 2004).

V důsledku II. SV ztratily české církve mnoho duchovních, kteří se aktivně účastnili protifašistického odboje, ale také hodně svých příslušníků z řad československých Němců, kteří byli nuceni v poválečném období naši zemi opustit. Ovšem až vláda komunistické strany zasadila náboženskému životu v České republice rozhodující ránu. Z jejího pohledu bylo náboženské vyznání považované za úhlavního nepřítele státu a jeho představitelé byli tvrdě pronásledováni. V tomto období rovněž docházelo k rušení klášterů, desítky řeholníků byly odsouzeny a rovněž byli trestáni i ti kdo se k víře

veřejně přihlásili. Komunistická strana dostala náboženský život pod svoji kontrolu vytvořením Úřadu pro věci církevní, který vykonával nad církvemi dohled a rovněž zakázal veškeré náboženské spolky kromě státem oficiálně uznaných církví. Z tohoto důvodu se mimo zákon ocitli nejen spolky jako svědkové Jehovovi, ale také ostatní církevní aktivity jako například Armáda spásy. Státní moc nadále zasahovala také do organizační struktury církví a rozhodovali mimo jiné i o jmenování duchovních a jejich počtu. Českým církvím v této době nezbývalo než přistoupit na podmínky určené státem, ovšem zároveň došlo na konci 60. let ke vzniku ilegální tzv. „skryté církve“, která v utajení prováděla například tajné církevní semináře. Uvolnění ke kterému došlo po Sametové revoluci v roce 1989 znamenalo pro české církve obrovský nárůst aktivit, které byly doposud tvrdě potírány, a také docházelo ke vzniku nových církevních útvarů, jak z vlastní iniciativy tak formou zahraničních misí. Ovšem i přes tento rozkvět náboženského života již nebylo dosaženo původních struktur, které se zde nacházely v předválečném období. V nynější době jsou křesťané na území ČR menšinovým náboženstvím, mezi jeho příslušníky patří méně než 30 % obyvatelstva (Boháč, Vojtíšek 1999, 2004).

3.4 Hlavní náboženské směry na území ČR

Na základě výsledků SLDB 2011 byly vybrány nejvýznamnější církve na území České republiky vyhodnocené podle výsledných počtů věřících. Jedná se především o církve, které mají na našem území dlouholetou tradici (Římskokatolická církev, Církev československá husitská, Českobratrská církev evangelická), ale také církve které pocházejí svou tradicí z východu (Pravoslavná církev v Českých zemích) a církve, které se na našem území oficiálně objevili až po revoluci 1989 (Náboženská společnost svědkové Jehovovi).

Římskokatolická církev

Počátky římskokatolické církve jako takové jsou datovány do roku 1054, kdy došlo k Velkému schizmatu mezi křesťanským Východem a Západem. V původním smyslu označení „katolická“ znamenalo jednotu všech místních křesťanských církví. Ovšem v pozdější době, po velkém schizmatu, začal být v Západním křesťanství za symbol jednoty považován římský biskup (papež) a jeho výsadní postavení v čele církve. Tato

papežova role a jeho rozsáhlé pravomoci v rámci římskokatolické církve jsou dodnes považovány za jednu z nejvýznamnějších charakteristik, kterou je římskokatolická církev odlišná od ostatních křesťanských církví ve světě.

Nejnižším správním organizačním celkem katolické církve jsou diecéze. Jednotlivé diecéze jsou spravovány biskupy, tyto diecéze mohou být sdružovány do provincií (v čele provincie poté stojí arcibiskup). Nejvyšším církevním činitelem je papež, současně je hlavou římskokatolické církve, suverénem Vatikánu a biskupem města Říma. Dle katolického učení je jeho moc odvozována od Boha a on je tak jeho zástupcem na Zemi. Pokud papež zemře nebo abdikuje, jeho nástupce volí sbor kardinálů. Tento sbor se skládá z duchovních (většinou biskupové, výjimečně kněží či jáhni), kteří jsou mladší 80 let a byli jmenováni předcházejícími papeži jako příslušníci jejich poradního sboru. Aby mohl být zvolen nový papež, je nutné dosáhnout alespoň dvou třetin všech hlasů přítomných kardinálů.

Nejdůležitější součástí náboženského života římskokatolických křesťanů je nedělní bohoslužba, při které je čtena bible a udělována svátost eucharistie, což znamená přijímání těla Kristova (hostie) a krve Kristovi (víno). Mezi další důležité svátosti patří křest (přijetí do církve), biřmování (udělení moci Ducha), smíření (na základě pokání), svátost manželství, svátost pomazání nemocných olejem a svěcení jáhnů, kněží a biskupů. Tyto svátosti má Římskokatolická církev společné s Církví pravoslavnou.

V České republice je Římskokatolická církev organizována do dvou provincií: české a moravské. Česká provincie je tvořena pražskou arcidiecézí a diecézí litoměřickou, královéhradeckou, českobudějovickou a plzeňskou. Moravská provincie je tvořena olomouckou arcidiecézí a ostravsko-opavskou diecézí (Vojtíšek 2004).

Církev československá husitská

Vznik Československé církve husitské (za okupace též nazývaná církev českomoravská) úzce souvisí s náboženskými poměry v českých zemích, které závisely na reformačním a protireformačním vývoji mezi lety 1620-1781. Církev tedy od samého počátku balancovala na pomezí mezi protestantismem a katolictvím. Základy církve byly položeny v období nespokojenosti českého lidu s vývojem českého katolicismu. K založení Československé církve husitské došlo 8. ledna 1920 dr. Karlem Farským a jeho reformě smýšlejícími spolupracovníky, po jejich neúspěšných návrzích

na reformaci katolické církve v Čechách. Snažili se prosadit například bohoslužbu v národním jazyce nebo možnost kněžích uzavírat sňatky (Filipi 2001).

V dnešní době církev čítá téměř 100 tisíc příslušníků, kteří jsou sdružováni v místních náboženských obcích. V čele těchto obcí se nachází rada starších, která má právo jmenovat faráře. Náboženské obce tvoří celkem pět diecézí, v čele jednotlivých diecézí jsou biskupové. Hlavou církve je patriarcha, který je volen na sedmiletá období. Patriarcha zároveň zastává pozici předsedy Ústřední rady církve. Církev je členem ekumenické rady církví (Vojtíšek 2004).

Českobratrská církev evangelická

Církev českobratrská evangelická má podobně jako Církev československá husitská poměrně krátkou historii, vznikla roku 1918 spojením Evangelické církve augsburského vyznání (luterské) a Evangelické církve helvetského vyznání (kalvinistické), které jako jediné v dřívější době povoloval Toleranční patent. Větší část věřících nově vzniklé církve měla svůj původ v helvétském vyznání a tak je i celkový ráz církve spíše kalvinistický s výjimkou několika skupin na Moravě, které uctívají luterské tradice. Základní myšlenky spojení položil Ferdinand Hrejsa ve svém díle „Česká konfese“, které bylo vydáno v roce 1912 (Filipi, Šoltész 2001,1990).

Církev je organizována do seniorátů (v dnešní době je jich čtrnáct), které jsou vedeny výbory. Nejmenšími správními jednotkami jsou místní sbory vedené staršovstvem. Veškeré církevní záležitosti jsou spravovány synodní radou, v jejímž čele stojí synodní senior. Nejvyšším rozhodujícím orgánem je synod, který se sestává z volených poslanců a zasedá každý rok (Vojtíšek, Filipi 2004, 2001).

Náboženská společnost svědkové Jehovovi

Tato náboženská organizace, která sebe samu neoznačuje jako církev, vznikla v druhé polovině 19. století na území Spojených států amerických. Její vznik je spojován se jménem Charlese T. Russella, který na základě laického studia bible vypočetl a prezentoval několik dat vztahujících se k možnému konci světa. Tyto své úvahy veřejně publikoval a na jejich základě získal mnoho stoupenců své víry nejen v USA, ale i po celém světě. Oficiální název „Svědkové Jehovovi“ byl přijat až roku

1931. Organizační strukturu a konečnou podobu hlavních myšlenek společnosti přinesl v pořadí druhý vedoucí společnosti Joseph F. Rutheford. Po II. SV dosáhli Svědkové Jehovovi rozmachu za pomoci hojné misijní činnosti. Na území ČR společnost působila nejdříve v podstatě mimo zákon v období komunismu, ale po revoluci roku 1993 se stala zákonem uznanou církví (Filipi 2001).

Svědkové Jehovovi sami sebe jmenují jako hlasatele přicházejícího soudu nad světem, který má dorazit jako kosmická armagedonská bitva a rovněž se považují za hlasatele brzkého příchodu Božího království na znovuobnovenou Zemi (Vojtíšek 2004). Za základ svého učení považují stejně jako většina křesťanských odnoží Bibli. Říkají: „Je zásadně důležité, aby naše víra byla založena na Bibli, a ne na pouhých lidských spekulacích nebo náboženských názorech.“ Jejich interpretace Bible je však zcela odlišná od tradiční interpretace křesťanství, Svědkové Jehovovi v podstatě vytvořili svůj vlastní překlad Bible „Nový světový překlad“, na základě kterého podávají své věroučné odlišnosti (Barrett 1998).

Hlavní správní jednotkou organizace svědků Jehovových je vedoucí sbor. Veškeré finanční i organizační záležitosti zajišťuje Biblická traktátní společnost Strážná věž, která sídlí v Pensylvánii. V jednotlivých částech světa je společnost spravována prostřednictvím odboček, které mají dále pod svou správou jednotlivé sbory. V čele sborů stojí tzv. dozorcí, kteří jsou jmenováni z mužských členů. Jednotlivé odbočky jsou řízeny výborem, který je sestavován vedoucím sborem v New Yorku. Odbočka pod jejíž správou se nachází Česká republika dále řídí více než 230 sborů, ve kterých je asi 16 000 stoupenců. Svědkové Jehovovi zaujímají některá stanoviska, která jsou ve světovém měřítku často kritizována, jako například zákaz očkování, zákaz transplantace, zákaz krevní transfúze nebo zákaz výkonu vojenské i civilní služby (Vojtíšek 2004).

Pravoslavná církev v Českých zemích

Pojem „pravoslaví“ v sobě zahrnuje skupinu církví, které vznikly po velkém rozkolu ve východní části křesťanství. Pravoslavný, resp. Ortodoxní, není nutné vykládat jako pravověrný, ale raději ve smyslu pravé oslavy. Pravoslavné křesťanství není přímo založené na správnosti a úplnosti svého učení, ale spíše na autenticitě bohoslužebného života (Filipi in Matlovič 2001). Východní část křesťanství měla vždy hlubší vztah

k vnitřnímu prožívání své víry, ponechávala v ní rovněž prostor tajemnosti a rozjímání, na rozdíl od části západní, která se zaměřovala na dogmatické stanovení obsahu víry a racionalizaci. Rozkol obou větví zapříčinil především strach té východní z přílišného odklonu západní větve od původních křesťanských tradic. Snaha o udržení původních tradic ovšem ve výkladu východní větve neznamenal zpátečnictví a neochotu přijímat nové věci, ale spíše snahu o uchování tradičního způsobu bohoslužby. Být členem církve znamená v pravoslaví především přímou účast na bohoslužebném dění. Čelní pozice v bohaté pravoslavné symbolice zaujímají „ikony“, které slouží jako prostředníci při prokazování úcty osobám nebo dějům, které zobrazují (Vojtíšek 2004).

Pravoslavná církev nemá pevně danou centrální organizaci. Nejvyšším bodem samosprávy církve je autokefalita. Autokefální církev má právo samostatně rozhodovat o tom, kdo bude v jejím čele. Za základní organizační jednotku v autokefální církvi je považována diecéze (eparchie). Nejvyšším představeným eparchie je biskup. Eparchie se dále dělí na arciděkanáty a farnosti (Filipi in Matlovič 2001).

4 NÁBOŽENSTVÍ JAKO OBJEKT VÝZKUMU RELIGIÓZNÍ GEOGRAFIE

Dílčí disciplína sociální geografie religiózní geografie má ve světovém kontextu dlouholetou tradici. K jeho částečnému osamostatnění došlo však až v průběhu 19. a 20. století, kdy zažívaly geografické vědy nebývalý rozmach. Religiózní geografie ovšem stále zůstávala stát v povzdálí a byla částečně brána jako součást sociální nebo kulturní geografie. Předmětem jejího zkoumání jsou kultovní stavby, symboly (např. poutní cesty a sídla), ale především náboženské projevy, na základě kterých jsou stanovovány prostorové a funkční faktory ovlivňující obyvatelstvo daného regionu (Havlíček 2007). Samostatný pojem “religiózní geografie” byl zaveden až v 18. století, ale počátky tohoto vědního oboru sahají mnohem více do minulosti. První zmínky a pokusy o zaznamenání religiózně-geografické problematiky pochází již ze starého Řecka, z islámských zemí, ale také z 6. - 11. století v Irsku, kde se touto problematikou zabývali na keltských klášterních školách. V této době geografie náboženství popisovala především rozšíření jednotlivých náboženských směrů (Park 1994). Stump (in Matlovič 2001) uvádí, že mezi geografii religii a religiózní geografii se nachází rozdíl především v její orientaci na náboženské otázky. Geografie religii se podle jeho názoru více než na náboženství samotné zaměřuje na jeho úlohu ve společnosti a zkoumá souvislosti s prvky fyzicko-geografickými a humánně-geografickými.

Jak již bylo zmíněno v úvodu kapitoly, úplné prapočátky religiózní geografie sahají do období antiky. V tehdejší době bylo středobodem výzkumu spojení mezi náboženstvím a podnebím v daném regionu. V pozdější době se výzkum obrátil spíše k oboru biblické geografie. V průběhu 16. a 17. století již docházelo ke studiu jednotlivých náboženských směrů a také jeho rozšíření na základě působení především křesťanských misii. Podle Büttnera (in Matlovič 2001) můžeme jako pravý počátek religiózní geografie označit 16. století, kdy došlo k vyčlenění ze starořecké filozofie a zaměření se teologii. K úplnému osamostatnění religiózní geografie i z područí teologie došlo až v průběhu 17. století. Roku 1795 přichází Kasche v podstatě poprvé s pojmem “geografie náboženství” (Park 1994). Významnou osobností religiózní geografie se stal Immanuel Kant, který hledal souvislost mezi prostorovým uspořádáním a vlivy Božího stvoření na procesy v přírodě. Na tomto základě bývá dokonce religiózní geografie rozdělována na “předkantovskou” a “pokantovskou”.

Kantova škola se zaměřovala především na deskripci náboženství a vliv náboženství na život společnosti. Za Důležitou osobu přechodu k pokantovské éře v geografii je považován G. H. Kasche, který jako první užil pojem “religiózní geografie”. Tento autor byl rovněž mezi prvními, kteří vyzdvihovali náboženství, jako jeden ze základních faktorů ovlivňujících charakter regionů (Matlovič 2001).

Na počátku 19. století docházelo v religiózní geografii k dalším důležitým posunům. Geografie náboženství byla v této době především v područí křesťanství, protože hlavní díla té doby byly napsány oddanými křesťany (J. Morse, J. A. Cummings). Díla se zabývali mnohem více křesťanstvím než ostatními směry a dokonce preferovali křesťanství a praktiky ostatních náboženských směrů označovali za “divné” (Park 1994). M. Weber přišel s důležitostí zkoumání vlivů náboženství na společenské a ekonomické struktury ve společnosti. Dalšího potvrzení se tato teorie dočkala po II. SV, kdy C. Troll uvedl, že geografie náboženství se má soustředit spíše na výzkum vlivu náboženství na okolní prostředí a přenechat tak působení prostředí na náboženství religionistice. V této době dochází k výraznému oddělení geografie náboženství a religionistiky. V druhé polovině 60. let 20. století vymezil Sopher (in Matlovič 2001) základní disciplíny religiózní geografie jako:

- “výzkum úlohy prostředí v evoluci religiózních systémů, hlavně jejich institucionální stránky,
- výzkum transformace prostředí pod vlivem náboženských systémů,
- výzkum prostorové difúze a prostorové organizace jednotlivých náboženských systémů,
- výzkum geografického členění náboženství.”

Na území Česka bylo z důvodu utlačování náboženského života komunismem, prakticky znemožněno také oficiální zkoumání v tomto oboru. K jeho rozvinutí tak dochází až po revoluci v roce 1989 (Havlíček 2007). V průběhu posledních dvaceti let prošel výzkum v oboru religiózní geografie značnými změnami. V podstatě se hovoří o tzv. “nové” religiózní geografii. V této době se výzkum soustřeďuje do dvou významných směrů: kvalitativní empirický výzkum a postmoderní práce z nové kulturní geografie. V souvislosti s novými směry uvádí Lily Kong (in Havlíček 2007) šest výzkumných směrů “nové” religiózní geografie:

- “Výzkum společnosti a krajiny s různorodou náboženskou orientací vč. Sekularizace a izolovaných menších náboženských skupin a kultur
- Nárůst zkoumání vazeb sakrálního a sekulárního objektu, resp. Kulturního a politického a také religiózní a sekulární krajiny
- Studium náboženských skupin a komunit v sociálním a politickém kontextu, studium identity
- Nárůst zájmu o symbolická, religiózní místa a především jejich deskripce
- Snaha porozumět procesům, při nichž objekty, krajiny a budovy vykazují náboženské atributy (např. nové chrámy postmoderny)
- Sakrální zkušenost s náboženskými místy”

5 GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA KRAJE

Jihočeský kraj se nachází v jihozápadní části České republiky a je jedním z jejích 14 krajů. Do roku 2001 nesl název Českobudějovický kraj. Kraj přímo sousedí se čtyřmi kraji, na západě je to kraj Plzeňský, na severu kraj Středočeský, na východě Kraj Vysočina a malou částí sousedí rovněž s krajem Jihomoravským. Přes státní hranice sousedí na jihu s Rakouskem (Horní Rakousko, Dolní Rakousko) a na jihozápadě s Německem (Bavorsko), (Sčítání lidu, domů a bytů 2001: Jihočeský kraj 2003).

5.1 Stručná sociálně-demografická struktura území

Jihočeský kraj leží na jihozápadě České republiky. Celková rozloha kraje je 10 056 km² což činí necelých 12,8 % rozlohy České republiky. Z pohledu rozlohy je druhým největším krajem po kraji Středočeském (11 014 km²). Celkový počet obyvatel kraje činí 637 460 obyvatel (7. místo v rámci ČR), (ČSÚ 2012a). Z obou výše zmíněných údajů vyplývá nejnižší hustota zalidnění ze všech krajů České republiky (63,4 obyvatel/km²). Na území však existují významné rozdíly v hustotě zalidnění mezi vnitrozemím (větší hustota) a příhraniční oblastí (nižší hustota). Příhraniční okresy Prachatice a Český Krumlov tak vykazují značné rozdílnosti v demografické struktuře obyvatelstva a pestřejší národnostní složení (Sčítání lidu, domů a bytů 2001 : Jihočeský kraj 2003). Tento jev je možno vysvětlit jako důsledek poválečného odsunu Němců z těchto regionů. Na území Jihočeského kraje se nachází celkem 623 obcí (4. místo v rámci ČR) a je tak nad republikovým průměrem. 64,2 % (ČSÚ 2012a) v kraji činí městské obyvatelstvo, ale toto číslo se neustále snižuje vlivem stávajících suburbanizačních tendencí, tento jev je nejzřetelnější na příkladu krajské metropole (Jihočeský kraj 2012). Sídlní struktura Jihočeského kraje je značně rozdrobená, což dokládá i 1 982 částí obcí, ale také například vysoce nadprůměrný počet obcí do 200 obyvatel v rámci České republiky. Více než třetina jihočeských obcí spadá do kategorie 0-200 obyvatel, pokud ale pohlédneme na počet obyvatel žijících v těchto malých obcích, ten dosahuje pouze 4 %. Podobně silný podíl mají v Jihočeském kraji i obce 200-500 obyvatel a také 5000-10000 obyvatel, na druhé straně malý podíl zde mají obce 10000-20000, které jsou zde prakticky zastoupeny pouze Prachaticemi a Českým Krumlovem.

Metropolí a zároveň největším městem kraje jsou České Budějovice, které se nacházejí ve stejnojmenném okrese. Počet stálých obyvatel činí 93 620 a celková rozloha města je 55,56 km². Dalšími velkými městy kraje jsou Tábor (35,3 tis. obyvatel), Písek (29,9 tis. obyvatel), Strakonice (23,0 tis. obyvatel) a Jindřichův Hradec (22,4 tis. obyvatel). Počet obyvatel těchto pěti měst tvoří více než 1,3 obyvatel celého kraje. Obec s nejmenším počtem obyvatel je obec Kuřimany nacházející se v okrese Strakonice, v obci žije 26 stálých obyvatel je pátou nejmenší v celé České republice. Celkem je v kraji v současné době 623 samosprávných obcí (54 - statut města). Městské obyvatelstvo tvoří 64 % z celkového počtu obyvatel. Podíl městského obyvatelstva stále klesá vlivem suburbanizačních procesů. V jihočeském kraji je tento jev zastoupen především stěhováním z obcí nad 5 tis. obyvatel do obcí v jejich okolí, výjimku v tomto případě tvoří město Písek, které v posledním sčítání zaznamenalo mírný nárůst obyvatelstva stěhováním. Dalším důležitým demografickým trendem Jihočeského kraje je vylidňování příhraničních oblastí, především z důvodu vysoké nezaměstnanosti a stěhování za prací do vnitrozemí (ČSÚ 2011).

Kraj se administrativně člení na sedm okresů (České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Prachatice a Strakonice), sedmnáct obcí s rozšířenou působností (Blatná, České Budějovice, Český Krumlov, Dačice, Jindřichův Hradec, Kaplice, Milevsko, Písek, Prachatice, Soběslav, Strakonice, Tábor, Třeboň, Trhové Sviny, Týn nad Vltavou, Vimperk, Vodňany) a 37 obcí s pověřeným úřadem. Největší okres jihočeského kraje je okres Jindřichův Hradec s celkovou rozlohou 1 9442km², na území okresu se vyskytují tři ORP: Dačice, Jindřichův Hradec, Nová Bystřice a Třeboň. Naopak nejmenším okresem kraje jsou Strakonice s rozlohou 1 032 km², na jeho území se nacházejí ORP Blatná, Strakonice a Vodňany.

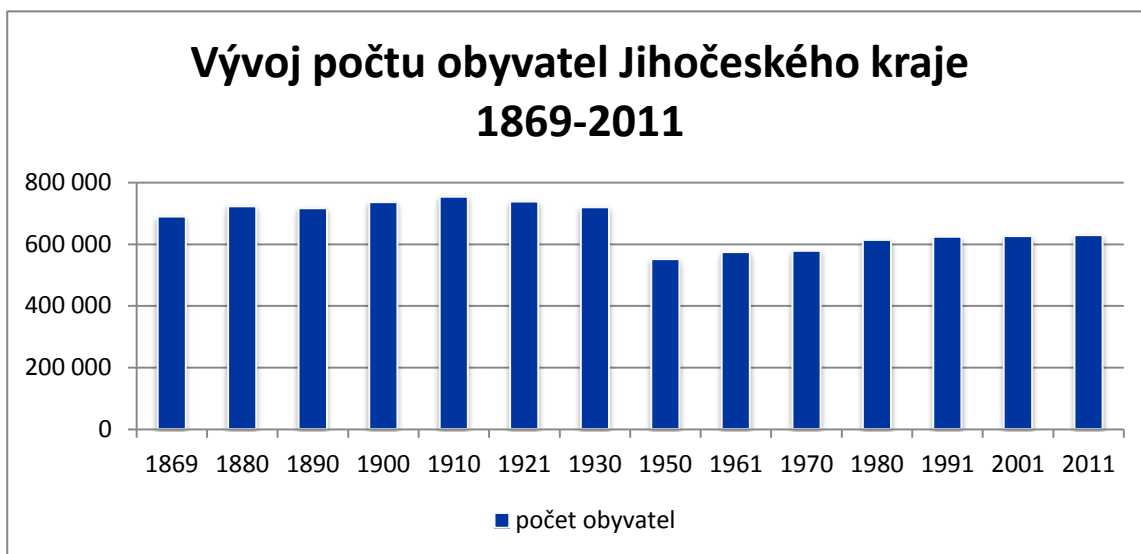
Z hospodářského pohledu můžeme Jihočeský kraj v dlouhodobém hledisku označit jako kraj rekreační, ale rovněž také zemědělský s velkým významem rybníkářství a lesnictví. Těmto faktům svědčí také více než jedna třetina území, která je zaujímana lesním porostem a téměř 4 % území, které tvoří zavodněné plochy, na ploše kraje se nachází téměř 7 tis. rybníků. V závislosti na vývoji České republiky v jeho posledních etapách zde samozřejmě došlo též k rozvoji průmyslu a to zejména v českobudějovické aglomeraci. Stále však kraj nepatří mezi hlavní průmyslové regiony ČR (Jihočeský kraj 2012).

5.2 Demografická analýza

Historie sčítání lidu na našem území sahá do roku 1869, odtud také pochází první oficiální výsledky. V tomto roce na území jihočeského kraje žilo celkem 689 119 obyvatel a nacházelo se zde 88 360 domů. V následujících letech docházelo k nárůstu, který se v roce 1910 zastavil na čísle 753 025 obyvatel. Toto číslo můžeme přičíst obrovskému ekonomickému a průmyslovému rozmachu, kterým Čechy procházely v období první republiky. V následujících letech postupně docházelo k propadu počtu obyvatel. V roce 1921 jihočeský kraj obývalo 737 328 obyvatel. Tento propad v počtu obyvatel můžeme zdůvodnit především průběhem a dopady I. SV.

V následujícím období počet obyvatel nadále klesal, v roce 1950, po skončení 2. SV., na území kraje žilo pouze 550 911 obyvatel. Toto číslo reflektuje nejen ztráty na životech během II. SV., ale také ve velké míře odsun německého obyvatelstva, které zde v této době tvořilo významnou část populace. Od sčítání lidu v roce 1950 nabral počet obyvatel opět stoupající tendence. Největší přírůstek obyvatelstva nastává mezi roky 1970 a 1980, počet obyvatel v této době vzrostl z 577 543 na 613 171 obyvatel. Tento jev bezpochyby souvisí s obdobím 70. let a tzv. propopulační politikou tehdejší socialistické vlády. V průběhu 80. let a i nadále po revoluci (1989) docházelo na území jihočeského kraje k mírnému populačnímu růstu až do současné doby. Podle posledního sčítání Lidu, domů a bytů uskutečněného v roce 2011 na území jihočeského kraje žilo 628 336 obyvatel a nacházelo se zde 123 048 domů.

Graf č. 1 Vývoj počtu obyvatel Jihočeského kraje 1869-2011

Zdroj: Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005

Celkový počet obyvatel ke sčítání v roce 2011 byl 637 460 obyvatel. Hustota zalidnění kraje dosahuje jak již bylo zmíněno 63,4 obyvatele na 1 km². Populačně největším okresem je okres České Budějovice (186 462 obyvatel). V okrese České Budějovice také žije přes 30 % všech obyvatel kraje. Na druhém místě v počtu obyvatel se nachází okres Tábor (101 115 obyvatel), následovaný okresem Jindřichův Hradec (90 604 obyvatel). Naopak na druhé straně okres s nejmenším počtem obyvatel je okres Prachatice (50 010 obyvatel). (ČSÚ, 2012b) Z hlediska hustoty zalidnění nejvyšších hodnot dosahují okresy s největšími městy (ČB- 144,1; Tábor- 77,5; Strakonice- 68,8), výjimku tvoří kvůli své velké rozloze okres Jindřichův Hradec (47,7). Okresy s nejnižší hustotou zalidnění jsou okresy Prachatice (37,3) a Český Krumlov (38,4).

Tabulka č. 1 Hustota zalidnění v okresech Jihočeského kraje k 26. 3. 2011

okres	počet obyvatel	rozloha [km ²]	hustota zalidnění [obyv/km ²]
České Budějovice	186 961	1638,3	114,1
Český Krumlov	61 945	1615,03	38,4
Jindřichův Hradec	92 749	1943,69	47,7
Písek	70 661	1126,84	62,7
Prachatice	51 313	1375,03	37,3
Strakonice	71 043	1032,1	68,8
Tábor	102 788	1326,01	77,5

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Jedním z důležitých ukazatelů demografické struktury je index maskulinity/feminity, který slouží k porovnání podílu žen a mužů v určité populaci. Index feminity udává poměr počtu žen k počtu mužů v daném souboru obyvatel (Kalibová 2009). Počet žen v jihočeském kraji tradičně převyšuje počet mužů. Index feminity v kraji dosahuje hodnoty 103 %, což průměrná hodnota v rámci České republiky (průměr 103,7 %). Nejvyšší index feminity v rámci Jihočeského kraje má okres České Budějovice (104,9 %), naopak nejnižší Český Krumlov (99,7 %). V porovnání s kontextem České republiky nejvyšší index feminity vykazuje Hlavní město Praha (105,9 %) naopak nejnižší Kraj Vysočina (101,6 %).

Tabulka č. 2 Index feminity podle okresů Jihočeského kraje k 26. 3. 2011

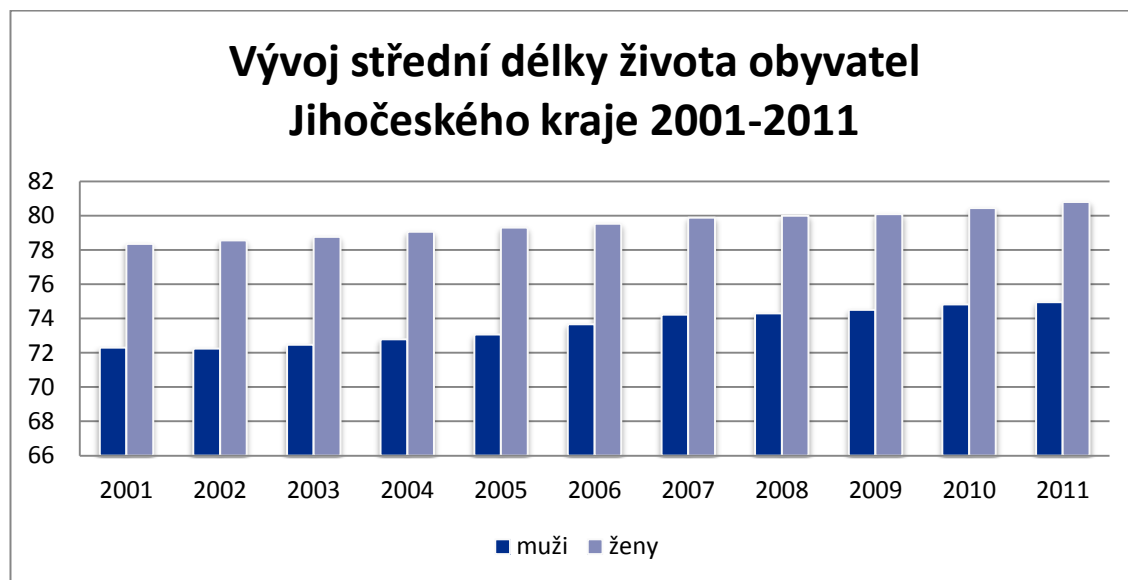
okres	muži	ženy	index feminity [%]
Jihočeský kraj	314063	323397	103,0
České Budějovice	91469	95942	104,9
Český Krumlov	31020	30925	99,7
Jindřichův Hradec	45653	47096	103,2
Písek	34791	35870	103,1
Prachatice	25535	25778	101,0
Strakonice	35155	35888	102,1
Tábor	50440	52348	103,8

Zdroj: ČSÚ 2012f, vlastní výpočty

Jihočeský kraj patří mezi kraje, které dosahují kladného přirozeného přírůstku, je však velice nízký v roce 2011 činil 5 obyvatel. Tradičně nejvyšší přirozený přírůstek má Hlavní město Praha (1876) a Středočeský kraj (1910), naopak nejvyšší přirozený úbytek vykazuje kraj Moravskoslezský (-1577), (ČSÚ 2012d). Věková struktura obyvatelstva téměř přesně kopíruje strukturu České republiky. Tradičně nejvyšších počtů dosahuje skupina „15-64 let“, a to celých 69% populace, druhou nejpočetnější je skupina „65 a více“ 16,2% a nejméně početnou je skupina „0-14 let“ 14,8%. Tyto čísla poukazují na stávající trend stárnutí populace, který je patrný u všech společností západního světa. Nejvyšší podíl věkové skupiny „0-14 let“ se nachází v okrese Český Krumlov (15,9 %), skupiny „15-64 let“ rovněž v okrese Český Krumlov (70,4 %) a nejvyšší podíl skupiny „65 a více“ má okres Písek (17,6 %). Index stáří Jihočeského kraje dosahuje čísla 109,8, což je mírně pod průměrem republiky (ČR 110,4), nejvyššího indexu dosahuje Hlavní město Praha (129,7), na druhé straně nejnižší 95,9 Středočeský kraj. (ČSÚ 2012e) V Jihočeském kraji nejvyššího indexu stáří dosahuje okres Písek (123,5 %) a nejnižšího okres Český Krumlov (83,6 %). (ČSÚ, 2012f) Průměrný věk Jihočechů je 41,2 let. Toto číslo se víceméně shoduje s průměrným věkem v České republice, který je v současnosti 41,1. Nejvyšší průměrný věk 41,6 vykazuje Královéhradecký kraj, naopak nejnižší 40,3 Kraj Středočeský (ČSÚ 2012g). Na území Jihočeského kraje rovněž můžeme pozorovat celorepublikový trend rostoucí naděje dožití což je názorně demonstrováno za pomoci následujícího grafu (Jihočeský kraj 2012). “ Naděje dožití se zvyšuje. Pro muže narozené v roce 2011 představuje 74,96 let (před 20 lety byla o 6 let nižší) a pro ženy 80,80 let (před 20 lety byla téměř o 5 let nižší). Tyto hodnoty odpovídají zhruba průměru ČR, z krajů ČR mají nejvyšší

naději dožití Pražané a nejnižší muži v Moravskoslezském a ženy v Ústeckém kraji” (ČSÚ 2011).

Graf č. 2 Vývoj střední délky života obyvatel Jihočeského kraje 2001-2011

Zdroj: Jihočeský kraj 2012

Na území Jihočeského kraje žije celkem 307 130 ekonomicky aktivních obyvatel (48,8 % z celkové populace kraje), z toho reálně zaměstnaných obyvatel je 280 844 (91,4 % z ekonomicky aktivního obyvatelstva). Z ekonomicky aktivního obyvatelstva je celkem 69,3 % v produktivním věku a 5 % ve věku postproduktivním. Nezaměstnanost podle výsledků SLBD 2011 tvořila 8,6 % z celkového počtu ekonomicky aktivních obyvatel (ČSÚ 2012h).

6 RELIGIÓZNÍ STRUKTURA OBYVATELSTVA JIHOČESKÉHO KRAJE 2011

Hlavní kapitola práce předkládá analýzu religiózní struktury obyvatelstva Jihočeského kraje. Ta je provedena na základě dat dostupných z databáze Českého statistického úřadu, především z dat získaných při Sčítání lidu, domů a bytů 2011. Sčítání lidu je prováděno prakticky ve všech civilizovaných zemích světa již po staletí, můžeme ho považovat za jeden z vůbec nejstarších statisticky zjišťovaných údajů v dějinách. Nejstarší dochované zmínky o jeho průběhu pochází ze staré Číny, Mezopotámie, Egypta, Řecka a Říma, dochovány jsou například také soupisy obyvatel Anglie staré až 900 let. Na území České republiky je možné nalézt nejstarší dochovaný soupis již z 11. století. První soupis nařízený panovníkem a provedený podle přesného postupu v rámci celé země proběhl v roce 1754 za vlády Marie Terezie. Od roku 1921 se pak sčítání organizuje v souladu s mezinárodními dohodami pravidelně v desetiletých intervalech (Honner 1992). Zjišťování náboženského vyznání bylo součástí sčítání lidu již v letech 1921, 1930 a v roce 1950. Definováno bylo jako církevní příslušnost, kterou nelze měnit pouhým zápisem do sčítacího archu. Pokud sčítaná osoba nebyla ve svazku žádné církve nebo náboženské společnosti, měla do archu vyplnit možnost „bez vyznání“. V historickém období, kdy byla naše země pod vládou komunistického režimu, byla otázka náboženského vyznání na území České republiky tabuizována, proto nejsou z tohoto období k dispozici přesné počty věřících a nachází se zde propast, kdy nebylo možné provést oficiální souhrnné šetření ohledně religiózní struktury obyvatel. Otázka vyznání se ve sčítacích archích znovu objevila až ve sčítání provedeném v roce 1991 po více než 40 letech, naposledy byla součástí sčítacích archů v roce 1950 (Růžková 1994).

6.1 Religiozita obyvatel Jihočeského kraje v kontextu České republiky

V úvodu kapitoly je důležité zasadit religiozitu Jihočeského kraje do kontextu České republiky, porovnat její míru a uvést také jednotlivé faktory, které ovlivňují religiózní tendence v jednotlivých regionech. K porovnání náboženského vyznání obyvatel

republiky slouží především ukazatel „míra religiozity“, který vyjadřuje podíl věřícího obyvatelstva vůči jeho celkovému počtu.

Na území Jihočeského kraje žije celkem 131 913 věřících obyvatel, toto číslo tvoří 20,7 % z celkové populace kraje. V kontextu České republiky může být výsledek označen jako průměrný, průměrná religiozita obyvatelstva v ČR dosahuje 20,6 %. Z mapy religiozity České republiky (mapa č. 1) je zřejmé, že míra religiozity se postupně zvyšuje směrem od západu na východ a regiony nacházející se v moravskoslezské části republiky vykazují její nejvyšší míru.

Pokud pohlédneme na extrémní hodnoty na obou koncích spektra míry religiozity, pak nejnižších procent dosahuje kraj Ústecký (10,0 %) a naopak hodnot nejvyšších kraj Zlínský (36,8 %). Ve středu spektra, tedy průměrných hodnot jako kraj Jihočeský se nachází kraje Pardubický (19,7 %) a Hlavní město Praha (18,4 %). Pohlédneme-li na pořadí krajů dle míry religiozity, nachází se Jihočeský kraj na místě šestém. Vyšších příček dosahují kraje Zlínský (36,8 %), Vysočina (29,2 %), Jihomoravský (28,5 %), Moravskoslezský (25,8 %) a Olomoucký (23,7 %). Všechny zmiňované kraje se nacházejí v jihovýchodní části České Republiky a je možné zde nalézt několik důležitých příčinných souvislostí. Jednou z nich je například vzájemný vztah mezi podílem obyvatel žijících na venkově, tedy mimo velká sídla, a obyvatelstvem žijícím ve městech. Anderle (2004) zmiňuje, že u prvně zmíněného obyvatelstva lze podle již dříve provedených výzkumů předpokládat vyšší míru religiozity a proto kraje nacházející se v jihovýchodní části republiky dosahují nejvyšších podílů tohoto obyvatelstva. Pro porovnání souvislosti daných jevů bylo využito korelačního koeficientu, který prokázal nižší formu závislosti obou zkoumaných jevů (0,2). Je tedy zřejmé, že tato souvislost sice platí, ale její porovnání na úrovni krajů nemůže být vypovídající, neboť je zde patrný velký vliv velkých měst. V případě hlavního města Prahy, pak toto srovnání není vůbec možné, neboť Praha má celých 100 % městského obyvatelstva. Dále je možné zaznamenat spojitost míry religiozity s věkem a pohlavím obyvatel. Podle Řehákové a Hamplové (2009), se největší počet věřících vyskytuje mezi obyvateli v post produktivním věku a to zejména mezi ženami. Z toho důvodu je možné odvodit vyšší míru religiozity v regionech s výrazně vyšším podílem staršího obyvatelstva. Krajem s nejvyšším indexem stáří (vyjma Hlavního města Prahy) je kraj Zlínský (116,2 %), který je rovněž krajem s nejvyšší mírou religiozity obyvatelstva, dále následují kraj Královéhradecký (115,3 %) a kraj Jihomoravský (115,2 %). Při

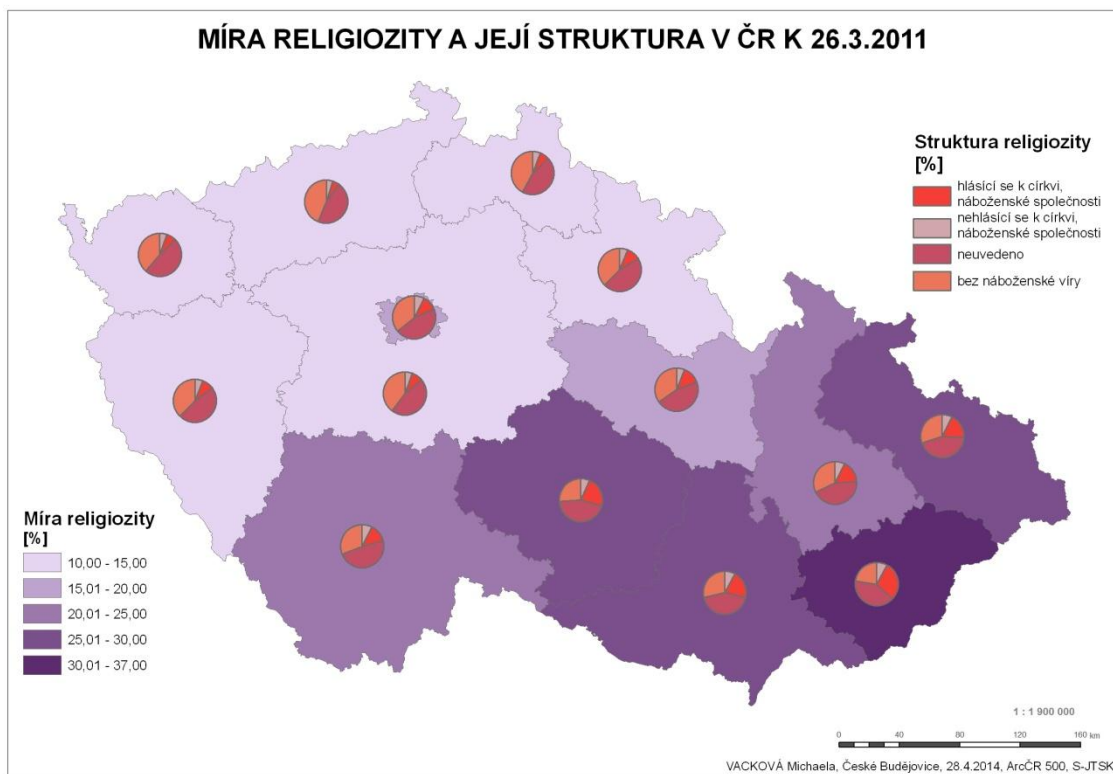
pohledu z opačné strany spektra kraj Ústecký je krajem s nejnižším indexem stáří (94,7 %) a také krajem s nejnižší mírou religiozity (10,0 %). Koeficient korelace v tomto případě dosahuje 0,50, můžeme tedy říci, že se jedná o poměrně silnou závislost obou jevů. Mezi další důležité faktory mající vliv na pomyslné rozdělení religiozity mezi Čechy a Moravu patří také poloha krajů vůči sousedním státům Evropy. Kdy je možné pozorovat souvislost moravské části s východními sousedy (Polsko, Slovensko), kteří mají obecně podstatně vyšší míru religiozity obyvatelstva, než státy západní Evropy, kde dosahuje sekularizace vyšších hodnot (Marga 2007). Dalším důležitým hlediskem, které určuje rozdílnost v míře religiozity v obou oblastech ČR (Čechy, Morava) je bezpochyby také podíl autochtonního obyvatelstva, které má obecně větší vztah k náboženství (Kadlecová 1965). Z historického hlediska můžeme říci, že k výrazné výměně obyvatelstva docházelo hlavně v západních příhraničních oblastech, především v období světových válek, během kterých bylo například odsunuto německé obyvatelstvo. Tento jev se tak přímo dotýká též Jihočeského kraje.

Tabulka č. 3 Míra religiozity, index stáří a podíl venkovského obyvatelstva v krajích České republiky k 26. 3. 2011

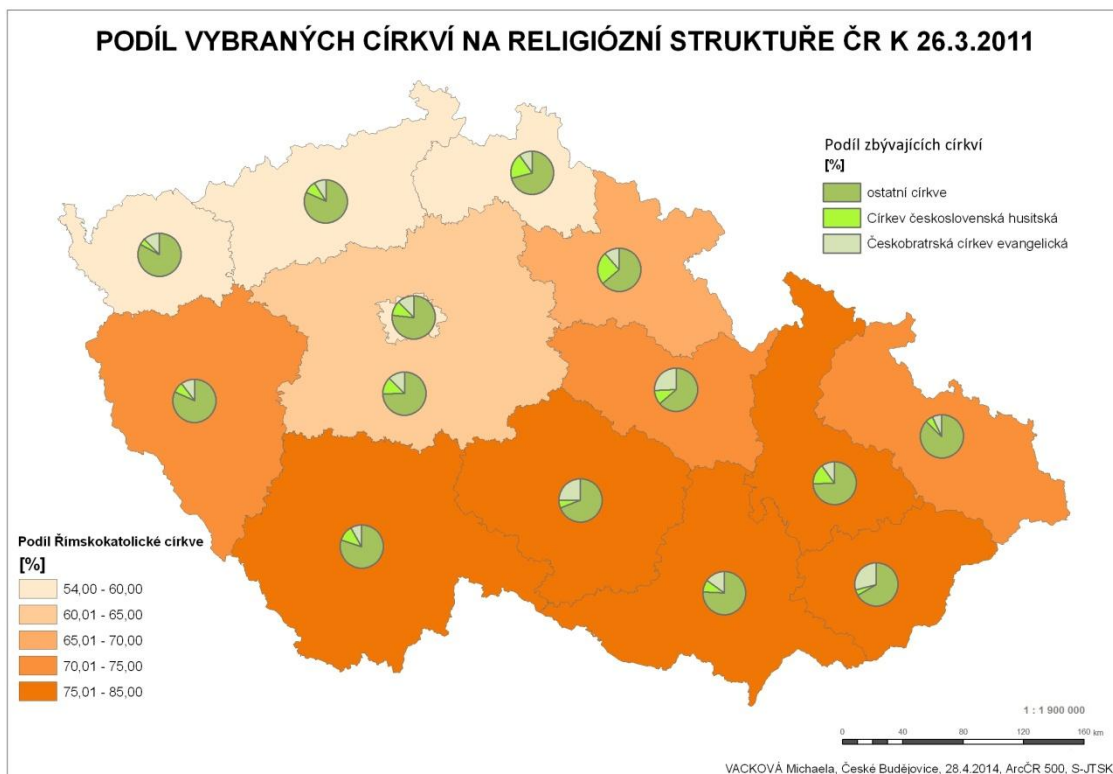
kraj	míra religiozity [%]	index stáří	podíl venkovského obyvatelstva [%]
Hlavní město Praha	18,4	129,7	0
Středočeský kraj	14,2	95,9	42
Jihočeský kraj	20,7	109,8	34,6
Plzeňský kraj	15,0	116,6	32,9
Karlovarský kraj	12,5	103,4	19,9
Ústecký kraj	10,0	96	19,6
Liberecký kraj	12,8	100,7	24,4
Královéhradecký kraj	16,4	116,5	32,5
Pardubický kraj	19,7	110	38,5
Kraj Vysočina	29,2	112,6	43
Jihomoravský kraj	28,5	116,1	29,6
Olomoucký kraj	23,7	112,9	35,1
Zlínský kraj	36,8	117,8	30,1
Moravskoslezský kraj	25,8	108,6	15,2
koeficient korelace		0,50	0,20

Zdroj: Populační vývoj v krajích 2011, Svobodová 2011, vlastní výpočty

Mapa č. 1

Mapa č. 2

Zdroj: ArcMAP verze 9.1, ČSÚ 2012i, vlastní výpočty

Na celou problematiku je možno pohlédnout také podrobněji na úrovni samostatných okresů. Je zřejmé, že také na okresní úrovni dosahují všechny okresy Jihočeského kraje průměrných výsledků České republiky. Pokud opět pohlédneme na extrémy na obou protipólech, nejvyšší míru religiozity v Jihočeském kraji vykazuje okres Prachatice (22,4 %), nejnižší pak okres Český Krumlov (18,9 %). V rámci České republiky se opět okresy s nejvyšší mírou religiozity nacházejí zejména v její jihovýchodní (moravské) části. Vůbec nejvyšší míru vykazuje okres Uherské Hradiště (45,6 %) ve Zlínském kraji, který dvojnásobně převyšuje průměr České republiky. Další okresy s vysokou mírou religiozity jsou rovněž okresy spadající spíše do moravské části republiky a to Hodonín (38,2 %) v Jihomoravském kraji a Žďár nad Sázavou (38,1 %) ve východní části kraje Vysočina. Na srovnatelné úrovni míry religiozity jako okresy kraje Jihočeského se pohybují okresy Benešov (21,2 %), Klatovy (20,8 %), Chrudim (20,7 %), Ústí nad Orlicí (20,6 %) a Náchod (20,3 %). Nejnižší míra religiozity byla na základě výpočtů zjištěna v severozápadní části České republiky. Okresem s její vůbec nejnižší mírou je Most (8,6 %) v Ústeckém kraji, dále následuje Rakovník (9,8 %) ve Středočeském kraji a Česká Lípa s 9,9 % v kraji Libereckém. Vysvětlení této struktury je obdobné, jako na úrovni krajské s menšími rozdíly v rámci jednotlivých krajů.

Pokud se do problematiky zadíváme na ještě nižší úroveň členění, stejný trend míry religiozity lze vypořádat rovněž na úrovni obcí s rozšířenou působností (ORP). Všechny ORP Jihočeského kraje se nachází zhruba v průměru republiky. Nejvyšší míru religiozity v Jihočeském kraji vykazuje ORP Dačice (26,7 %) a nejnižší sousední ORP Jindřichův Hradec (16,8 %). Zajímavostí je, že tato naprosto odlišná ORP spolu utváří (spolu s ORP Třeboň) jeden okres Jindřichův Hradec a z tohoto důvodu rozdíly při srovnání okresů nejsou tolik patrné (podrobněji je tato problematika rozvedena v následující části práce). V celorepublikovém měřítku nejvíce věřících obyvatel žije v ORP Valašské Klobouky (57,0 %) ve Zlínském kraji, Veselí nad Moravou (46,4 %) v Jihomoravském kraji a Luhačovice (44,3 %) v kraji Zlínském, naopak nejnižší míra religiozity se nachází v ORP Bílina (8,3 %), Litvínov (8,3 %) a Most (8,8 %), všechna zmiňovaná ORP leží v Ústeckém kraji.

Pro zevrubný popis struktury religiozity není důležitá pouze její samotná míra, ale také její struktura, podíl nevěřících obyvatel a obyvatel, kteří otázku nezodpověděli. Při zjišťování náboženského vyznání obyvatelstva v rámci SLDB 2011 obyvatelé nejprve vybírali jednu z následujících kategorií: věřící hlásící se k církvi, náboženské

společnosti; věřící nehlásící se k církvi, náboženské společnosti; bez víry a neuvedeno. Na území Jihočeského kraje žije celkem 85 808 obyvatel věřících, kteří se hlásí k některé z církví nebo náboženské společnosti, což činí 13,5 % z celkového počtu obyvatel. Nejvíce obyvatel se k církvi nebo náboženské společnosti přihlásilo ve Zlínském kraji (29,0 %), v kraji Vysočina (22,7 %), v Jihomoravském kraji (20,6 %) a v kraji Moravskoslezském (18,2 %). Můžeme tedy říci, že se tento výsledek víceméně shoduje s kraji, které mají obecně nejvyšší religiozitu obyvatelstva. Naopak nejméně obyvatel tuto možnost zvolilo v kraji Ústeckém (5,2 %), Karlovarském (6,9 %) a Libereckém (7,2 %), což se rovněž shoduje s nízkými mírami religiozity obecně. Ostatní kraje jsou srovnatelné s průměrem České republiky, který činí 13,9 %. Další kategorií jsou obyvatelé, kteří jsou věřící, ale nehlásí se k žádné církvi ani náboženské společnosti, ti tvoří v Jihočeském kraji 7,2 %, tato hodnota je v rámci celorepublikového srovnání na čtvrté pozici žebříčku. Vyšší hodnotu v tomto srovnání dosahují pouze kraje Jihomoravský (7,9 %), Zlínský (7,8 %) a Hlavní město Praha (7,6 %). Při pohledu z opačné strany nejnižších hodnot v této kategorii dosahují kraje Ústecký (4,8 %), Karlovarský (5,6 %) a Středočeský (5,6 %). Otázkou v tomto případě je, zda jsou tato čísla vysoká nebo nízká. Ve sčítacích arších totiž byl tento dotaz v roce 2011 uveden vůbec poprvé a tak prakticky není možné srovnání s předešlými lety. Hamplová (2008) zmiňuje, že v České republice narůstá trend tzv. „alternativní religiozity“, která zahrnuje například víru v horoskopy, magii nebo akupunkturu. Tato forma religiozity je v současné společnosti stále rozšířenější a je tak možné předpokládat její nárůst v budoucích letech. Odpověď „bez náboženské víry“ uvedlo ve sčítacích arších v Jihočeském kraji 30,8 % obyvatel. Nejvyšší výskyt této kategorie zaznamenal kraj Ústecký (43,8 %), následován krajem Libereckým (42,3 %) a krajem Středočeským (39,7 %). Opačné hodnoty vykazují kraje Zlínský (22,5 %), Jihomoravský (28,5 %) a Vysočina (25,8 %). Je patrné, že hodnoty kategorie „bez víry“ také přímo souvisí s mírou religiozity v jednotlivých krajích, protože tyto proměnné se navzájem ovlivňují. V otázce víry se v Jihočeském kraji odmítlo vyjádřit (odpověď „neuvedeno“) 48,5 % obyvatel. Tato hodnota je druhá nejvyšší v rámci České republiky, více obyvatel se takto vyjádřilo pouze v kraji Karlovarském (48,7 %). Poslední místo v tabulce zaujímá kraj Zlínský (40,7 %), což rovněž souvisí s jeho vysokou mírou religiozity.

Tabulka č. 4 Náboženská struktura obyvatel podle krajů ČR k 26. 3. 2011

kraj	věřící hlásící se k církvi, náboženské společnosti	věřící nehlásící se k církvi, náboženské společnosti	bez víry	neuvedeno
Česká republika	13,9	6,7	34,2	45,2
Hlavní město Praha	10,8	7,6	36,0	45,6
Středočeský kraj	8,6	5,6	39,7	46,1
Jihočeský kraj	13,5	7,2	30,8	48,5
Plzeňský kraj	9,2	5,8	37,8	47,2
Karlovarský kraj	6,9	5,6	38,8	48,7
Ústecký kraj	5,2	4,8	43,8	46,1
Liberecký kraj	7,2	5,7	42,3	44,9
Královéhradecký kraj	10,3	6,1	37,6	45,9
Pardubický kraj	13,6	6,0	34,8	45,5
Kraj Vysočina	22,7	6,5	25,8	45,0
Jihomoravský kraj	20,6	7,9	28,5	43,0
Olomoucký kraj	16,4	7,4	32,0	44,2
Zlínský kraj	29,0	7,8	22,5	40,7
Moravskoslezský kraj	18,2	7,5	30,0	44,2

Zdroj: ČSÚ 2012i, vlastní výpočty

Jedním z neméně důležitých ukazatelů religiozity je její samotná struktura podle jednotlivých církví a náboženských společností. V rámci České republiky jsou podle SLDB nejvíce obyvateli zastoupeny tyto církve: Církev římskokatolická, Církev československá husitská a Českobratrská církev evangelická. V průměru České republiky je nejvýznamnější církví Církev římskokatolická, ke které přísluší 73,9 % z celkového počtu věřících hlásících se k církvi nebo náboženské společnosti. Tato církev je rovněž nejvýznamnější v rámci všech ostatních krajů České republiky. Druhou nejvýznamnější je Církev českobratrská evangelická s 3,5 % věřících a třetí Církev československá husitská s 2,7 %, zbylých 19,9 % zde tvoří ostatní menší církve a náboženské společnosti (např. Pravoslavná církev v Českých zemích, Náboženská společnost svědkové Jehovovi). V kraji Jihočeském je počet příslušníků Římskokatolické církve mírně nadprůměrný a to 79,6 %. Vůbec nejvyšší procento příslušníků Římskokatolické církve se nachází v kraji Vysočina (84,4 %), následuje Zlínský kraj (84,1 %) a kraj Jihomoravský (82,6 %). Na druhé straně nejmenší podíl tato církev zaujímá v kraji Ústeckém (54 %), Libereckém (54,8 %) a Karlovarském (55,1 %). Církev československá husitská v Jihočeském kraji čítá 2,4 % věřících. Pro

srovnání nejvyšších hodnot tato církev dosahuje v kraji Libereckém (8,6 %) a Královéhradeckém (8,5 %), nejnižších hodnot pak ve Zlínském kraji (0,7 %) a kraji Vysočina (0,9 %). Třetí nejvíce zastoupenou církví na území Jihočeského kraje je Českobratrská církev evangelická s 1,7 %. Pro srovnání jsou uvedeny kraje s nejvyšším počtem příslušníků této církve, což je kraj Pardubický (7,2 %), kraj Karlovarský (5,5 %) a Hlavní město Praha (5,2 %). Na druhé straně nejmenší podíl příslušníků je v kraji Olomouckém (1,9 %), Moravskoslezském (2,1 %) a Jihomoravském (2,6 %). Na ostatní menší církve připadá v Jihočeském kraji 16,6 % věřících, což je mírně pod průměrem ČR (19,9 %). Nejvyšší podíl ostatních církví činí 37,5 % a připadá kraji Ústeckému, 10,5 % je podílem nejnižším a přísluší Zlínskému kraji. Tento jev rovněž přímo souvisí s mírou religiozity obyvatelstva, protože je možné vysledovat souvislosti mezi mírou sekularizace společnosti, která je především v krajích na západě a severozápadě vysoká, a decentralizací církevní moci, která napomáhá vzniku menších náboženských společností (Václavík 2010).

Tabulka č. 5 Podíl jednotlivých církví podle krajů ČR k 26. 3. 2011

kraj	věřící celkem	Římskokatolická církev	Církev československá husitská	Českobratrská církev evangelická	ostatní církve
ČR celkem	1 467 438	73,9	2,7	3,5	19,9
Hlavní město Praha	136 816	57,7	4,7	5,2	32,4
Středočeský	109 461	64,6	4,5	4,5	26,4
Jihočeský	85 808	79,6	2,4	1,7	16,3
Plzeňský	52 971	72,2	2,2	2,9	22,6
Karlovarský	21 429	55,1	2,2	5,5	37,2
Ústecký	43 417	54,0	4,3	4,1	37,5
Liberecký	31 474	54,8	8,6	4,6	32,0
Královéhradecký	57 309	65,7	8,5	3,9	21,9
Pardubický	70 593	71,9	3,0	7,2	17,9
Vysočina	116 347	84,4	0,9	3,9	10,8
Jihomoravský	240 740	82,6	1,6	2,6	13,2
Olomoucký	104 736	81,1	2,9	1,9	14,0
Zlínský	171 271	84,1	0,7	4,6	10,5
Moravskoslezský	225 066	71,3	1,6	2,1	25,1

Zdroj: ČSÚ 2012i, vlastní výpočty

6.2 Hlavní rysy religiozní struktury obyvatel jižních Čech 2011

Nejdůležitější součástí kapitoly týkající se religiozity Jihočeského kraje je následující část zabývající se podrobnou deskripcí a analýzou religiozní struktury obyvatel Jihočeského kraje k 26. 3. 2011. Tato část předkládá ucelený obraz religiozity v kraji a rovněž poukazuje na faktory a souvislosti, které ovlivňují její míru v jednotlivých regionech. Vzhledem k tomu, že práce se sestává především na základě statistických dat, primárně se snaží najít souvislosti především mezi těmi demografickými charakteristikami, které je možné tímto způsobem kvantifikovat a vyjádřit číselně. Je však zřejmé, že religionistika potažmo pak náboženství je velice složitým oborem a jejich stav je ovlivňován i mnoha jinými faktory, které není možné přesně doložit tabulkami či grafy.

Stejně jako v předešlé části je i zde jedním ze základních ukazatelů míra religiozity a její prostorová diferenciacce. Toto hledisko je možné posuzovat na několika různých úrovních, pro potřeby práce bylo provedeno srovnání na úrovni okresů a úrovni obcí s rozšířenou působností (ORP). V návaznosti na srovnání v předešlé podkapitole bude postupováno stejným způsobem, tedy nejdříve srovnáním okresů a poté jejich menších částí ORP. Okresem s největším zastoupením věřících na celkovém počtu obyvatel jsou Prachatice, kde podíl věřícího obyvatelstva dosahuje 22,4 %. Na druhém místě se pak nachází okres Písek se 21,7 % následovaný okresem České Budějovice (21,6 %). Naopak nejnižší zastoupení věřících má okres Český Krumlov, a to 18,9 %. Rozdíly v religiozitě v rámci kraje ovlivňuje hned několik faktorů. Jedním z nejdůležitějších je věkové složení populace, které je pro potřeby srovnání vyjádřeno indexem stáří. Podle Řehákové (2009) má věkové složení zásadní vliv na religiozitu, neboť je dokázáno, že obyvatelstvo starší tradičně více tíhne k náboženskému životu. Český Krumlov je okresem s nejvyšším podílem obyvatel v předproduktivním věku 15,9 % (průměr Jihočeského kraje 14,6 %) a zároveň okres s nejnižším podílem obyvatel v postproduktivním věku 13,3 % (průměr JČ 15,8 %). Z toho přímo vyplývá index stáří, který pro okres Český Krumlov činí 83,6 %, což je také nejnižší hodnota v rámci celého kraje. V případě okresu Prachatice není tuto souvislost možné prokázat, je zde sice nejvyšší míra religiozity (22,4 %), ale index stáří zde naopak dosahuje druhé nejnižší hodnoty (96,3 %). Druhým okresem s nejvyšší mírou religiozity je okres Písek (21,7 %), který na rozdíl od Prachatického okresu potvrzuje souvislost s indexem stáří

populace, protože má vůbec nejvyšší hodnotu indexu stáří (123,5 %) v celém Jihočeském kraji. Okres České Budějovice vykazuje třetí nejvyšší míru religiozity v kraji (21,6 %), ale zároveň třetí nejnižší index stáří (105,5 %). Souvislost obou jevů je rovněž možné vyjádřit za pomoci korelačního koeficientu, jehož výpočet je proveden v následující tabulce č. 6. Na jeho základě je tedy zjevné, že souvislost mezi oběma zkoumanými jevy se zde nachází ovšem je spíše slabšího charakteru (0,19).

Tabulka č. 6 Míra religiozity, index stáří a podíl venkovského obyvatelstva v okresech Jihočeského kraje k 26. 3. 2011

okres	počet obyvatel	míra religiozity [%]	podíl venkovského obyvatelstva [%]	index stáří [%]
České Budějovice	186 961	21,6	34,07	105,5
Český Krumlov	61 945	18,9	53,4	83,6
Jindřichův Hradec	92 749	19,6	47,53	108,4
Písek	70 661	21,7	38,39	123,5
Prachatice	51 313	22,4	55,15	96,3
Strakonice	71 043	20,0	43,78	116,1
Tábor	102 788	19,9	36,5	120,5
koeficient korelace			-0,16	0,19

Zdroj: ČSÚ 2012j, vlastní výpočty

Jelikož je z výše zaznamenaných výsledků zřejmé, že míru religiozity není možné posuzovat pouze z hlediska stáří populace, je nutné nalézt další východiska z dané problematiky. Václavík (2010) ve své práci předkládá stanovisko potvrzující, že na míru religiozity má vliv též podíl obyvatelstva žijícího na venkově, neboť tato část obyvatelstva je obvykle nábožensky více založená než obyvatelstvo žijící ve městech. Z předcházející tabulky je zřejmé, že tato souvislost platí, ale pouze v některých případech a rovněž vypočítaný koeficient korelace, potvrzuje slabou nepřímou souvislost obou jevů. Například u Prachatického okresu se nachází souvislost přímá, neboť je okresem s nejvyšším podílem venkovského obyvatelstva v Jihočeském kraji a zároveň také nejvíce religiózním okresem. Druhý religiózně nejsilnější okres Písek však dosahuje jednoho z nejnižších podílů venkovského obyvatelstva. Pokud pohlédneme na opačnou stranu, pak je zřejmé, že i okres Český Krumlov, který je religiózně nejslabší, vykazuje jeden z nejvyšších podílů. V případě okresu Český Krumlov je možné hledat příčinu nízké religiozity též v předchozí podkapitole zmíněné souvislosti s podílem autochtonního obyvatelstva, neboť právě území tohoto okresu

bylo jedním z nejvíce postižených poválečnými přesuny obyvatelstva. V současné době je tento okres také pod vlivem tendence vysídlování příhraničních oblastí a stěhování obyvatel do větších měst, což může mít rovněž vliv na míru religiozity. Po zhodnocení zjištěných výsledků je tedy možné říci, že v každém jednotlivém okrese mají na míru religiozity vliv odlišné faktory a s velkou pravděpodobností též faktory, které není snadné kvantitativně vyjádřit a jejich souvislost tak vyčíslit. Dále je rovněž zjevné, že pro celkové posouzení religiózního stavu je nutné zaměřit se na menší regiony, než jsou okresy, neboť ORP prokazují vyšší organičnost a lépe znázorňují skutečné vztahy v regionu (Hupková 2013). Srovnání všech hledisek na úrovni ORP je provedeno v následující části práce.

Druhou sledovanou úrovní, ze které je možno na religiozitu nahlížet je úroveň ORP, na jejím základě je možné získat mnohem podrobnější analýzu religiozity území, neboť se zde projevují rozdílnosti v rámci jednotlivých okresů, které mohou v celkovém pohledu způsobit zkreslení. Na území Jihočeského kraje se nachází celkem 17 obcí s rozšířenou působností. Nejvyšší míra religiozity v Jihočeském kraji byla zjištěna v ORP Dačice a to 26,7 %, druhá nejvyšší pak v ORP Milevsko 26,3 % a na třetím místě se nachází ORP Týn nad Vltavou se 23,5 %. Naopak na druhém konci nejnižší míru religiozity vykazují ORP Jindřichův Hradec (16,8 %), Blatná (18,2 %) a ORP Český Krumlov (18,7 %). Stejně jako u okresů i zde je možné nalézt souvislosti míry religiozity s dalšími demografickými charakteristikami obyvatelstva. Z následující tabulky je patrné, že ORP s nejvyšší mírou religiozity rovněž vykazují i jedny z nejvyšších hodnot indexu stáří. ORP Milevsko má vůbec nejvyšší index stáří v Jihočeském kraji (143 %) a také druhou nejvyšší míru religiozity (26,3 %). Na druhé straně ORP Český Krumlov dosahuje třetí nejnižší index stáří (18,7 %) a druhou nejnižší míru religiozity (87,2 %). Stejně jako na úrovni okresů i zde je vypočten koeficient korelace, který prokazuje souvislost mezi danými jevy, ale spíše slabšího charakteru (0,16), což značí, že souvislost se zde sice nachází, ale není potvrzena ve všech případech. Výjimku tvoří především větší města (Tábor, Jindřichův Hradec, Strakonice), která prokazují vyšší index stáří, přesto však nemají vyšší míru religiozity. Například ORP Jindřichův Hradec vykazuje vůbec nejnižší míru religiozity, ale na druhé straně dosahuje průměrného spíše vyššího indexu stáří. Pokud pohlédneme na podíl venkovského obyvatelstva v jednotlivých ORP, je již z koeficientu korelace zřejmé (0,43), že na úrovni ORP je souvislost obou jevů a poznání silnější než v případě

okresů. Souvislost je možné demonstrovat na příkladu nejvíce religiózního ORP Dačice (26,7), které má také nejvyšší podíl venkovského obyvatelstva (61 %). Z opačného pohledu ORP Český Krumlov má jednu z nejnižších hodnot míry religiozity (18,7 %), ale naopak druhý nejvyšší podíl venkovského obyvatelstva (58,2 %), daná souvislost tedy neplatí vždy u všech případů, neboť se zde stejně jako na vyšších úrovních nacházejí další faktory, které vstupují do celkových výsledků. ORP Český Krumlov je například stejně jako stejnojmenný okres ovlivněno vysídlováním pohraničních oblastí. V případě ORP Dačice, které ve výsledcích vychází jako ORP s vůbec nejvyšší mírou religiozity, je možné hledat souvislosti s jeho částečnou izolovaností od zbytku Jihočeského kraje a blízkostí ke krajům Jihomoravský a Vysočina. Tyto kraje, podle celorepublikového srovnání, vykazují jedny z nejvyšších hodnot a je tedy možné předpokládat, že ORP Dačice dosahuje, co se religiozity týče, společných rysů. Na úrovni ORP je také možné hledat souvislosti s výskytem náboženských institucí, jakými jsou například kláštery, neboť je možné očekávat v těchto regionech vyšší náboženskou tradici a rovněž zvýšené počty příslušníků těchto institucí. Nejvýznamnější stávající instituce tohoto typu v rámci Jihočeského kraje jsou Lomec u Vodňan, Milevsko, Prachatice, Vyšší Brod, Zlatá Koruna (Ježková 2013). Pokud výskyt institucí porovnáme s kartogramem Míry religiozity v ORP, můžeme vidět, že je částečně možno domněnku potvrdit. Například ORP Milevsko, ve kterém se nachází Premostrátské převorství, je druhým (26,3 %) nejvíce religiózním regionem na dané úrovni. ORP Vodňany, kde sídlí kongregace Šedých sester sv. Františka v Lomci u Vodňan, rovněž dosahuje vysokých hodnot religiozity v rámci celkového srovnání (22,4 %). Na druhé straně na území ORP Český Krumlov se nachází hned dvě instituce tohoto typu (Vyšší Brod, Zlatá Koruna), ale na jeho celkové postavení toto nemá příliš velký vliv, neboť i na úrovni ORP dosahuje Český Krumlov druhé nejnižší hodnoty míry religiozity.

Tabulka č. 7 Míra religiozity, index stáří a podíl venkovského obyvatelstva v ORP Jihočeského kraje k 26. 3. 2011

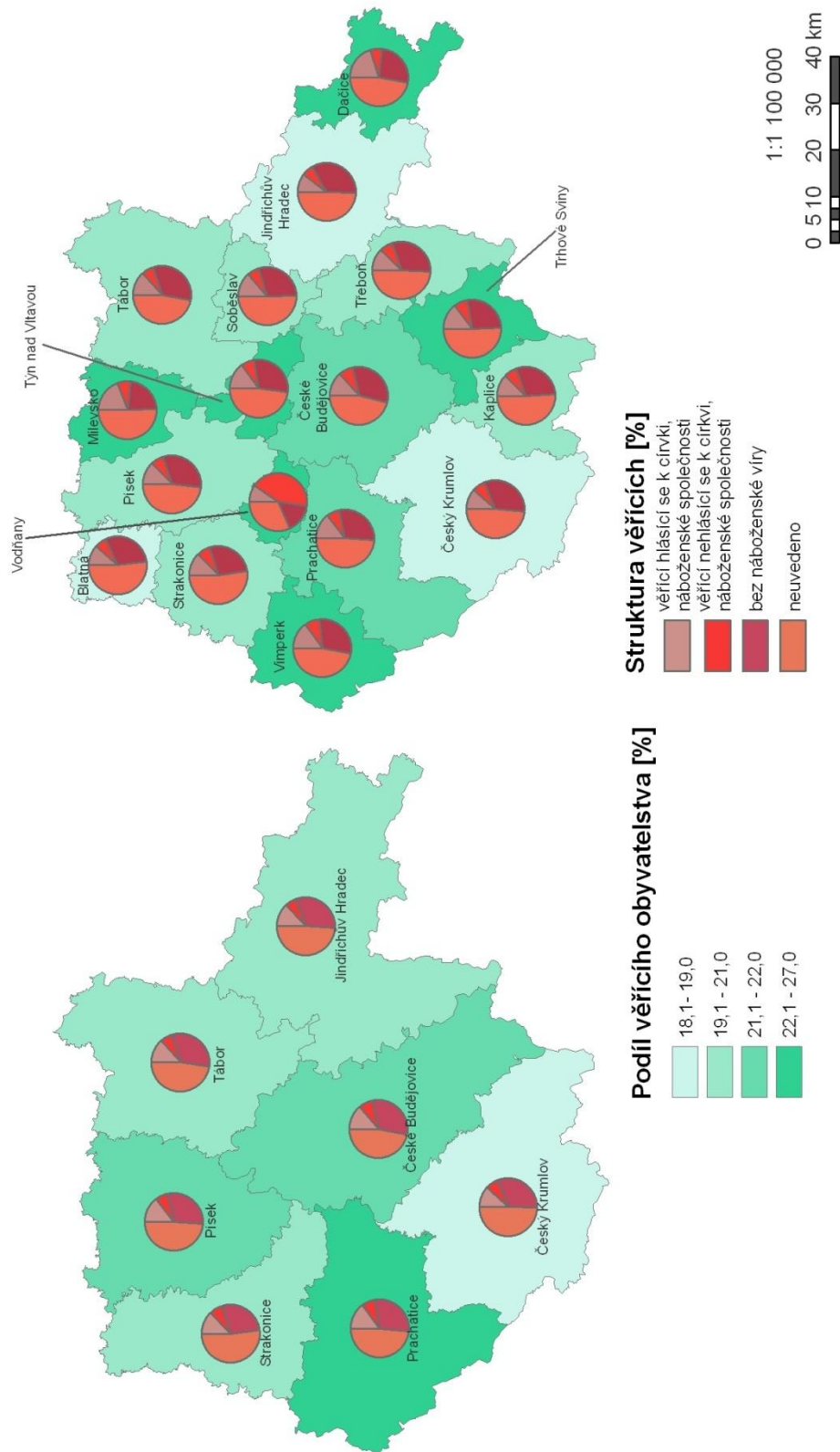
ORP	počet obyvatel	míra religiozity [%]	index stáří [%]	podíl venkovského obyvatelstva [%]
Blatná	13 916	18,2	128,2	51,3
České Budějovice	154 443	21,5	107,9	31,3
Český Krumlov	42 099	18,7	87,2	58,2
Dačice	19 778	26,7	105,8	61
Jindřichův Hradec	47 732	16,8	103,4	44,5
Kaplice	19 846	19,4	76	28,2
Milevsko	18 697	26,3	143	52,9
Písek	51 964	20,1	117,1	33,2
Prachatice	33 602	21,8	91,1	54,6
Soběslav	22 124	19,9	124,2	38,2
Strakonice	45 309	19,9	116,1	41,4
Tábor	80 664	19,9	119,5	36
Trhové Sviny	18 477	22,2	96,6	51,2
Třeboň	25 239	19,5	120,6	37,7
Týn nad Vltavou	14 041	22,2	92,2	41,9
Vimperk	17 711	23,5	106,5	56,3
Vodňany	11 818	22,4	103,2	40
koeficient korelace			0,16	0,43

Zdroj: ČSÚ 2012k, vlastní výpočty

Na základě porovnání míry religiozity ORP a okresů je možné vysledovat některé výjimky na úrovni ORP, které poté ovlivňují celkové výsledky v rámci okresů. Z mapy č. 3 je například patrné, že na okresní úrovni je religiózně nejvýraznějším okres Prachatice, pokud ovšem na stejné území pohlédneme na kartogramu míry religiozity podle ORP, nachází se spíše v mírně nadprůměrné části spektra, nejvýrazněji zde vyniká ORP Dačice a ORP Milevsko. Tento jev souvisí s rozdílnou religiozitou v jednotlivých ORP sdružených do okresů, kde například okres Jindřichův Hradec zahrnuje religiózně nejsilnější ORP Dačice, ovšem dále pak i slabší ORP Třeboň a ORP Jindřichův Hradec, které dosahuje vůbec nejnižší míry religiozity v kraji. Z tohoto důvodu se ve výsledném kartogramu okresů jeví jako jeden z religiózně slabších. Na druhé straně okres Prachatice zahrnuje ORP Vimperk a ORP Prachatice, které jsou sice samostatně spíše nadprůměrné, ale v celkovém hodnocení okresu dosahují společně nejvyšších hodnot. Z tohoto důvodu je pro přesný popis struktury religiozity podle území nesmírně důležité použít co nejmenší regiony.

Mapa č. 3

MÍRA RELIGIOZITY A JEJÍ NÁBOŽENSKÁ STRUKTURA podle okresů a ORP Jihočeského kraje k 26.3.2011

VÁCKOVÁ Michaela, 16.4.2014, České Budějovice, ArcCR 500, S-JT SK

Zdroj: ArcMAP verze 9. 1., vlastní výpočty, ČSÚ 2012

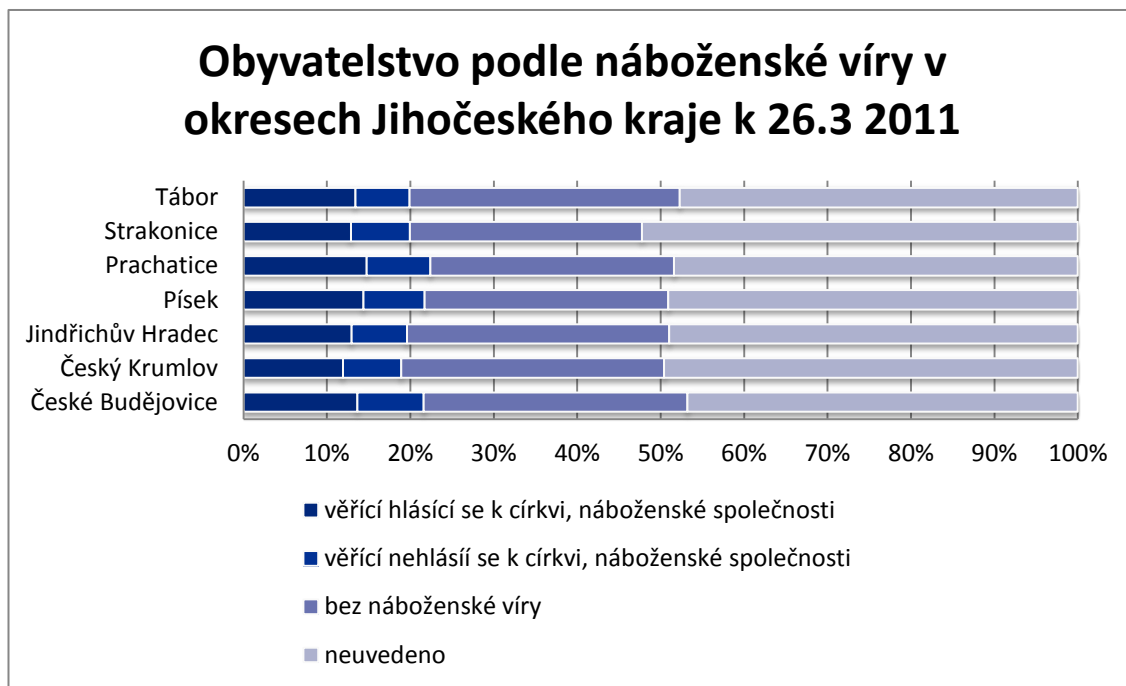

Religiozitu ovšem není možné posuzovat pouze podle její míry v jednotlivých regionech, tento obor je mnohem složitější a k jeho úplné strukturaci je nutné zhodnocení na základě dalších hledisek. Jedním z nich pak je zejména její struktura podle náboženského vyznání obyvatel. Na základě získaných výsledků je možné vyhodnotit jednotlivé regiony podle příslušnosti/nepříslušnosti k víře jejich obyvatel. Jak již bylo zmíněno v předešlé podkapitole, obyvatelé měli na výběr z následujících možností: Věřící hlásící se k církvi, náboženské společnosti; věřící nehlásící se k církvi, náboženské společnosti; bez náboženské víry a neuvedeno. Podle rámce stanoveného již v první podkapitole je toto vyhodnoceno nejprve na okresní úrovni.

Okresem s nejvyšší mírou obyvatel hlásících se k církvi nebo náboženské společnosti jsou Prachatice (14,8 %), tento okres rovněž vykazuje i druhou nejvyšší míru obyvatel věřících nehlásících se k církvi nebo náboženské společnosti, a to 7,6 % (1. okres České Budějovice 7,9 %). Toto nepochybně opět souvisí s obecně vysokou mírou religiozity v celém okrese. Druhou nejvyšší mírou obyvatel hlásících se k církvi nebo náboženské společnosti má okres Písek (14,4 %), který je také třetím okresem s nejvyšší mírou věřících nehlásících se k církvi nebo náboženské společnosti (7,3 %). Nejvyšší podíl věřících nehlásících se k církvi, náboženské společnosti je v okrese České Budějovice (7,9 %). Tuto skutečnost je možné vysvětlit vyšší decentralizací náboženské společnosti ve větších městech, a také obecně vyšší vzdělaností, která souvisí se změnami v náboženském chování obyvatel (Václavík 2010). Rovněž tento jev souvisí s narůstáním “alternativní religiozity”(Hamplová 2008). Dalším důležitým ukazatelem je podíl obyvatel bez náboženské víry jinak také řečeno ateistického obyvatelstva. Nejvyšší míra žije na území okresu Tábor, a to celých 32,4 %, na druhém místě je okres České Budějovice s 31,6 %. Tento jev je možné vysvětlit v těchto okresech zejména výskytem dvou největších měst v kraji, protože ačkoliv velká města vykazují vyšší index stáří, rovněž většinou mají i vyšší míru sekularizace společnosti, neboť ve větších městech je i obecně vyšší míra vzdělanosti, která má vliv také na míru religiozity. Posledním sledovaným faktorem v této kategorii je podíl obyvatel, kteří se v otázce své víry odmítli vyjádřit (odpověď “neuvedeno“). Nejvíce obyvatel zodpovědělo tímto způsobem otázku na území okresu Strakonice (52,2 %), dále pak v okrese Český Krumlov (49,6 %), což přímo koresponduje i s výsledky míry religiozity, která byla na tomto území vůbec nejnižší v kraji. Je zde tedy patrná

souvislost mezi těmito dvěma faktory, která symbolizuje přesun obyvatelstva mezi oběma skupinami.

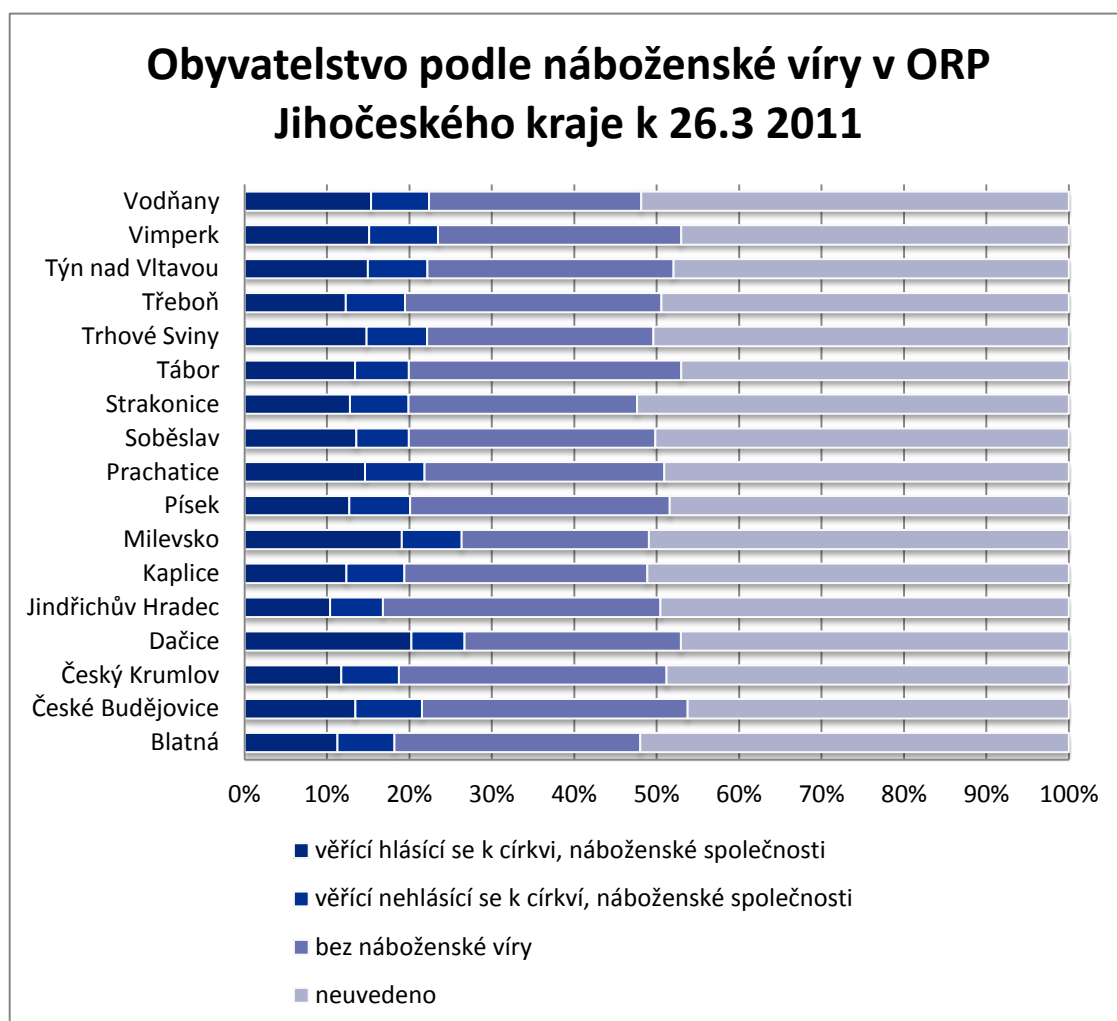
Graf č. 3 Obyvatelstvo podle náboženské víry v okresech Jihočeského kraje k 26. 3. 2011

Zdroj: ČSÚ 2011, vlastní výpočty

Na úrovni ORP se nachází nejvyšší podíl obyvatel věřících hlásících se k církvi nebo náboženské společnosti v ORP Dačice (20,2 %), což rovněž potvrzuje jeho výsadní postavení v otázce míry religiozity v celém Jihočeském kraji. Na druhém místě je pak ORP Milevsko s 19,1 %, které je také druhým ORP s nejvyšší religiozitou. V otázce věřících nehlásících se k církvi nebo náboženské společnosti, není možné říci, že by zde byla přímá souvislost s mírou religiozity v ORP. Nejvíce obyvatel takto zodpovědělo otázku v ORP Vimperk (8,4 %) a ORP České Budějovice (8,1 %). Naopak nejvíce ateistického obyvatelstva žije na území ORP Jindřichův Hradec a to 33,7 % a Tábor 33,0 %, které jsou obecně nejméně nábožensky zaměřené. Tento jev souvisí bezpochyby s přítomností největších měst kraje, které jak již bylo zmíněno, vykazují vyšší míru ateistického obyvatelstva. Nejvíce obyvatel se k otázce náboženské víry odmítlo vyjádřit v ORP Strakonice (52,4 %), Blatná (52,0 %) a Vodňany (51,9 %).

Graf č. 4 Obyvatelstvo podle náboženské víry o ORP Jihočeského kraje k 26. 3. 2011

Zdroj: ČSÚ 2011, vlastní výpočty

Poslední sledovanou neméně důležitou strukturací religiozity jsou podíly věřících podle jejich příslušnosti k jednotlivým církvím a náboženským společnostem. Pro potřeby práce byly vybrány tři nejvíce zastoupené církve (Římskokatolická církev, Českobratrská církev evangelická a Církev československá husitská), zbylé pak byly zahrnuty pod kategorií „ostatní“. Nejsilnější církví je v Jihočeském kraji, stejně jako na území celé České republiky, Církev římskokatolická. Tvoří zde 79,8 % ze všech obyvatel hlásících se k nějaké církvi nebo náboženské společnosti. Na druhém místě se s významným odstupem nachází Církev československá husitská, která zde má zastoupení 2,4 %. Třetí největší církví na území Jihočeského kraje je Českobratrská církev evangelická s 1,7 % a na místě čtvrtém je Náboženská společnost svědkové Jehovovi, která tvoří zhruba 0,8 %.

Tabulka č. 8 Náboženská struktura Jihočeského kraje podle okresů k 26. 3. 2011

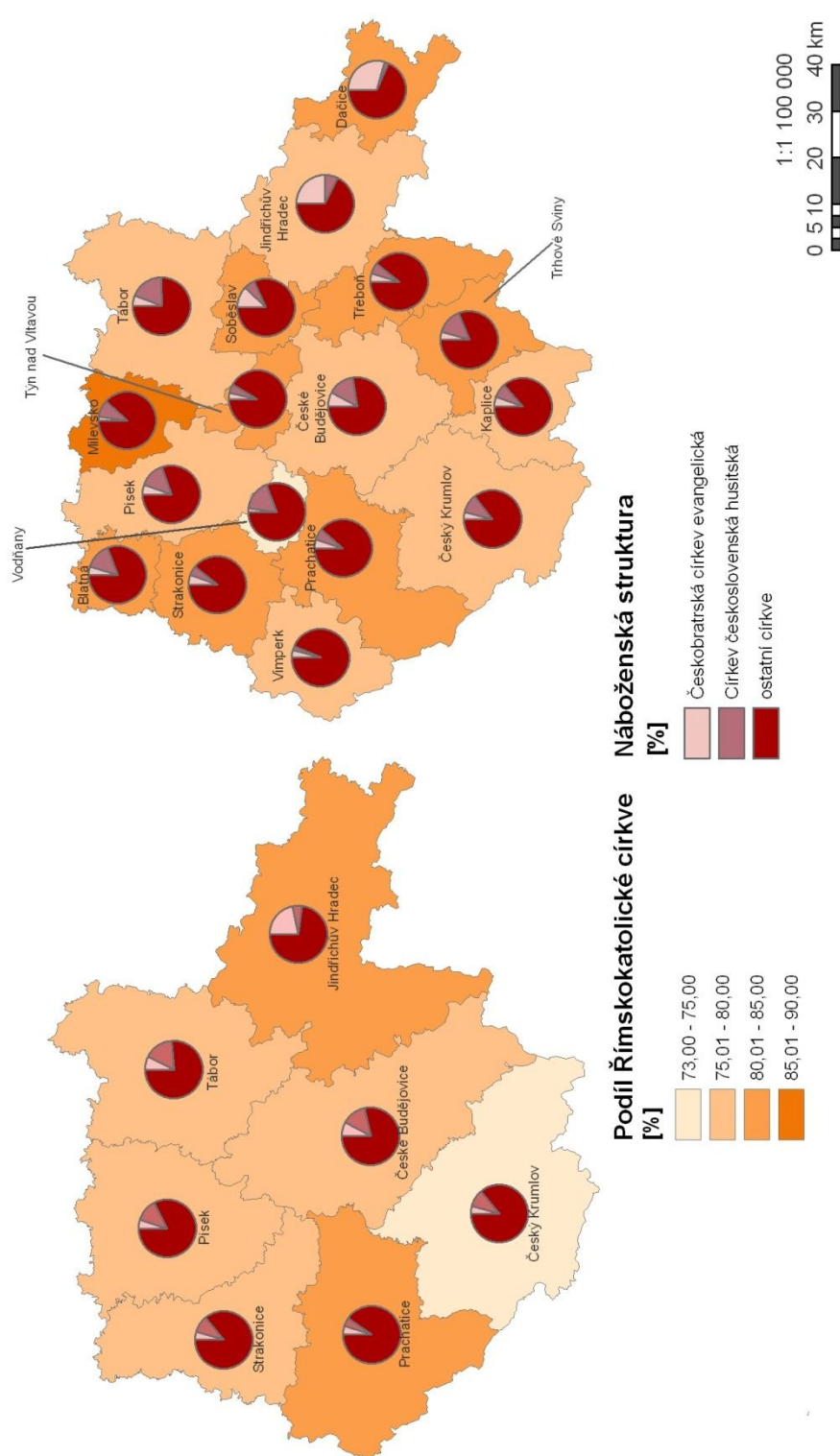
okresy	věřící hlásící se k církvi, náboženské společnosti	Římskokatolická církev	Církev československá husitská	Českobratrská církev evangelická	ostatní církve
České Budějovice	25 598	79,3	2,9	1,6	16,3
Český Krumlov	7 394	79,1	2,0	0,9	17,9
Jindřichův Hradec	12 055	80,5	1,1	4,2	14,2
Písek	10 180	79,6	2,6	1,0	16,8
Prachatice	7 586	81,0	0,9	0,9	17,2
Strakonice	9 176	79,4	2,0	0,9	17,7
Tábor	13 819	79,2	3,4	1,5	15,9

Zdroj: ČSÚ 2012j, vlastní výpočty

Nejsilnější zastoupení Římskokatolické církve je v okrese Prachatice, a to 81,0 %, je možné říci, že v tomto regionu má tato církev víceméně monopolní postavení, protože se zde nenachází jiná církev, která by dosáhla více než 1 % věřících. Druhým okresem s nejvyšším podílem Římskokatolické církve je Jindřichův Hradec (80,5 %), který je rovněž okresem s největším zastoupením věřících Církve českobratrské evangelické s 4,2 %. Církev československá husitská má největší zastoupení věřících tradičně v okrese Tábor (3,4 %). Z důvodu výsadního postavení Římskokatolické církve na území ČR, se ostatní církve dostávají na minimální hodnoty. Nejvyšší podíl ostatních církví vykazuje okres Český Krumlov, a to 17,9 %, je možné zde vysledovat souvislost s podílem Římskokatolické církve v okrese, která zde dosahuje vůbec nejnižší hodnoty v kraji 79,1 %. Důležitým faktorem, který tuto skutečnost ovlivňuje, může být i již dříve zmiňovaný nejnižší index stáří populace v tomto okrese, neboť mladší obyvatelstvo má větší tendence k příklonu k novým náboženským hnutím. (Václavík 2010) V neposlední řadě pak právě okres Český Krumlov prošel v historii značnou migrační vlnou a výměnou obyvatelstva a je tak možné hledat důvody i v pozdějším dosídlování tohoto území.

Mapa č. 4

NÁBOŽENSKÁ STRUKTURA PODLE VYBRANÝCH CÍRKVÍ podle okresů a ORP Jihočeského kraje k 26.3.2011

VACKOVÁ Michaela, 23.4.2014, České Budějovice, ArcuK 500, S-JTSK

Zdroj: ArcMAP verze 9. 1., ČSÚ 2012j, vlastní výpočty

6.3 Změny v religiozní struktuře obyvatelstva Jihočeského kraje mezi SLDB 2001 a 2011

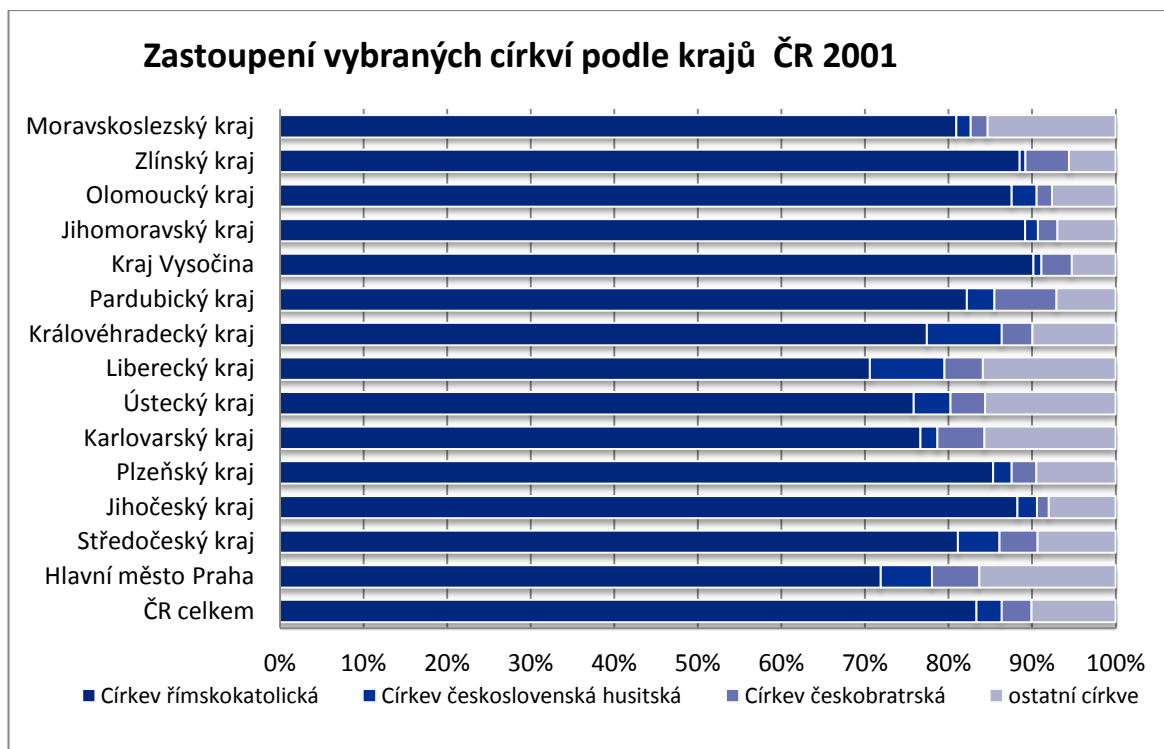
Poslední část kapitoly se zabývá srovnáním výsledků sčítání obyvatel 2011 s výsledky získanými ve sčítání předešlém, které proběhlo v roce 2001. Na základě tohoto porovnání je možné sledovat také vývoj religiozity na daném území. V úvodu této části je nutné zdůraznit, že mezi jednotlivými sčítáními došlo k některým metodickým změnám ve vyhodnocování religiozity obyvatelstva. V roce 2001 měli obyvatelé České republiky možnost vyjádření své víry pouze v obecné kategorii věřící (Morávková 2004). V roce 2011 však byla tato kategorie více specifikována a rozdělena na: “věřící hlásící se k církvi nebo náboženské společnosti” a “věřící nehlásící se k církvi, náboženské společnosti”. Tato změna způsobuje nesrovnalosti v porovnání obou sčítání, neboť v roce 2001 byly kategorie věřící hlásící se k církvi, náboženské společnosti a věřící nehlásící se k církvi, náboženské společnosti prakticky sloučeny v jednu.

V úvodní části podkapitoly práce přistupuje k porovnání religiozity na úrovni celého Jihočeského kraje. V roce 2001 žilo na území kraje celkem 216 757 věřících obyvatel, což činí 34,7 % z celkového počtu obyvatel kraje. V roce 2011 došlo k prudkému poklesu religiozity, k náboženské víře se v Jihočeském kraji přihlásilo pouze 20,7 % obyvatelstva (131 913 obyvatel). Na tomto příkladě je možné sledovat trend poklesu podílu věřícího obyvatelstva. Tento jev je možné vyložit jako stále postupující sekularizaci českého obyvatelstva, která podle Václavíka (2010) začala nikoliv s érou komunismu, ale již v období modernizace společnosti. Druhým důležitým hlediskem v této souvislosti je enormní nárůst zbožnosti po revoluci v roce 1989, kdy bylo náboženství prakticky považováno za jednoho z vítězů revoluce a v podstatě tak byla religiozita v prvním porevolučním sčítání v roce 1991 obyvateli uměle nadhodnocena. V následujících sčítáních 2001 a 2011 se tak mnohem více ukázala pravá míra, neboť počáteční boom náboženství již opadl (Václavík 2010). Pro srovnání, k nejvyššímu poklesu religiozity v rámci České republiky došlo v kraji Zlínském z hodnoty 55,2 % na 36,8 % (o 18,4 %). Naopak nejnižší pokles zaznamenal Liberecký kraj z 18,4 % na 12,8 % (o 5,6 %). Můžeme říci, že velikost poklesu religiozity je závislá na její původní míře, neboť k nejvyššímu poklesu došlo v krajích, které dosahovaly vyšších hodnot religiozity a naopak k nejnižšímu u krajů, které dosahovaly hodnot nízkých. Tento jev přímo souvisí s dalšími srovnávanými kategoriemi a je zde možné vysledovat přesun

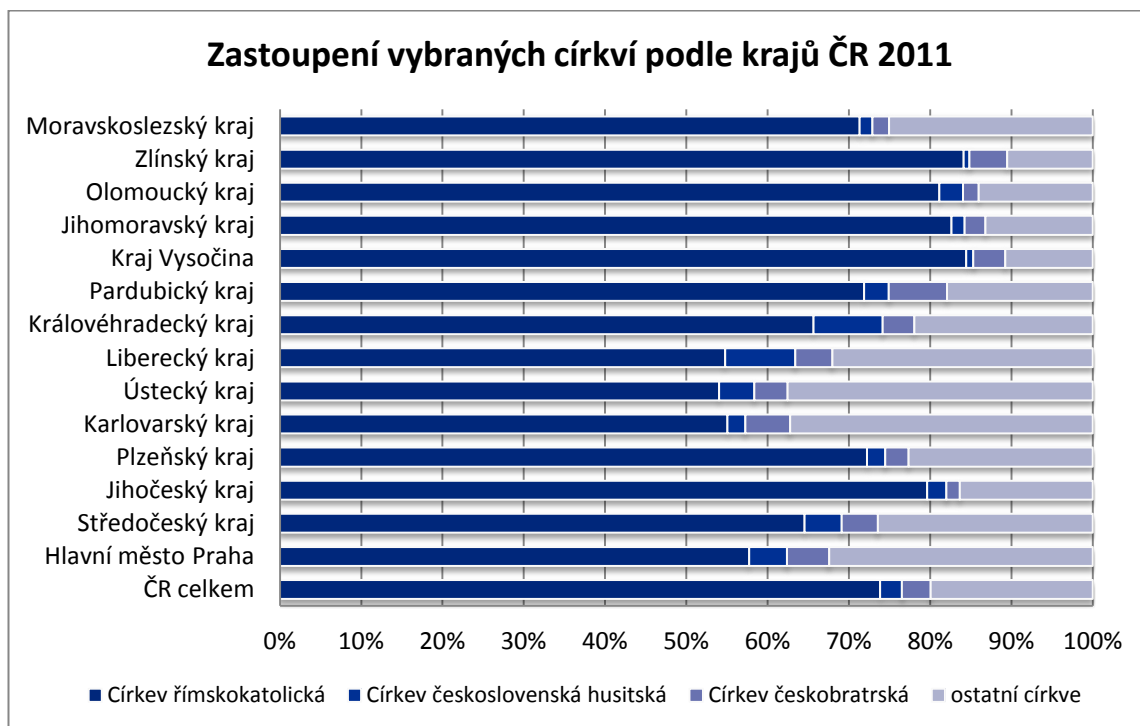
obyvatelstva mezi nimi. Za ateisty se v roce 2001 označilo 52,6 % obyvatel v následujícím sčítání v roce 2011 už však pouze 30,8 % obyvatel. Na první pohled by se mohlo zdát, že počet obyvatel bez náboženského vyznání klesl, opak je ovšem pravdou, jelikož je nutné provést porovnání rovněž s kategorií “neuveďeno“ (obyvatelé, kteří se k otázce víry odmítli vyjádřit), kde je zřejmý nárůst z hodnoty 12,8 % v roce 2001 na 48,5 % v roce 2011. Zde je možné sledovat zvyšující se nevoli obyvatelstva vyjádřit se k otázce svého náboženského vyznání.

Dále práce přistupuje k porovnání příslušnosti věřících k nejsilnějším církvím vyskytujícím se na území ČR. V souvislosti se snížením religiozity obyvatelstva mezi jednotlivými sčítáními došlo logicky ke snížení počtu příslušníků nejsilnějších církví. V důsledku výše zmíněné změny metodiky vyhodnocení religiozity (rozdělení věřícího obyvatelstva v roce 2011 na „hlásící se k církvi, náboženské společnosti“ a „nehlásící se k církvi náboženské společnosti“), však nejsou tato data přímo srovnatelná. V roce 2001 byl poměr jednotlivých církví udáván oproti celkovému počtu věřícího obyvatelstva, ale v roce 2011 už pouze oproti věřícímu obyvatelstvu hlásícímu se ke konkrétní církvi. Největší pokles věřících zaznamenala Církev římskokatolická z 88,3 % na 79,6 % věřících. Českobratrská církev evangelická zaznamenala nárůst o 0,3 % věřících a Církev československá husitská o 0,1 %. Pro příklad je uvedeno srovnání s krajem Zlínským, zde došlo u Římskokatolické církve k poklesu o 4,4 %, Církev československá Husitská se udržela na hodnotě 0,7 % a Církev Českobratrská evangelická zaznamenala pokles o 0,6 %. Tento pokles je na základě grafů č. 6 a č. 7 možné vysvětlit, přesunem věřícího obyvatelstva od nejvýznamnějších církví k menším církvím a náboženským společnostem. Přesuny obyvatelstva od větších církví k menším náboženským společnostem jsou bezpochyby následkem decentralizace církevního života, který na našem území započal oficiálně až počátkem 90. let 20. století. Samotnou decentralizaci pak vysvětluje Bellah (in Glock, 1976), jako následek pnutí mezi tradičním náboženstvím a novými směry souvisejícími s modernizací společnosti a politickou situací. V západním světě tomuto jevu docházelo již v 60. letech a v podstatě se jednalo o protestní hnutí, která reagovala na změny v politickém uspořádání společnosti.

Graf č. 5 Zastoupení vybraných církví podle krajů ČR 2001

Graf č. 6 Zastoupení vybraných církví podle krajů ČR 2011

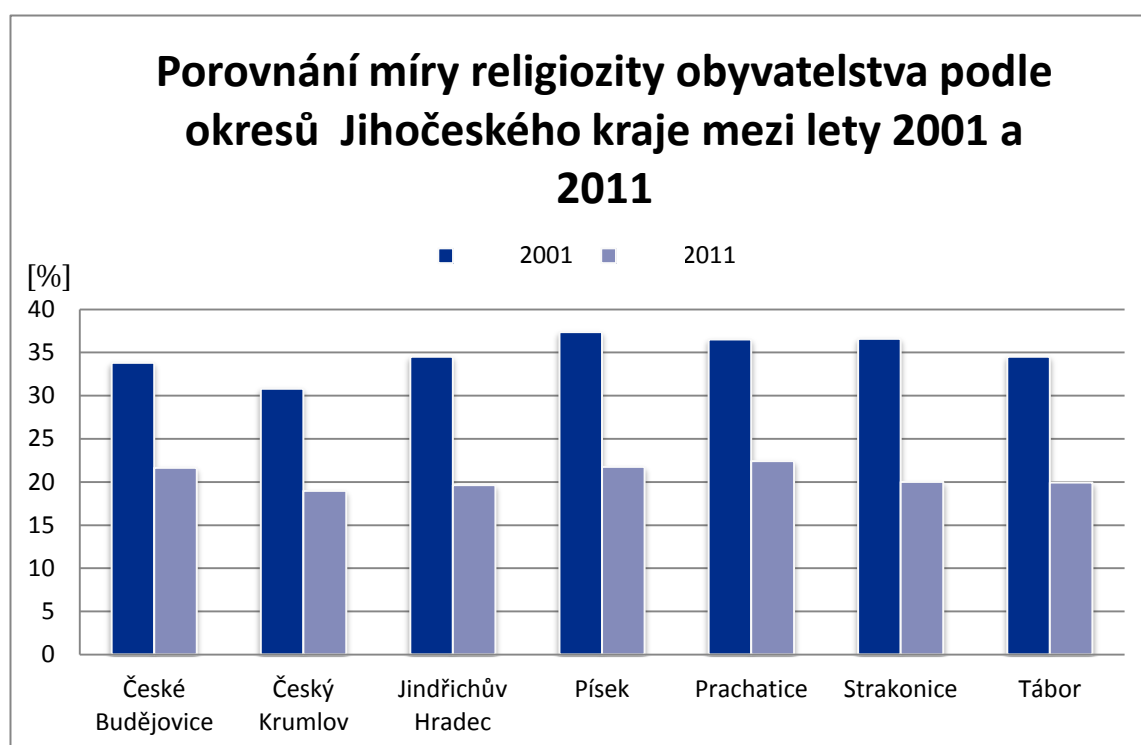

Zdroj: ČSÚ 2012l, vlastní výpočty

K bližšímu porovnání religiozní struktury obyvatelstva Jihočeského kraje mezi lety 2001 a 2011 je nutno přistupovat k problému i na nižších úrovních členění regionů, tedy jako v předcházejících částech na úrovni okresní a úrovni obcí s rozšířenou působností. V celkovém pohledu na religiozitu obyvatelstva je zde logicky možné pozorovat stejné tendence jako v rámci celého Jihočeského kraje. Nejvyšší pokles věřícího obyvatelstva zaznamenaly okresy Strakonice (o 16,6 %) a Písek (o 15,6 %), nejnižší pak okres Český Krumlov (o 11,9 %). Zde je rovněž možné sledovat souvislost mezi celkovou mírou religiozity obyvatelstva a jejím poklesem, kde u nábožensky nejsilnějších okresů (Písek, Strakonice) dochází k vyššímu poklesu religiozity než u okresů nábožensky nejslabších (Český Krumlov).

Graf č. 7 Porovnání míry religiozity obyvatelstva podle okresů Jihočeského kraje mezi lety 2001 a 2011

Zdroj: ČSÚ 2012j, vlastní výpočty

Další kategorií, na základě které práce porovnává jednotlivé okresy, je podíl obyvatelstva bez náboženského vyznání. Nejvíce ateistickým okresem v roce 2001 byl okres Tábor (32,4 %) následován okresem České Budějovice (31,6 %), ve sčítání provedeném v roce 2011 se však na první příčky dostaly okresy Český Krumlov (56,3 %) a Jindřichův Hradec (54,3 %). Nejvyšší nárůst ateismu pak mezi provedenými

sčítáními zaznamenal okres Český Krumlov (o 24,8 %). Při pohledu na podíl obyvatelstva, které se odmítlo k otázce své víry vyjádřit (“neuveďeno“), v roce 2001 první příčky obsadily okresy Prachatice (14,8 %) a Strakonice (14,3 %). Při sčítání provedeném v roce 2011 nejvíce obyvatel označilo možnost “neuveďeno“ v okresech Strakonice (52,2 %) a okrese Český Krumlov (49,6 %). Naopak nejméně obyvatel se takto vyjádřilo v roce 2001 v okrese Jindřichův Hradec (11,2 %) a v roce 2011 v okrese České Budějovice (46,8 %). Nejvyšší nárůst v této kategorii zaznamenal okres Strakonice (o 38 %).

Při vyhodnocení příslušnosti věřících k jednotlivým církvím se potýkáme opět s problémy v jejím srovnání z důvodu změny metodiky. Římskokatolická církev zaznamenala největší pokles věřících v okrese Prachatice (o 10,1 %), nejnižší pak v okrese České Budějovice (o 7,6 %). U dvou dalších nejsilnějších církví v ČR došlo ke změnám v řádech desetin procenta, tento jev souvisí především s podstatně nižšími počty jejich stoupců ve srovnání s Církví římskokatolickou. Církev československá husitská tak zaznamenala pokles v okresech Jindřichův Hradec, Tábor a Český Krumlov (o 0,1 %), naopak v okresech Prachatice a Strakonice došlo k nárůstu o 0,2 %. Českobratrská církev evangelická zaznamenala nejvyšší pokles v okrese Strakonice (o 0,1 %), v ostatních okresech došlo k nárůstu, nejvyšší pak vykazuje okres Jindřichův Hradec (o 0,6 %).

Tabulka č. 9 Náboženská struktura Jihočeského kraje podle okresů k 1. 3. 2001 a 21. 3. 2011

okres	míra religiozity [%]		Římskokatolická církev		Církev československá husitská		Českobratrská církev evangelická	
	2001	2011	2001	2011	2001	2011	2001	2011
České Budějovice	33,8	21,6	86,9	79,3	2,9	2,9	1,2	1,6
Český Krumlov	30,8	18,9	87,5	79,1	2,1	2	0,9	0,9
Jindřichův Hradec	34,5	19,6	89	80,5	1,2	1,1	3,6	4,2
Písek	37,3	21,7	89,3	79,6	2,5	2,6	0,9	1
Prachatice	36,5	22,4	91,1	81	0,7	0,9	0,6	0,9
Strakonice	36,6	20	89,3	79,4	1,8	2	1	0,9
Tábor	34,5	19,9	87,5	79,2	3,5	3,4	1,2	1,5

Zdroj: ČSÚ 2012j, vlastní výpočty

Druhou srovnávanou úrovní na území Jihočeského kraje je úroveň obcí s rozšířenou působností. ORP s nejvyšší religiozitou jeho obyvatel byly v roce 2001 shodně Dačice a Milevsko (46,4 %). V roce 2011 byly jako nejvíce religiózní vyhodnoceny tatáž ORP, došlo zde ovšem v poklesu jejich míry religiozity. ORP Dačice dosáhlo v roce 2011 religiozity 26,7 % (pokles o 19,7 %), ORP Milevsko pak 26,3% (o 20,1 %). Naopak nejnižší míra religiozity byla zjištěna při obou sčítáních v ORP Jindřichův Hradec, v roce 2001 činila 29,5 % a v roce 2011 16,8 % (pokles o 12,7 %). S mírou religiozity přímo souvisí kategorie obyvatelstva „bez vyznání“, kde ORP s nejvyšší mírou tohoto obyvatelstva je opět v obou srovnávaných sčítáních Jindřichův Hradec (2001 59,6 %; 2011 33,7 %). Ve zjišťované kategorii obyvatel, kteří se ke svému vyznání nevyjádřili (neuveďeno), došlo mezi oběma sčítáními k prudkému nárůstu. V roce 2001 nejvíce obyvatel tuto možnost zvolilo v ORP Vodňany (17,3 %), v roce 2011 tento podíl vystoupal na 51,9 %. Nejvíce obyvatel se v roce 2011 odmítlo vyjádřit v otázce náboženské víry v ORP Strakonice (52,4 %) a dále pak v ORP Blatná (52,0 %).

Tabulka č. 10 Náboženská struktura Jihočeského kraje podle ORP k 1. 3. 2001 a 31. 3. 2011

ORP	míra religiozity [%]		Římskokatolická církev		Církev československá husitská		Českobratrská církev evangelická	
	2001	2011	2001	2011	2001	2011	2001	2011
Blatná	34,1	18,2	89,9	82,1	2,9	2,7	0,7	0,8
České Budějovice	32,7	21,5	86,1	78,7	3,2	3,1	1,3	1,7
Český Krumlov	30,2	18,7	87,4	79,5	2,2	2,2	0,8	0,8
Dačice	46,4	26,7	89,2	83,2	0,3	0,4	5,9	4,9
Jindřichův Hradec	29,5	16,8	87,7	76,7	1,9	1,7	3,8	5,8
Kaplice	32,2	19,4	87,6	78,3	1,9	1,7	0,9	1,2
Milevsko	46,4	26,3	93,3	86,6	0,9	1,3	0,4	0,3
Písek	33,9	20,1	87,2	75,8	3,3	3,4	1,2	1,3
Prachovice	35,9	21,8	91,3	81,6	0,9	1,2	0,6	0,9
Soběslav	37,7	19,9	89,7	81,8	1	1,1	2,3	2,2
Strakonice	36,8	19,9	89,8	80,6	0,9	1	1,2	1,1
Tábor	33,6	19,9	86,8	78,5	4,3	4	0,9	1,3
Trhové Sviny	39,9	22,2	89,3	80,3	2,4	2,8	0,8	0,9
Třeboň	34,1	19,5	90,8	83	1	1	1	0,8
Týn nad Vltavou	38	22,2	91	83,9	0,6	0,8	0,4	0,6
Vimperk	37,6	23,5	90,7	80	0,5	0,5	0,6	0,8
Vodňany	39	22,4	86,7	73,4	3,9	4,6	0,4	0,5

Zdroj: ČSÚ 2012j, vlastní výpočty

Poslední porovnávanou kategorií je zastoupení jednotlivých církví v ORP Jihočeského kraje mezi lety 2001 a 2011. Římskokatolická církev zaznamenala nejvyšší

pokles v ORP Vodňany (o 13,3 %), dále pak v ORP Písek (o 11,4 %) a ORP Jindřichův Hradec (o 11 %). Naopak k jejímu nejnižšímu poklesu došlo v ORP Milevsko (o 6,7 %). Církev československá husitská ztratila nejvíce věřících v ORP Tábor (o 0,3 %), naopak její nárůst je nejvíce patrný v ORP Vodňany (o 0,6 %). V případě Českobratrské církve evangelické došlo k největšímu poklesu v ORP Dačice (o 0,9 %), naopak vyššího podílu než v roce 2001 dosahuje v ORP Jindřichův Hradec (o 2 %).

6.4 Shrnutí

Závěrečné shrnutí práce předkládá především vyhodnocení cílů práce a také shrnutí nejdůležitějších výsledků zjištěných na základě vypracování hlavní kapitoly práce. Zároveň předkládá zhodnocení hypotéz stanovených v úvodu práce a zabývá se také popisem jejich naplnění či nenaplnění ve zpracování hlavní kapitoly.

Jedním z hlavních cílů bakalářské práce bylo porovnání náboženské struktury Jihočeského kraje s ostatními kraji České republiky. Na základě tohoto porovnání práce dopěla k následujícím výsledkům. Míra religiozity v Jihočeském kraji dosahuje průměrných hodnot (20,7 %) České republiky. V České republice je co se týče míry religiozity zřetelný značný západovýchodní gradient, kdy kraje na západě republiky dosahují podstatně nižších hodnot religiozity než kraje v její východní části. Důvody tohoto pomyslného rozdělení ČR jsou zmíněny v předešlých částech práce. Nejvyšší míry religiozity vůbec dosahuje kraj Zlínský 36,8 %, následován krajem Jihomoravským 28,5 %. Z opačného pohledu nejnižší hodnoty religiozity vykazuje kraj Ústecký 10,0 % a kraj Karlovarský 12,5 %. Dále práce přistupuje k porovnání na úrovni okresů a ORP, kde byly u Jihočeského kraje zjištěny rovněž průměrné hodnoty religiozity. Nejvyšších hodnot míry religiozity dosahuje okres Uherské Hradiště, který se nachází ve Zlínském kraji, naopak nejnižších okres Most v kraji Ústeckém. Jihočeský kraj byl s ostatními kraji republiky porovnáván také na základě vyjádření obyvatel o svém vyznání (věřící hlásící se k církvi nebo náboženské společnosti, věřící nehlásící se k církvi nebo náboženské společnosti, bez vyznání, neuvedeno). V tomto porovnání se Jihočeský kraj vymyká především v kategorii “neuvedeno“, kde se umístil na druhém místě těsně za krajem Karlovarským a dále v kategorii “věřící nehlásící se k církvi, náboženské společnosti“, kde se v rámci ČR nachází na čtvrté pozici. Posledním porovnávaným ukazatelem, byla náboženská struktura obyvatelstva podle jeho

příslušnosti k jednotlivým církvím a náboženským společnostem. Nejvyšší zastoupení věřících ve všech krajích České republiky přísluší církvi Římskokatolické, v Jihočeském kraji je podíl příslušníků dokonce mírně nad průměrnou hodnotou ČR. Druhý nejvyšší podíl věřících v České republice připadá Českobratrské církvi evangelické a na třetím místě se nachází Církev československá husitská. Zajímavé je, že v Jihočeském kraji je pořadí těchto dvou církví opačné, tedy větší podíl věřících zde zaujímá Církev československá husitská.

Stěžejním cílem bakalářské práce byla analýza samotného Jihočeského kraje. Jednotlivé aspekty náboženské struktury byly hodnoceny na úrovni okresů a ORP. Podobně jako při porovnání Jihočeského kraje s ostatními kraji ČR byla nejprve hodnocena míra religiozity jednotlivých regionů. Na okresní úrovni vyvstává jako okres s nejvyšší mírou religiozity okres Prachatice, naopak nejnižší míru zaujímá okres Český Krumlov. Na druhé sledované úrovni, tedy úrovni ORP dosahuje nejvyšších hodnot ORP Dačice, na druhé straně nejnižší míru religiozity vykazuje ORP Jindřichův Hradec. Je důležité říci, že tyto dvě ORP se nacházejí ve stejném okrese, z tohoto důvodu se na okresní úrovni jejich hodnoty zprůměrují, a proto již nejsou rozdíly tolik patrné. Dále se práce zabývala strukturou obyvatelstva podle náboženského vyznání v jednotlivých okresech Jihočeského Kraje. Nejvyšší podíl obyvatel hlásících se k církvi nebo náboženské společnosti žije v okrese Prachatice. Naopak nejvyšší podíl nehlásících se k církvi nebo náboženské společnosti obývá okres České Budějovice. Bez náboženského vyznání je nejvyšší podíl obyvatel v okrese Tábor, zde stojí za zmínění, že druhý nejvíce ateistický okres jsou České Budějovice. Vliv na tuto strukturu má přítomnost velkých měst, jako jsou například hlavní města zmiňovaných okresů, která tradičně stahují míru religiozity směrem dolů. O svém vyznání se nejvyšší podíl obyvatel odmítl vyjádřit v okrese Strakonice. Stejná problematika byla hodnocena i na úrovni ORP, kde největší podíl hlásících se k církvi nebo náboženské společnosti má ORP Dačice, což také souvisí s velmi vysokou mírou religiozity tohoto ORP. Možnost “nehlásící se k církvi nebo náboženské společnosti“ zvolil největší podíl obyvatel v ORP Vimperk, “bez víry“ v ORP Jindřichův Hradec a o své víře se nevyjádřil největší podíl obyvatel v ORP Strakonice. Jak již bylo řečeno nejsilnější církví v Jihočeském kraji je Římskokatolická církev, nejvyšší podíl se nachází v okrese Prachatice. Druhou nejvýznamnější církví v Jihočeském kraji je na rozdíl od České republiky Církev

československá husitská, nejvyšší zastoupení má v okrese Tábor. Třetí církev

s největším podílem je Českobratrská církev evangelická a její podíl je nejvyšší v okrese Jindřichův Hradec. “Ostatní církve” mají nejvyšší podíl v okrese Český Krumlov, což také souvisí s nejnižším podílem Římskokatolické církve v tomto okrese.

Posledním neméně důležitým cílem, který se snažila bakalářská práce splnit, bylo porovnání religiozní struktury na základě výsledků SLDB 2011 s výsledky dříve provedeného SLDB 2001. Při tomto porovnání bylo nutné čelit některým nesrovnalostem, způsobenými změnami provedenými v metodice samotného sčítání. Mezi oběma sledovanými sčítáními byl v Jihočeském kraji vysledován radikální pokles míry religiozity, zároveň zde byla nalezena souvislost mezi velikostí poklesu a její původní mírou. V regionech s vyšší mírou religiozity v době sčítání 2001 došlo v roce 2011 k výraznějším změnám, než v regionech s její nižší mírou. K nejvyššímu poklesu religiozity došlo v tomto mezidobí v okrese Strakonice a Písek, naopak k nejnižšímu v okrese Český Krumlov. Zajímavou změnou mezi SLDB 2001 a 2011 je pokles podílu kategorie “bez vyznání“, což by mohlo vést k chybnému úsudku, že míra religiozity se zvýšila. Ve skutečnosti však tuto změnu zapříčinilo zvýšení podílu kategorie “neuvedeno“, což vypovídá o zvyšující se nevoli obyvatel vyjádřit se k otázce náboženského vyznání. V otázce podílů jednotlivých nejvýznamnějších církví, došlo k následujícím změnám. Římskokatolická církev zaznamenala nejvýraznější pokles (nejvyšší v okrese Prachatice), naopak dvě zbývající významné církve, tedy Církev československá husitská a Českobratrská církev evangelická, zaznamenaly v průměru Jihočeského kraje mírný nárůst. V důsledku změn metodiky sčítání, rozdělení kategorie věřících na “hlásící se k církvi nebo náboženské společnosti” a “nehlásící se k církvi nebo náboženské společnosti”, dochází k nesrovnalostem při výpočtech jednotlivých podílů a tak toto srovnání nemůže být plně vypovídající.

V práci byly rovněž naplněny formou úvodních kapitol i další dílčí cíle. Mezi hlavní z nich patří nástin vývoje náboženství ve světě a na území ČR spolu se základním pohledem na nejvýznamnější náboženské směry, které se nacházejí na území České republiky. Dále byl vytvořen základní pohled na sledované území v podobě geografické charakteristiky území. Nedílnou součástí bylo také zpracování úvodní kapitoly, obsahující rešerši literatury, popis zdrojů získaných dat, vymezení základních pojmů týkajících se vybrané problematiky a uvedení metodiky zpracování práce.

V závěrečném shrnutí je rovněž třeba zhodnotit potvrzení hypotéz, které byly stanoveny v úvodu práce na základě získaných dat a prostudované literatury. První hypotéza uváděla předpoklad výsadního postavení Římskokatolické církve v náboženské struktuře České republiky, zároveň však předpokládala její další pokles, který byl zjištěn již mezi sčítáními 1991 a 2001. Tento předpoklad byl v plné míře naplněn, neboť ve všech regionech Jihočeského kraje (ale i ve všech regionech České republiky) byl mezi věřícím obyvatelstvem, zjištěn nejvyšší podíl právě Římskokatolické církve. Zároveň je ale důležité říci, že pokles podílu této církve stále pokračuje, a ačkoliv v České republice neexistuje církev, která by ji mohla v současné době svým podílem konkurovat, tak neustále narůstá podíl menších církví a náboženských společností. Největší ztráty na úrovni ORP vykazuje Římskokatolická církev v regionech s jejím původně (2001) nejvyšším podílem, jako jsou Prachatice (o 10,1 %) nebo Strakonice (o 9,9 %). Na úrovni ORP tato souvislost neplatí přímo, k největším ztrátám došlo na v ORP Vodňany (o 13,3 %) a Písek (o 11,4 %).

Druhá hypotéza se snažila nalézt souvislost mezi věkovou strukturou obyvatelstva a mírou religiozity v jednotlivých regionech, ale zároveň také souvislost mezi mírou religiozity a podílem venkovského obyvatelstva v Jihočeském kraji. Část hypotézy spojená s věkovou strukturou obyvatelstva se potvrdila pouze částečně, protože na míru religiozity má vliv mnoho dalších faktorů a tak ne ve všech případech je region s její nejvyšší mírou také regionem s nejvyšším indexem stáří. V celorepublikovém měřítku je možné říci, že kraje v jihovýchodní části České republiky mají nejvyšší hodnoty míry religiozity a zároveň nejvyšší hodnoty indexu stáří, koeficient korelace zde dosahuje hodnoty 0,50, což znamená silnější závislost obou zkoumaných jevů. Pokud pomineme hl. m. Prahu, pak krajem s nejvyšším indexem stáří (117,8) je kraj Zlínský, který rovněž vykazuje nejvyšší míru religiozity (36,8 %) z celé České republiky. V rámci Jihočeského kraje však toto platí pouze částečně. Na úrovni okresů dosahuje koeficient korelace hodnoty 0,19, která značí spíše slabší závislost obou jevů. Například okres Český Krumlov vykazuje nejnižší míru religiozity a také nejnižší hodnotu indexu stáří, ale na druhé straně okresem s nejvyšší mírou religiozity je okres Prachatice a jeho index stáří dosahuje druhé nejnižší hodnoty. Na úrovni ORP má koeficient korelace ještě nižší hodnotu (0,16), která značí slabší závislost. Jako příklad může být uvedeno ORP Milevsko, které dosahuje nejvyššího indexu stáří populace (143) a druhé nejvyšší míry religiozity (26,3 %). Druhá část hypotézy se zabývala vlivem podílu venkovského

obyvatelstva na míru religiozity v regionech. Z výsledků vyplývá, že tuto souvislost je možné prokázat na příkladu České republiky pouze v některých regionech, kraje v jihozápadní části vykazují vyšší podíl venkovského obyvatelstva, ale důležitou roli zde hraje přítomnost velkých měst, která například v Moravskoslezském kraji snižuje podíl venkovského obyvatelstva nejnižší hodnotu vyjma hl. m. Prahy (15,2 %), ačkoliv svou mírou religiozity (25,8 %) dosahuje nadprůměrných hodnot ČR. V rámci Jihočeského kraje byla souvislost potvrzena hlavně na nižší úrovni členění na ORP, kde byl zjištěn korelační koeficient 0,43, který značí závislost obou sledovaných jevů. V případě okresů dosahuje koeficient hodnoty – 0,16, což značí spíše mírnou nepřímou závislost. V tomto případě hrají rovněž svou roli velká města, která snižují podíl venkovského obyvatelstva ve svém regionu.

Poslední hypotéza se zabývala nárůstem podílu obyvatelstva, který ve sčítacích formulářích uvedl v otázce náboženského vyznání možnost “bez víry“. Tato hypotéza se nepotvrdila. Při sčítání provedeném v roce 2001 sice došlo k prudkému nárůstu této kategorie (52,6 % obyvatel), ale v roce 2011 došlo k poklesu (30,8 %), s největší pravděpodobností z důvodu přesunu obyvatelstva do kategorie “neuvedeno“. V roce 2001 uvedlo odpověď “neuvedeno” 12,8 % obyvatelstva, ale v roce 2011 tato hodnotu prudce stoupla až na 48,5 % obyvatelstva. Tyto hodnoty značí trend snižující se ochoty obyvatelstva vyjádřit se o svém náboženském vyznání, který je bezpochyby jedním z důsledků vysoké sekularizace české společnosti.

7 ZÁVĚR

Závěrem práce je důležité říci, že pojem religiozita se v podmínkách České republiky stává velice těžko uchopitelným. V průběhu především 20. Století nastalo na našem území mnoho zvrátů, které její vývoj značně ovlivnily a rovněž zapříčinily její jedinečnost v kontextu sousedních států. Podle Václavíka (2010) není možné svalovat vinu za silnou sekularizaci české společnosti pouze na období komunismu, které “dusilo” českou náboženskou scénu, neboť je nesmírně důležité pohlédnout také hlouběji do historie, protože sousední Polsko a Slovensko prošlo obdobným vývojem. Tento jev Václavík vysvětluje stavem, ve kterém se česká společnost nacházela ještě před nástupem komunismu, tedy zejména v období mezi světovými válkami. Můžeme říci, že ČR bylo v té době na v rozkvětu a ocitlo se částečně i na ekonomickém vrcholu. V době modernizace, tak byla česká republika na zcela jiné úrovni než sousední státy na východě a více se tak blížila západním tendencím. Zejména tento stav je označován jako klíčový pro počátky sekularizace české společnosti.

Jak již bylo zmíněno, od revoluce v roce 1989 prošla naše země prudkými změnami v náboženském vyznání obyvatel, kdy po prvotním náboženském nadšení, které se projevilo ve SLDB 1991 relativně vysokým podílem obyvatel, kteří deklarovali svojí náboženskou příslušnost, došlo k prudkému propadu. Jako hlavní důvody označuje Havlíček (2009) přetrvávající vlivy protináboženské propagandy komunismu, modernizaci společnosti a přibližování České republiky spíše západním tendencím v religiozitě. Václavík (2010) hovoří o jakémisi vystřízlivění z porevolučního nadšení a přibližování se skutečnému stavu religiozity, který je rovněž ovlivňován modernizací. Důležitým jevem současného náboženství je také jeho decentralizace. Římskokatolická církev na celém území České republiky neustále ztrácí věřící, naopak menší církve a náboženské společnosti narůstají. Zmíněné ovšem neplatí pro církve evangelické, které po revoluci již nikdy nedosáhli původních hodnot a drží se stále na hodnotách několika procent (Havlíček 2009). Důležitým hlediskem změn je také sílící vliv “alternativní religiozity” (Hamplová 2008), která na našem území stále nabývá na významu. Jelikož v předchozích SLDB nebyla možnost “věřící nehlásící se k církvi, náboženské společnosti” uvedena, není z oficiálních dat ČSÚ zatím možné přesně vysledovat změny v této kategorii. Je tedy otázkou, zda bude v budoucích letech tato kategorie více narůstat nebo dojde ke stagnaci.

Důležitým otazníkem religiozity zůstává, jak hluboko ještě může klesnout, případně zda může dojít k jejímu úplnému zániku na našem území. Toto ovšem není pravděpodobné, spíše bude nadále docházet k přesunům věřících mezi jednotlivými církvemi a je tak možné očekávat další poklesy na straně Římskokatolické církve a nárůsty u menších církevních společností. Pravděpodobný je také další nárůst kategorie “neuveдено”, neboť česká společnost se k náboženskému životu stále staví spíše odmítavě. Z pohledu Jihočeského kraje je možné předpokládat podobné tendence jako v celé České republice. V nadcházející dekádě bude nejspíše docházet k mírnému poklesu religiozity a přibližování se spíše západním tendencím, ovšem v rámci ČR se nejspíše udrží na průměrných hodnotách, neboť se zde stále vyskytují religiózně silnější regiony s hlubší náboženskou tradicí, které budou i nadále vytahovat průměrné hodnoty směrem vzhůru.

Na úplný závěr je nezbytné zmínit, že religiozita obyvatelstva je velice složitou problematikou, kterou není jednoduché obsáhnout v její celistvosti. Do religiózní struktury zasahují mnohé faktory a ne všechny je možné obsáhnout v rozsahu práce. Pro potřeby bakalářské práce bylo zvoleno využití dat z Českého statistického úřadu, které se zaměřují především na ta hlediska, která je možné vyjádřit kvantitativně a statisticky je porovnat. Hledání bližších souvislostí a kvalitativních hledisek bylo uskutečněno na základě odborné literatury a odborných periodik. Práce tímto způsobem postihla vytyčené hlavní cíle (analýzu religiozity Jihočeského kraje 2011), ale i cíle dílčí (zpracování odborné literatury, shrnutí historie náboženství a religionistiky, vymezení Jihočeského kraje). S jistotou je možné říci, že nebyly objasněny všechny aspekty religiozity, dále by bylo možné provést srovnání například s nejvyšším dosaženým vzděláním nebo s národnostním složením Jihočeského kraje. Práce přináší především ucelený pohled na náboženství v Jihočeském kraji, zasazuje ho do kontextu České republiky a popisuje stávající vývojové trendy, zjištěné porovnáním s předešlým SLDB 2001.

8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

8.1 Seznam literatury

ANDRLE, A. (2004): Obyvatelstvo našeho venkova. Deník veřejné správy [online]. [cit. 2013-06-12]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6006293>

BARRETT, D. V., SPENCER, B. D. (1998): *Sekty, kulty, alternativní náboženství*. Praha: Ivo Železný, 411 s.

BOHÁČ, Z. (1999): *Atlas církevních dějin českých zemí 1918 – 1999*. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří, 175 s.

ELSER, M. a kol (1997): *Encyklopedie náboženství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 407 s.

FILLIPI, P. (2001): *Křesťanstvo*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 195 s.

GLOCK, Ch. Y., BELLAH, R. N., a kol. (1976): *The New religious consciousness* [online].

Berkeley: University of California Press, 391 s. [cit. 2014-04-12]. Dostupné z:

<http://books.google.cz/books?id=DcycYvzTAxoC&pg=PA333&lpg=PA333&dq=new+religious+consciousness+and+the+crisis+of+modernity&source=bl&ots=tuVZdNCbYY&sig=kJEqDqcLUHBw19VnBoNit8XaCwc&hl=cs&sa=X&ei=fXJFU4KcPKTA7Aakw4DwBw&ved=0CDgQ6AEwAQ#v=onepage&q=new%20religious%20consciousness%20and%20the%20crisis%20of%20modernity&f=false>

HAMPLOVÁ, D. (2008): „Čemu Češi věří: dimenze soudobé české religiozity.“ Sociologický časopis / Czech Sociological Review 44 (4), s. 703-724

HAMPLOVÁ, D., ŘEHÁKOVÁ B. (2009) *Česká religiozita na počátku 3. tisíciletí: výsledky Mezinárodního programu sociálního výzkumu ISSP 2008, náboženství*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 139 s.

HAVLÍČEK, T. (2007): *Nové trendy výzkumu v religiozní geografii* In: Švec, P., Vančura, M. (eds.), *Česká geografie v evropském prostoru – Vyžádané přednášky, Sociogeografické procesy*. Sborník příspěvků z XXI. sjezdu ČGS, České Budějovice, s. 67-72.

HAVLÍČEK, T., HUPKOVÁ, M., SMRŽOVÁ K. (2009): *Changes in the geographical distribution of religious heterogeneity in Czechia during the transformation period*. GEOGRAPHICA, s. 31-47

HONNER (1992): *Sčítání lidu, domů a bytů 1991. Okres České Budějovice*. České Budějovice: Okresní statistická správa (České Budějovice), 162 s.

- HORYNA, B. (1994): *Úvod do religionistiky*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 131 s.
- HUPKOVÁ, M. (2013): *Věřící a nevěřící v prostoru Česka: územní rozložení náboženských charakteristik*. [online]. Religiózní krajina, 13.s.[cit. 2014-05-02]. Dostupné z: http://www.religion-landscape.cz/images/pdf/Hupkova_nabozenstvi_v_prostoru.pdf
- JEŽKOVÁ, A. (2013): *Tichá srdce: kláštery a jejich lidé*. Praha: Práh, 261 s.
- JOHNSTON, R. (2003): *The dictionary of human geography*. Malden: Blackwell Publishing, 958 s.
- JURČOVÁ, D. (2005): *Slovník demografických pojmů* [online]. Bratislava: Infostat, 71 s. [cit. 2013-04-15]. Akty. Dostupné z: http://www.infostat.sk/vdc/pdf/slovník_2verdd.pdf
- KADLECOVÁ, E. (1965): *Z výsledků výzkumu religiosity dospělých v Severomoravském kraji*. Sociologický časopis. č. 2, s. 135-147. Dostupné z: <http://sreview.soc.cas.cz/cs/issue/124-sociologicky-casopis-2-1965/2234>
- KALIBOVÁ, K., PAVLÍK, Z., VODÁKOVÁ, A. (1993): *Demografie (nejen) pro demografy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 241 s.
- KÜNG, H. (2005): *Malé dějiny katolické církve*. Brno: Barrister, 148 s.
- MARGA, I., SANDER, G. G., SANDU, D. (2007): *Religion zwischen Kirche, Staat und Gesellschaft: =Religion between church, state and society*. Hamburg: Dr. Kovač, 289 s.
- MATLOVIČ, R. (2001): *Geografie religii: náčrt problematiky*. Prešov: Prešovská univerzita, 351 s.
- MORÁVKOVÁ, Š. (2004): *Metodologie zjišťování náboženského vyznání při sčítání lidu, domů a bytů 2001*. Demografie. č. 2, s. 116-120.
- MORÁVKOVÁ, Š. (2009): *Obsah sčítání lidu, domů a bytů 2011*. Demografie č. 4, s. 288-291.
- NEŠPOR, Z. R., LUŽNÝ D. (2007): *Sociologie náboženství*. Praha: Portál, 232 s.
- NEŠPOR, Z. R., KAISEROVÁ, K. (2010): *Variety české religiozity v "dlouhém" 19. století (1780-1918)*. Ústí nad Labem: Kristina Kaiserová - Albis international, 427 s.
- PARK, Ch. C. (1994): *Sacred worlds. An Introduction to Geography and Religion*. London: Routledge, 333 s. Dostupné z: [http://books.google.cz/books?id=tiuIAgAAQBAJ&pg=PR4&lpg=PR4&dq=Park,+C.\(1994\)+Sacred+Worlds:+an+Introduction+to+Geography+and+Religion&source=bl&ots=22qw12pghY&sig=6kAk5WhDdlRhHM8Od-byvO1eCmA&hl=cs&sa=X&ei=90ljU7CzKqia7QachYCICA&ved=0CGgQ6AEwBg#v=onepa](http://books.google.cz/books?id=tiuIAgAAQBAJ&pg=PR4&lpg=PR4&dq=Park,+C.(1994)+Sacred+Worlds:+an+Introduction+to+Geography+and+Religion&source=bl&ots=22qw12pghY&sig=6kAk5WhDdlRhHM8Od-byvO1eCmA&hl=cs&sa=X&ei=90ljU7CzKqia7QachYCICA&ved=0CGgQ6AEwBg#v=onepa)

ge&q=Park%2C%20C.%20(1994)%20Sacred%20Worlds%3A%20an%20Introduction%20to%20Geography%20and%20Religion&f=false

PAVLÍK, Z., KALIBOVÁ K. (2005): *Mnohojazyčný demografický slovník: český svazek*. Praha: Česká demografická společnost, 182 s.

PIŠTORA, L. (2004): *Římskokatolická církev ve sčítání lidu 2001*. Demografie, roč. 46, č. 2, s. 112-116.

PERLÍN, R., KUČEROVÁ, S., KUČERA, Z. (2010): *Typologie venkovského prostoru Česka*. Geografie, 115, č. 2, s. 161–187

SČÍTÁNÍ LIDU DOMŮ A BYTŮ 2001. JIHOČESKÝ KRAJ: POPULATION AND HOUSING CENSUS 2001. (2003): Jihočeský Region. České Budějovice: Český statistický úřad (České Budějovice), 222 s.

SRB, V. ANDRLE, A. (1993): *Náboženské vyznání obyvatelstva České republiky k 3. březnu 1991*. Demografie, 36, 3, s. 181–187.

SVOBODOVÁ, Hana. (2011): Sídlní struktura v krajích ČR: Vybrané kapitoly ze socioekonomické geografie České republiky[online]. [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/js13/geograf/web/pages/02-sidlni-struktura.html>

ŠOLTÉZ, Š. (1990): *Dějiny křesťanské církve*. Praha: Kalich, 158 s.

RÚŽKOVÁ, J. a kol. (1994): *Sčítání lidu, domů a bytů 1991: pramenné dílo*. Praha: Český statistický úřad, 473 s.

VÁCLAVÍK, D. (2010): *Náboženství a moderní česká společnost*. Praha: Grada, 243 s.

VOJTÍŠEK, Z. (2004): *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. Praha: Portál, 462 s.

WALKER, I. (2013): *Výzkumné metody a statistika*. Praha: Grada, 218 s.

8.2 Internetové zdroje

ČSÚ (2011): Demografický vývoj. Český statistický úřad [online]. [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/47003C2BE3/\\$File/31136412a3.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/47003C2BE3/$File/31136412a3.pdf)

ČSÚ (2012a): Charakteristika Jihočeského kraje. [online]. [cit. 2012-11-15]. Dostupné z: http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/charakteristika_kraje

ČSÚ (2012b): Meziokresní srovnání. [online]. [cit. 2012-11-15]. Dostupné z: http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/meziokresni_srovnani

ČSÚ (2012c): Obyvatelstvo- základní výsledky. [online]. [cit. 2012-11-15]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=zakladni-vysledky&tu=30552&th=&v=&vo=H4sIAAAAAAAAAAGVPu07DQBDcGJm8XASKdHxCIIFBKrkjHNny4yL7YoQrDmIIJMY-xxcIdFAQQs9BWV-AvEFtFSInpoSNkhAwUi72pFmNLOld1CzFNZOxFy0c3kctw2RTRyRqOWXx6fmwfmKKH2oxTMx6osjOUtNqMpJGmWTWTwqkp1dWEI7r-Bu4NQIVie-7g2IR5zsDC4A_mmgQJFvsL1vkYQSkVA2GHUZx0vZ7EhYtRjtmT6yzpaEGiWcBcQnlCRLKycBs5htopUh5_uDkHU9EiLn6HWJYesUiStBDXQv1H8_jMV03DanMhpH6frb_cPH5fW2AiUT1LmI86hIofGnc_PTwyi9Wtxt1G9fbxTsnXwiJGiY2Pecn9AyJ92hbWH3ikl1lw8CbKX5Nu22QmLZrZ5XfAFdFX7ZZwEAAA..&vseuzemi=null&void=

ČSÚ (2012d): Přirozený přírůstek obyvatelstva podle krajů a okresů v letech 1990 – 2011. [online]. [cit. 2012-11-15]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/B5001FC4CB/\\$File/4032120903.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/B5001FC4CB/$File/4032120903.pdf)

ČSÚ (2012e): Obyvatelstvo podle věku podle krajů. online]. [cit. 2012-11-15]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30556&th=&v=&vo=H4sIAAAAAAAAAAFvzloG1ulhBMCuxLFGvtCQzR88jsTjDN7GAlf3WwcNiCReZGZjcGLhy8hNT3BKTS_KLPBk4SzkKUosz8nNSKgrsHRhAgKecA0gKADF3CQNNaLBrUIBjkKNvcSFDHQMdhqGCqCiYA__cLCiEgZGvxIGdg9_Fz__EMeCEgY2b38XZ89gIivLxTHEP8wx2NEFJM4ZHOIY5u_t7-MJ1OIP5IdEBkT5OwU5RgH5IUB9fo4ePq4uEPNYw1yDolzPstJzEvX88wrSU1PLRJ6tGDJ98Z2CyYGRk8G1rLEnNLUiigAYQ6v9LcpNSitjVTZbmnPOhmArq34D8QIDDwAG10C_KFWcoe4ugU6uPtWMLA4eni6hcSEAZ0FXtAmHOQgZFRBQCKJj5OWgEAAA..&vseuzemi=null&void=

ČSÚ (2012f): Obyvatelstvo základní výsledky – Jihočeský kraj. [online]. [cit. 2012-11-15]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=zakladni-vysledky&tu=30552&th=&v=&vo=H4sIAAAAAAAAAAGVPPU_CUBS9gJXPAU108ydAMD46cNX0trS17SPGjv51AbECrV9YCcTFx1cdXdw5E8Yf4Grk3F3dtSLiTp4kntzT3JOzrmzd1CSGJaGYirqE3kc1jWRDDoiUvIvj0-rB885yLahFI5Fry2O5DjWoSgHcZAMxmEvjba2YY7KeQF3Facsohd1VccmDukkZ3AB8E8DKYpce19iyRkiIS8xqjFOF4LzUZzQ8Kiwei07krIrTcaEkqUcOYR11ASzd2ceMxgpo5uhpzv2z5rOcRHztFsEc1UKRJLguKpjq_-PhmKUb-uj2TQD-Llt_uHj8vrzSxkdFCmIpwEaQzVP501OT0M4qvZ3Vr59vUmi9WjT4SECia2nc5PaJ6TVtc0sH5Bp6rFbQ9brbgmbdV8Ypg1wyG7au0kFsMg_QJC1SulcwEAAA..&vseuzemi=null&void=

ČSÚ (2012g): Obyvatelstvo podle pohlaví a podle věku. [online]. [cit. 2012-11-15]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30810&th=&v=&vo=H4sIAAAAAAAAAAGVPu07DQBDcJBjnVQQKOn4higkFHVywLVtOfNb5YkQqDmIIJMY-xxcIdFAQQs9BWW-AvEFtFSInpoSNkhAwUq72lnNaGbn76CkCayciJloZvI4aloiHfdErKgvj09rB88IKJpQjaZialojOU1sqMhxEqbjaTTM4-0dWFT9vIyZgV2TUOn7BvMII730DC4A_nEgR5Jv0b1vkoQCkaBaVHcpx22p3WpvSlh2qL5r-xJKWqsloaTTgPiE53ECzUnAXVo10a1h5jvewPaYWSAmKPYJVbX0BG4EpTAYAPj98IITEZNEyLDUZisvt0_fFxebxWhYIMyE1EW5gk0_nhudnoYJlfzu_Xa7etNEaPHn1gS6uhost6PqpJp991MH7Z1g2XewHFI-UO07SN_AuLj2ZJZQEAAA.&vseuzemi=null&void=

ČSÚ (2012h): Obyvatelstvo podle ekonomické aktivity. [online]. [cit. 2012-11-15]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30713&th=&v=&vo=H4sIAAAAAAAAAAHVOPUvDUBS9rcZ-DIXQQfAvhJQUbSd9bVIS2uSFJI2YJT5tsEpsY_JSg4PgooOr7g6O_RPiL3B1EndnR30tqKB44V7uuZxzz5m8ARdHsHhExoRP6GHAKyQeaCTkcs8Pjyu7T3OQbUMxGJF-m-zTUaRCgQ4iPx6Mgn4abm7BtMqneTYrrEsUCj1LNglkIi0-gXOAP5zMt2FAhge8OqT-gR8tvd7dv19c1bOQUYEbkyDx0wgqPzw9Od7zo8vJ7Vrp5uU6C5CG7Bn3nwmF5eTMr411T_ScnitrtfY8KoNCqu_71VB8ERBrPGDNGX5LQVvz_JTyCAKOQVLOrZRSgGhg6WWarGtKCEbO8hC0vResGzk4A7uqkxiMGzvGC5umshl2GY6HSldWWJAp8A5sunKs9jzH6wolBm9bWpfpNyNmr1uh1nnVUnWbcPBbMXNlrkuCCj9BHX9aEuzAQAA&vseuzemi=null&void=

ČSÚ (2012i): Obyvatesltvo podle náboženské víry podle krajů. [online]. [cit. 2013-4-3]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30562&th=&v=&vo=H4sIAAAAAAAAAAFvzloG1uIhBMCuxLFGvtCQzR88jsTjDN7GAIf3WwcNiCReZGZjcGLhy8hNT3BKTS_KLPBk4SzKKUosz8nNSKgrsHRhAgKecA0gKADF3CQNNaLBrUIBjkKNvcSFDHQMdhqGCqCiYA__cLCiEgZGvxIGdg9_Fz__EMeCEgY2b38XZ89gIIVLxTHEP8wx2NEFJM4ZHOIY5u_t7-MJ1OIP5IdEBkT5OwU5RgH5IUB9fo4ePq4uEPNYw1yDolzPstJzEvX88wrSU1PLRJ6tGDJ98Z2CyYGRk8G1rLEnNLUiiIGAYQ6v9LcpNSitjVTZbmnPOhmArq34D8QIDDwAG10C_KFWcoe4ugU6uPtWMLA4eni6hcSEAZ0FXtAmHOQgbIRBQBh5PVIWgEAAA.&vseuzemi=nu ll&void=

ČSÚ (2012j): Obyvatesltvo podle náboženské víry podle okresů - Jihočeský kraj. [online]. [cit. 2013-4-3]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30562&th=&v=&vo=H4sIAAAAAAAAAAGWPP0-DUBTFb1uR_huqg5tfgaA10U1fBQKh5RF4xdjJpyWtBgvCpTKZuOjgqruDY7-E8RO4Ohl3Z0d9NVEHb3JvcplfyTl39g5SlsLSCZ9yJcfjSDF5Nu7xRJJfHp9WDp4rUDagHsV

8aPAjjFMLajhOw2wcR8Mi2d6B-TTPq-
K2xDYQan1f91zikV52BhcA_xgoBOSbdO8bQig5CLJJNYcygrDQVtsbCIs21XYtH6GypqoId
Y0wGhCfaCSZuxkJqE27lnBTodm-O6AdjwyEZsLsELOra_N4CUEKdG-g_34Z8clIsSYYjsJ0-
e3-4ePyeqsMJQukKY_ysEih9cc5-elhmF7N71Ybt683ZdE9-
RSD0BSRhtf7SZUZ6fS7tuhftTTdYW4gasluYFN1c734AgSARTNmAQAA&vseuzemi=null&
void=

ČSÚ (2012k): Obyvatelstvo podle věku podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností. [online]. [cit. 2013-4-3]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30556&th=&v=&vo=H4sIAAAAAAAAAAFvzloG1uIhBMCuxLFGvtCQzR88jsTjDN7GAlf3WwcNiCRzGZjzGLhy8hNT3BKTS_KLPBk4SzKKUosz8nNSKgrsHRhAgKecA0gKADF3CQNnaLBrUIBjkKNvcSFDHQMDhhqGCqCiYA__cLCiEgZGvxIGdg9_Fz__EMeCEgY2b38XZ89gIIvLxTHEP8wx2NEFJM4ZHOIY5u_t7-MJ1OIP5IdEBkT5OwU5RgH5IUB9fo4ePq4uIDtZSxhYw1yDolzhXstJzEvX88wrSU1PLRJ6tGDJ98Z2CyYGRk8G1rLEnNLUiiIGAYQ6v9LcpNSitjVTZbmnPOhmAjq44D8QIDDwAK10C_KF2coe4ugU6uPtWMLA4eni6hcSEAZ0FhuQDDIwqgAAcmg_kFoBAAA.&vseuzemi=null&void=

ČSÚ (2012l): Obyvatelstvo podle náboženské víry podle krajů. [online]. [cit. 2013-4-3]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30562&th=&v=&vo=H4sIAAAAAAAAAAFvzloG1uIhBMCuxLFGvtCQzR88jsTjDN7GAlf3WwcNiCRzGZjzGLhy8hNT3BKTS_KLPBk4SzKKUosz8nNSKgrsHRhAgKecA0gKADF3CQNnaLBrUIBjkKNvcSFDHQMDhhqGCqCiYA__cLCiEgZGvxIGdg9_Fz__EMeCEgY2b38XZ89gIIvLxTHEP8wx2NEFJM4ZHOIY5u_t7-MJ1OIP5IdEBkT5OwU5RgH5IUB9fo4ePq4uEPNYw1yDolzhPstJzEvX88wrSU1PLRJ6tGDJ98Z2CyYGRk8G1rLEnNLUiiIGAYQ6v9LcpNSitjVTZbmnPOhmArq34D8QIDDwAG10C_KFWcoe4ugU6uPtWMLA4eni6hcSEAZ0FXtAmHOQgblRBQBh5PVIWgEAAA.&vseuzemi=null&void=

HISTORICKÝ LEXIKON OBCÍ ČESKÉ REPUBLIKY 1869–2005. [online]. [cit. 2012-11-10]. Dostupné z: http://www.czso.cz/sldb/sldb10.nsf/obydomy_kr?openform&:CZ031

HISTORIE ARCIDIECÉZE (2013). Arcibiskupství pražské [online]. [cit. 2014-05-01]. Dostupné z: <http://www.apha.cz/historie-arcidieceze>

JIHOČESKÝ KRAJ (2012): Socioekonomický profil Jihočeského kraje. [online]. České Budějovice: 2012[cit. 2013-07-27]. Dostupné z: <http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CDUQFjAB&ur>

l=http%3A%2F%2Fwww.kraj-jihocesky.cz%2Ffile.php%3Fpar%255Bid_r%255D%3D88136%26par%255Bview%255D%3D0&ei=G6TzUYbHJMXEtAbim4CwCA&usg=AFQjCNE9spkRouflqZT9pIP8C6oh-NIYQA&sig2=MOUkkXwsSSSycsGzD2YGBg&bvm=bv.49784469,d.Yms

POPULAČNÍ VÝVOJ V KRAJÍCH. (2011): [online]. [cit. 2014-04-27]. Dostupné z:[http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/6A002ECDCA/\\$File/400712a8.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/6A002ECDCA/$File/400712a8.pdf)

SLBD (2012a): Sčítání lidu, domů a bytů 2011 - historie sčítání. [online]. Dostupné z:http://www.czso.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/historie_scitani

SLBD (2012b): Sčítání lidu, domů a bytů 2011 – sčítací formuláře. [online]. Dostupné z:http://www.czso.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/scitaci_formulare

9 SEZNAM GRAFŮ A TABULEK

Seznam grafů:

- Graf č. 1 Vývoj počtu obyvatel Jihočeského kraje 1869-2011
- Graf č. 2 Vývoj střední délky života obyvatel Jihočeského kraje 2001-2011
- Graf č. 3 Obyvatelstvo podle náboženské víry v okresech Jihočeského kraje k 21. 3. 2011
- Graf č. 4 Obyvatelstvo podle náboženské víry o ORP Jihočeského kraje k 21. 3. 2011
- Graf č. 5 Zastoupení vybraných církví podle krajů ČR k 1. 3. 2001
- Graf č. 6 Zastoupení vybraných církví podle krajů ČR k 26. 3. 2011
- Graf č. 7 Porovnání míry religiozity obyvatelstva podle okresů Jihočeského kraje mezi lety 2001 a 2011

Seznam tabulek:

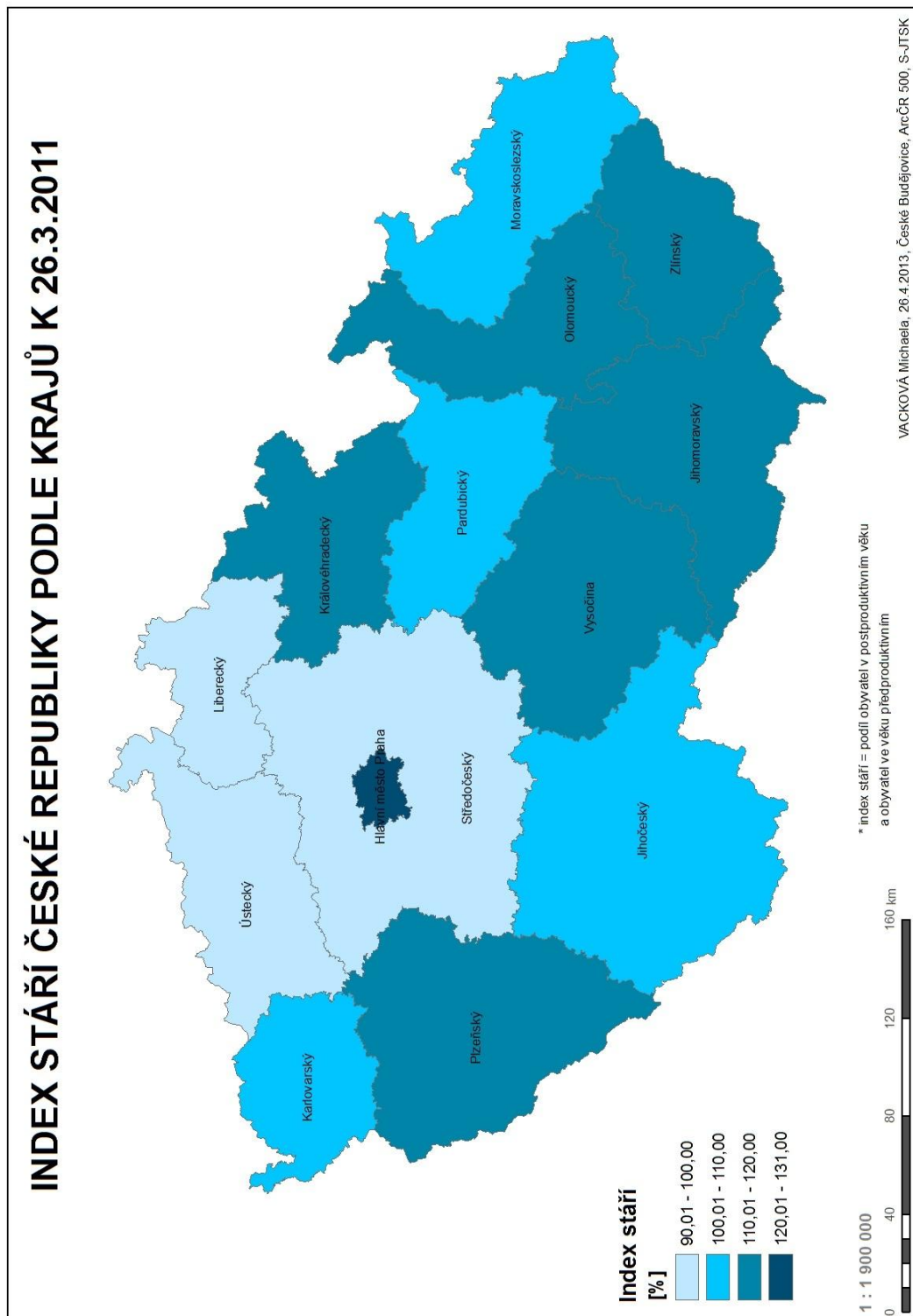
- Tabulka č. 1 Hustota zalidnění v okresech Jihočeského kraje k 26. 3. 2011
- Tabulka č. 2 Index feminity podle okresů Jihočeského kraje k 26. 3. 2011
- Tabulka č. 3 Míra religiozity, index stáří a podíl venkovského obyvatelstva v krajích České republiky k 26. 3. 2011
- Tabulka č. 4 Náboženská struktura obyvatel podle krajů ČR k 26. 3. 2011
- Tabulka č. 5 Podíl jednotlivých církví podle krajů ČR k 26. 3. 2011
- Tabulka č. 6 Míra religiozity, index stáří a podíl venkovského obyvatelstva v okresech Jihočeského kraje k 26. 3. 2011
- Tabulka č. 7 Míra religiozity, index stáří a podíl venkovského obyvatelstva v ORP Jihočeského kraje k 26. 3. 2011
- Tabulka č. 8 Náboženská struktura Jihočeského kraje podle okresů k 26. 3. 2011
- Tabulka č. 9 Náboženská struktura Jihočeského kraje podle okresů k 1. 3. 2001 a 21. 3. 2011
- Tabulka č. 10 Náboženská struktura Jihočeského kraje podle ORP k 1. 3. 2001 a 31. 3. 2011

10 SEZNAM MAP

- Mapa č. 1 Míra religiozity a její struktura v ČR k 26. 3. 2011
- Mapa č. 2 Podíl vybraných církví na religiózní struktuře ČR k 26. 3. 2011
- Mapa č. 3 Míra religiozity a její náboženská struktura podle okresů a ORP Jihočeského kraje k 26. 3. 2011
- Mapa č. 4 Náboženská struktura podle vybraných církví v okresech a ORP Jihočeského kraje k 26. 3. 2011

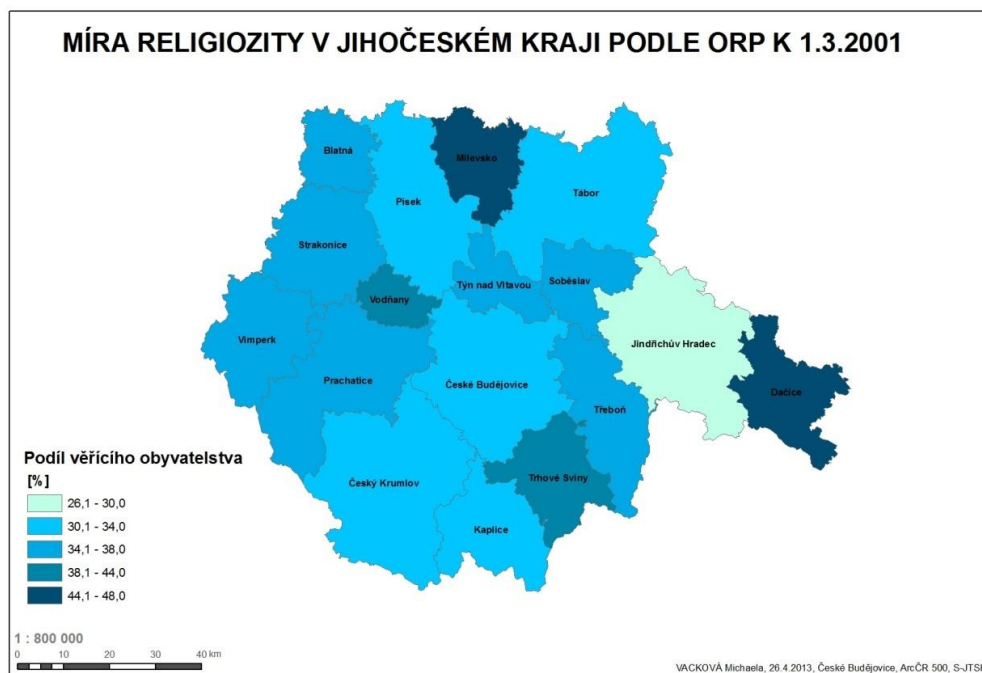
11 PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Zdroj: ArcGIS verze 9. 1., ČSÚ 2012, vlastní výpočty

Příloha č. 2

Zdroj: ArcGIS verze 9. 1., ČSÚ 2012, vlastní výpočty

Příloha č. 3 Obyvatelstvo podle pohlaví a věku – Jihočeský kraj k 26. 3. 2011

Kraj, okres	Obyvatelstvo celkem	v tom		z toho podle věku		
		muži	ženy	0 - 14	15 - 64	65 a více
Jihočeský kraj	628 336	49,1	50,9	14,5	69,3	15,9
České Budějovice	186 462	48,7	51,3	14,4	69,9	15,3
Český Krumlov	60 516	49,8	50,2	15,9	70,4	13,4
Jindřichův Hradec	90 604	49,1	50,9	14,6	69,1	16,1
Písek	69 843	49,0	51,0	14,1	67,9	17,6
Prachatice	50 010	49,4	50,6	15,1	69,8	14,8
Strakonice	69 786	49,3	50,7	13,9	69,2	16,6
Tábor	101 115	48,9	51,1	14,1	68,4	17,2

Zdroj: ČSÚ 2012f, vlastní výpočty

Příloha č. 4 Obyvatelstvo podle věku a index stáří podle krajů ČR k 26. 3. 2011

kraj	obyvatelst vo celkem	0-14			15-64			65 a více			index stáří [%]
		celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	
Hlavní město Praha	100,0	12,7	6,5	6,2	70,6	35,3	35,3	16,7	6,8	9,9	130,6
Středočeský kraj	100,0	15,6	8,0	7,6	69,5	35,3	34,2	14,9	6,2	8,8	95,7
Jihočeský kraj	100,0	14,6	7,5	7,2	69,5	35,2	34,3	15,8	6,5	9,3	108,3
Plzeňský kraj	100,0	14,2	7,3	6,9	69,6	35,5	34,1	16,3	6,8	9,5	115,1
Karlovarský kraj	100,0	14,4	7,4	7,0	70,2	35,4	34,8	15,4	6,3	9,1	107,0
Ústecký kraj	100,0	15,3	7,8	7,5	70,2	35,7	34,5	14,5	5,9	8,6	94,7
Liberecký kraj	100,0	15,1	7,8	7,4	69,9	35,2	34,7	15,0	6,1	8,9	99,1
Královéhradecký kraj	100,0	14,6	7,5	7,0	68,6	34,8	33,9	16,8	6,9	9,9	115,3
Pardubický kraj	100,0	14,7	7,6	7,1	69,2	35,2	34,0	16,1	6,6	9,5	109,0
Kraj Vysočina	100,0	14,6	7,5	7,1	69,1	35,4	33,7	16,3	6,7	9,6	111,2
Jihomoravský kraj	100,0	14,2	7,3	6,9	69,5	35,1	34,3	16,4	6,6	9,8	115,2
Olomoucký kraj	100,0	14,5	7,4	7,1	69,5	35,0	34,4	16,1	6,5	9,6	111,3
Zlínský kraj	100,0	14,2	7,3	6,9	69,4	35,1	34,2	16,5	6,5	10,0	116,2
Moravskoslezský kraj	100,0	14,5	7,4	7,1	70,0	35,3	34,6	15,5	6,2	9,3	107,2

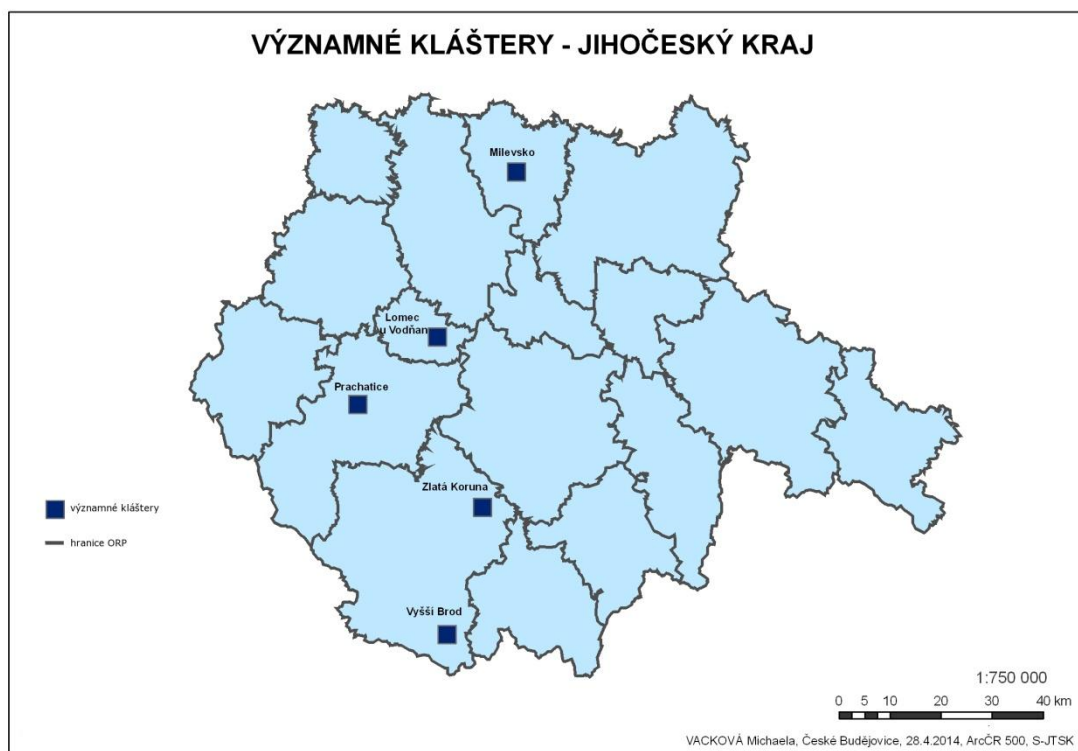
Zdroj: ČSÚ 2012 e, vlastní výpočty

Příloha č. 5 Index feminity podle krajů České republiky k 26. 3. 2011

kraj	celkem	muži	ženy	index feminity [%]
Česká republika	10505445	5158210	5347235	103,7
Hlavní město Praha	1241664	602987	638677	105,9
Středočeský kraj	1279345	631696	647649	102,5
Jihočeský kraj	636138	313284	322854	103,1
Plzeňský kraj	57109	282798	288911	102,2
Karlovarský kraj	303165	149432	153733	102,9
Ústecký kraj	828026	408951	419075	102,5
Liberecký kraj	438600	214983	223617	104,0
Královéhradecký kraj	553856	272236	281620	103,4
Pardubický kraj	516411	254961	261450	102,5
Kraj Vysočina	511937	253985	257952	101,6
Jihomoravský kraj	1166313	570795	595518	104,3
Olomoucký kraj	638638	312033	326605	104,7
Zlínský kraj	589030	287961	301069	104,6
Moravskoslezský kraj	1230613	602108	628505	104,4

Zdroj: ČSÚ 2012c, vlastní výpočty

Příloha č. 6 Významné kláštery na území Jihočeského kraje

Zdroj: Ježková 2013, ArcMap verze 9.1

Příloha č. 7 Sčítací arch SLDB 2011

Formulář může vyplíti na www.sps.cz

SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ 2011

SČÍTACÍ LIST OSOBY

Strana 106, která je součástí sčítacího archu, je určena pro vyplnění sčítacího listu osob. Každý sčítací list obsahuje údaje o osobě, která je předmětem sčítání. Každý sčítací list je určen k vyplnění pouze pro jednu osobu. Každý sčítací list obsahuje údaje o osobě, která je předmětem sčítání. Každý sčítací list je určen k vyplnění pouze pro jednu osobu.

Myslejte si číslo osobit!

IDENTIFIKACE Jméno příjmení: **P A R D U B I C E R Y B I T V I R Y B I T V I S K O L N I** IČO: **101475492** Číslo osoby: **100158** Číslo sčítacího archu: **C Z 0 5 3 2** Počet obyvatel v domě: **5 3 3 5 4** Sčítání osob: **4 8 7 0 0 2** Číslo sčítacího archu: **0 1 2 3 4 5 6 7 8 9**

PŘED VYPLNĚNÍM SČÍTACÍHO FORMULÁŘE SI, PROSIM, POZORNĚ PŘEČTĚTE POKYNY K VYPLNĚNÍ A PŘILOŽENÉ VYSVĚTLIVKY

1. Rodné číslo: **0123456789**

2. Datum narození: **10 / 10 / 1989**

3. Pohlaví: **muž**

4. Státní občanství: **ČR**

5. Bydlíš-li v rodinném domě (28. 3. 2011): **ne**

6. Bydlíš-li v bytovém družstvu (28. 3. 2011): **ne**

7. Bydlíš-li v jiném státním území (28. 3. 2011): **ne**

8. Rodinný stav: **svobodný/ve svobodě**

9. Působíš-li v zahraničí: **ne**

10. Maturitní jazyk: **český**

11. Další údaje: **1. 2x měsíčně**

12. Další údaje: **1. 2x měsíčně**

13. Další údaje: **1. 2x měsíčně**

14. Další údaje: **1. 2x měsíčně**

15. Další údaje: **1. 2x měsíčně**

16. Další údaje: **1. 2x měsíčně**

17. Další údaje: **1. 2x měsíčně**

18. Další údaje: **1. 2x měsíčně**

19. Další údaje: **1. 2x měsíčně**

20. Další údaje: **1. 2x měsíčně**

21. Další údaje: **1. 2x měsíčně**

22. Další údaje: **1. 2x měsíčně**

23. Další údaje: **1. 2x měsíčně**

24. Další údaje: **1. 2x měsíčně**

OTČETĚ, PROSIM, A VYPLŇTE 2. STRANU FORMULÁŘE

11. Narození
Uveďte roční a měsíční čísla narození.
Je možné uvést také území narození.

12. Národnost
Uveďte národnost podle občanského zákoníku.
Je možné uvést také území narození.

13. Maturitní jazyk
Uveďte jazyk, kterým jste v době ukončení maturitní zkoušky nejvíce ovládal(a).
Je možné uvést také území narození.

14. Obor vzdělání
Uveďte obor vzdělání podle MŠMT.
Je možné uvést také území narození.

15. Působení v zahraničí
Uveďte, zda jste v zahraničí působil(a) v době sčítání.
Je možné uvést také území narození.

16. Působení v zahraničí
Uveďte, zda jste v zahraničí působil(a) v době sčítání.
Je možné uvést také území narození.

17. Ekonomická aktivita
Uveďte, zda jste v době sčítání ekonomicky aktivní.
Je možné uvést také území narození.

18. Zaměstnání
Uveďte, zda jste v době sčítání zaměstnaný.
Je možné uvést také území narození.

19. Postavení v zaměstnání
Uveďte, jakým způsobem jste v době sčítání zaměstnaný.
Je možné uvést také území narození.

20. Ověření ekonomické činnosti
Uveďte, zda jste v době sčítání ekonomicky aktivní.
Je možné uvést také území narození.

21. Místo pracovního nebo školního pobytu
Uveďte, kde jste v době sčítání působil(a).
Je možné uvést také území narození.

22. Dopravní prostředek
Uveďte, zda jste v době sčítání vlastník nějakého dopravního prostředku.
Je možné uvést také území narození.

23. Doba trvání dojížděcího času
Uveďte, jak dlouho jste v době sčítání dojížděl(a) do místa pracovního nebo školního pobytu.
Je možné uvést také území narození.

24. Frekvence dojíždění do místa pracovního nebo školního pobytu
Uveďte, jak často jste v době sčítání dojížděl(a) do místa pracovního nebo školního pobytu.
Je možné uvést také území narození.

..... Datum, místo a příjmení osoby, která formulář vyplnila .....

DĚKUJEME VAM ZA VYPLNĚNÍ SČÍTACÍHO LISTU OSOBY

Zdroj: SLDB (2012b)